

С.Ж.АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІ

**КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ С.Д.АСФЕНДИЯРОВА**

**С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина Университетінің
медициналық білім үлгісі:
студенттерді кәсіби дайындау барысында құқықтық компетенцияларын
қалыптастыру стратегиясы**

**Модель медицинского образования Казахского национального медицинского
университета имени С.Д.Асфендиярова:
стратегия формирования правовой компетентности в процессе
профессиональной подготовки студентов**

Алматы, 2011

УДК 378
ББК 74.58
С 20

Рецензенттер:

- Абай атындағы ҚазҰПУ мемлекеттік және конституциялық құқық теориялары кафедрасының профессоры, з.ғ.д. Дүйсенов Э.Э.
- Абай атындағы ҚазҰПУ мемлекеттік және конституциялық құқық теориялары кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.к. Ильясова Б.К.

С 20 С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина Университетінің медициналық білім үлгісі: студенттерді кәсіби дайындау барысында құқықтық компетенцияларын қалыптастыру стратегиясы/ Аканов А.А., Тулебаев К.А., Мырзабеков О.М., Каракушикова А.С., Сарсенбаева С.С., Абилова М.А., Оспанов Т.Т., Баймаханова Н.Т., Жунусова А.Ж.
– Алматы, 2011. – с.83.

ISBN 978-601-246-213-5 (общ.)

Бірінші рет республикамыздағы 2011 – 2015 жылдарға арналған денсаулық сақтауды дамыту «Саламатты Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыра отырып, 2010 жылы С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінде (ҚазҰМУ) студенттердің құзыретті – бағдарланған білім алуына негізделген Медициналық білім беру үлгісі өңделді. Бұл қоғамда және денсаулық сақтау жүйесіндегі жаңа талаптарға бірдей және кәсіби – құзыретті, бәсекеге қабілетті медицина маманын қалыптастыруға толығымен негіз болады. Алдыңғы шығарылымдарда негізгі бес құзыреттер көзінің үшеуі – білім, тәжірибелік дағдылар және коммуникативтік дағдылар көрсетілген. Жоғары дәрежелі медицина қызметкерінің мінезі құқықтық тұрғылармен байланысқандығы – дауланбайтын айғақ. Осы уақытқа дейін жалпы медицина факультетінің студенттеріне білім және медициналық құқық бойынша игерген білімдері бір жүйелі болған жоқ. Медициналық ЖОО студенттерінің құқықтық құзыреттерін қалыптастыру – күрделі және ерекше процесс болып табылады. ҚазҰМУ – да өңделген, құқықтық құзыретті қалыптастыру стратегиясы ұжымдық қарым – қатынас, кәсіби бағыттылық, функционалдық, тізбектілік, мирасқорлық принциптеріне негізделген.

Кітап оқу орындарының жетекшілері мен білім саласындағы мамандарға, әдіскерлерге, медициналық ЖОО оқытушылары үшін арналған.

ISBN 978-601-246-213-5 (общ.)

УДК 378
ББК 74.58

○ С.Ж.Асфендияров атындағы ҚазҰМУ

Мазмұны

Кіріспе	4
1 Мақсатты қадам. Мақсаттар мен міндеттерді дайындау. Оқушының тілегін қанағаттандыратын құқықтық компетенцияларды қалыптастыру әдістемесін таңдау.....	5
2 Мазмұнды қадам. Мазмұнын анықтау. Құқықтық компетенция туралы білімі мен дағдыларын қалыптастыру.....	6
3 Ұйымдастыру-іскерлік қадам. Оқыту барысында студенттің тәртібі қалай өзгерді және оның компетенттілік деңгейі жұмыс жағдайында тиімді іс-әрекетін қамтамасыз ете алады ма	10
4 Нәтижелі қадам. Жұмыспен қамтушылардың жалпы және жорамалды оқытудың университет үшін көзге көрінетін нәтижелері қандай	23
ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын бағалау.....	26
ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру принциптері	29
ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру үлгісі.....	30
ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын сатылы дамыту схемасы.....	32
ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенттіліктерінің қорытынды жетістіктері	37
Қосымша. «Жалпы тәжірибелі дәрігер», «ішкі аурулар-терапия» бағыты бойынша дайындаудың «жалпы медицина» мамандығы түлектерінің компетенциялары	38

Кіріспе

С.Ж.Асфендияров атындағы ҚазҰМУ медициналық білім үлгісі болашақ маманды дайындаудың компетентті-бейімделген жолын қарастырады. Негізгі компетенциялардың біріне **құқықтық компонент** жатады. (С.Ж.Асфендияров атындағы медициналық білімі. 1 шығарылым. – Алматы: С.Ж.Асфендияров атындағы ҚазҰМУ, 2010. – 1 Бөлім. - 103 б.).

«Құқықтық компетенция» дегеніміз не? Компетенция қоғамның құқықтық құндылықтарына негізделген тұлғаның интегралды қасиеті болып табылады, осы тұлғаның құқықтық белсенділік, жауапкершілік, коммуникативтілік және толеранттылық сияқты кәсіби маңызды сапа таныта отырып, науқастардың әлеуметтік-құқықтық қорғауды жүзеге асыруға дайындығы мен мүмкіндігін көрсетеді.

Құқықтық емес ЖОО студенттерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру күрделі және арнайы үрдіс болып табылады. Бірақ білікті дәрігер жұмысы құқықтық аспектілермен тығыз байланысты. Құқықтық компетенцияларды қалыптастыру үлгісі тиімділік, бірізділік, жан-жақтылық, кәсіби бағыт, әріптестік қызмет принциптеріне негізделген.

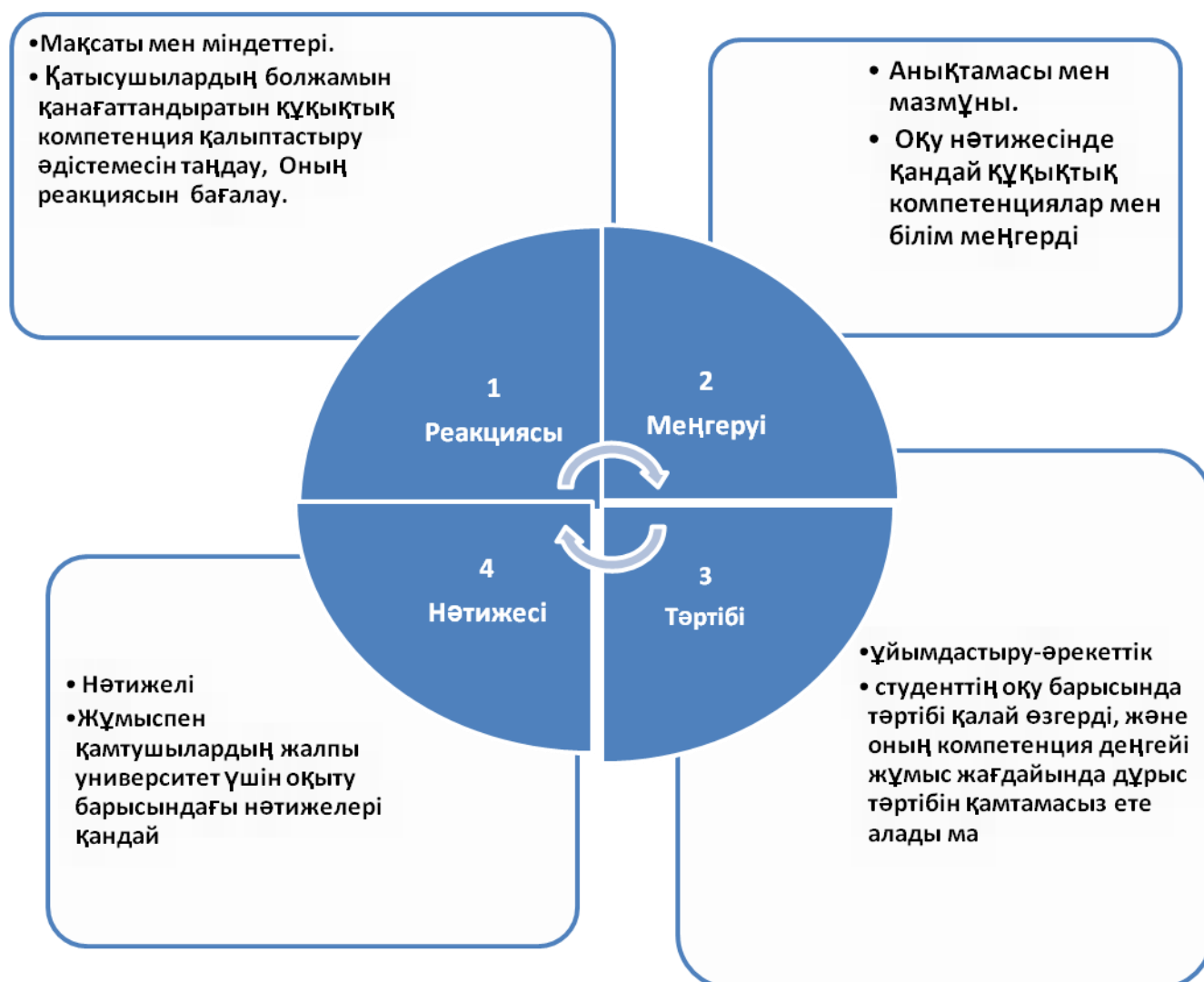
ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру үлгісі өзара байланысты және бірізді сатылар жүйесінен тұрады - мақсатты, мазмұнды, ұйымдастыру-іскерлік және нәтижелі.

1 Сурет. Құқықтық компетенцияларды қалыптастырудың принципіалды үлгісі

Компетенцияларды қалыптастырудың принципіалды үлгісіне сәйкес (1 сурет) құқықтық компетенция технологиясы оқу деңгейімен тікелей байланысты. Төменгі курстарда (1-2) жалпы оқытылатын пәндер арқылы МЖМББС қарастырылған алғашқы дағдыларды дамыту, ал 3-4 курстарда – элективті пәндер арқылы негізгі білімі мен дағдыларын қалыптастыру, 5 курстан бастап – таңдаған мамандық талаптарына сәйкес арнайы білімдерін меңгеру, осымен бірге 5 курстан бастап студент меңгерген құқықтық дағдыларын көрсете білуі керек. 6 курстан бастап – арнайы дағдыларын жетілдіру, клиникалық тәжірибеде оларды игере білуі қажет.

Медициналық ЖОО студенттерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру жалпыға мәлім **Киркпатрик үлгісіне** (Kirkpatrick) негізделген, ол төрт кадамнан тұрады, және сәйкесінше оқу нәтижелерін бағалау деңгейлерінен:

1 Мақсатты қадам. Мақсаттар мен міндеттерді дайындау. Оқушының тілегін қанағаттандыратын құқықтық компетенцияларды қалыптастыру әдістемесін таңдау.

Құқықтық компетенцияларды қалыптастырудың мақсаты медицина мен басқа мамандықтарға (медициналық-биологиялық) қатысты құқықтық салада сауатты әрекет етуші білікті маман дайындау болып табылады.

Құқықтық компетенцияларды дамытудың міндеттеріне жатады:

- Қазақстан Республикасында дәрігерлік қызметті жүзеге асыру және ұйымдастыруда нормативті-құқықтық базаларды өз кәсіби қызметінде сауатты, негізді және тиімді қолдану бойынша білімі мен дағдыларын қалыптастыру;
- адамның адамға, қоғамға, қоршаған ортаға деген қатынасын реттейтін этикалық және құқықтық ережелер және оларды қолдану дағдылары туралы білімін қалыптастыру;
- әлемнің жетекші елдері мен Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау және фармацевтика саласында салықтық және әкімшілік құқық ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру.

Құқықтық компетенцияларды өзектілендіру оқытудың белсенді әдістерінің көмегімен жүзеге асырылады (кейс-әдіс, іскерлік ойындары, жобалар және басқалары). Құқықтық

компетенцияларды қалыптастыру үлгісін жүзеге асыру үшін оларды кәсіби дайындау үрдісінде келесі педагогикалық жағдайлар кешені қажет:

- құқықтық ұстанымдар мен әлеуметтік-құқықтық құндылықтары қолдайтын білім ортасын ұйымдастыру (құқықты сыйлау, адам құқығы мен бостандығын сыйлау, заңдылық және бсқалары);
- оқу-кәсіби, ғылыми, әлеуметтік-мәдени қызметі мен тәжірибелік кезең қызметі аясында барлық оқу барысында студенттердің құқықтық білімін (құқықтық оқу және құқықтық тәрбие) жүзеге асыру;
- негізгі білім бағдарламасы оқу пәндерінің мазмұнын интеграциялау.

ҚазҰМУ студенттерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру үшін қажет:

1. студенттерге құқықтық ережелерді, олардың белгілерін, құқықтық ережелерді бұзғаны үшін санкцияларды меңгеруін қамтамасыз ету;
2. студенттердің нормативті-құқықтық актілерді меңгеру мүмкіндігі; құқық бұзушылықтар, олардың белгілері; заңды жауапкершілік қызметі мен оның түрлері, заңды жауапкершілікке тарту негіздері; заңдылық, құқықтық тәртіп түсініктері, құқықтық тәртіп ерекшеліктері, құқықтық тәртіп құрылымы мен мазмұны;
3. студенттерді құқықтық идеология және құқықтық психологиямен таныстыру;
4. студенттерде құқықтық мәдениетті игеру қажеттіліктерін қалыптастыру және оның құрамдасы – құқықтық білім мағынасымен. Бұған жүйелі, сатылы жолмен оқуға және кәсіби қызметке деген танымдық қызығушылығын қалыптастыру арқылы қол жеткізуге болады (іскерлік және құқықтық ойын құралдары арқылы);
5. студенттерді өзбетінше әртүрлі жағдайлардағы құқықтық мәселелерді шешуге тарту;
6. кафедраларда студенттердің оқу жұмыстарын басқаратын танымдық міндеттер жүйесін құру. Әсіресе, құқықтық білімін, құқықтық ережелерді қолданудағы тәжірибелік дағдыларын жетілдіру маңызды болып табылады;
7. философия, этика, саясаттану, тарих, мәдениеттану курстарында, соынмен қатар барлық кафедраларда кураторлық сағаттар кезінде жан-жақты құқықтық, патриотты-тәрбиелі тақырыптардағы тақырыптарды тереңдету;
8. еңбекті қорғау курсы (кафедрасын) құру, онда студенттер еңбек заңдылықтары, қауіпсіздік техникалары және кәсіби қызметтің басқа да сұрақтары бойынша білім алады;
9. коммуникативті дағдылар кафедрасында этика және деонтология тақырыптарын тереңдету.

2 Мазмұнды қадам. Мазмұнын анықтау. Құқықтық компетенция туралы білімі мен дағдыларын қалыптастыру.

ҚазҰМУда «Жалпы медицина» (дайындау бағыттары «терапия», «жалпы тәжірибелік дәрігер», «хирургия», «акушерлік және гинекология», «педиатрия»), «Қоғамдық денсаулықсақтау» (бағыттары «гигиена және эпидемиология»), «Стоматология» (бағыттары «дәрігер – жалпы тәжірибелі стоматолог»), «Мейіркеш ісі» (бағыттары «медициналық бикеш - менеджер»), «Фармация» (бағыттары «Фармацевт-провизор»), «Менеджмент» («Денсаулықсақтау және фармациядағы менеджер») мамандықтары бойынша мамандар дайындайды.

Әртүрлі маман бойынша бітіруші түлектердің құқықтық компетенциясының мазмұны немесе «Денсаулық адвокаты» оқу деңгейіне сәйкес нақтыланған, курстан курсқа өткен сайын олардың кенеюіне және жетілуіне жол береді. Осы жол құқықтық компетенция қалыптасуының сатысын анықтауға және оқушылар жетістіктерінің деңгейінің бағалау жолын ойлап табуға мүмкіндік береді.

Университеттің оқытудағы мүмкіндіктері ауқымының кеңдігін ескере отырып, осы компетенция бойынша сұрақтардың мазмұнын екі топқа бөлуге болады - болашақ бітірушіге әлеуметтік-құқықтық сауаттылықты қамтамасыз етеді әмбебап және арнайы пәннің профиліне сәйкес келеді, 1 кестеде келтірілген.

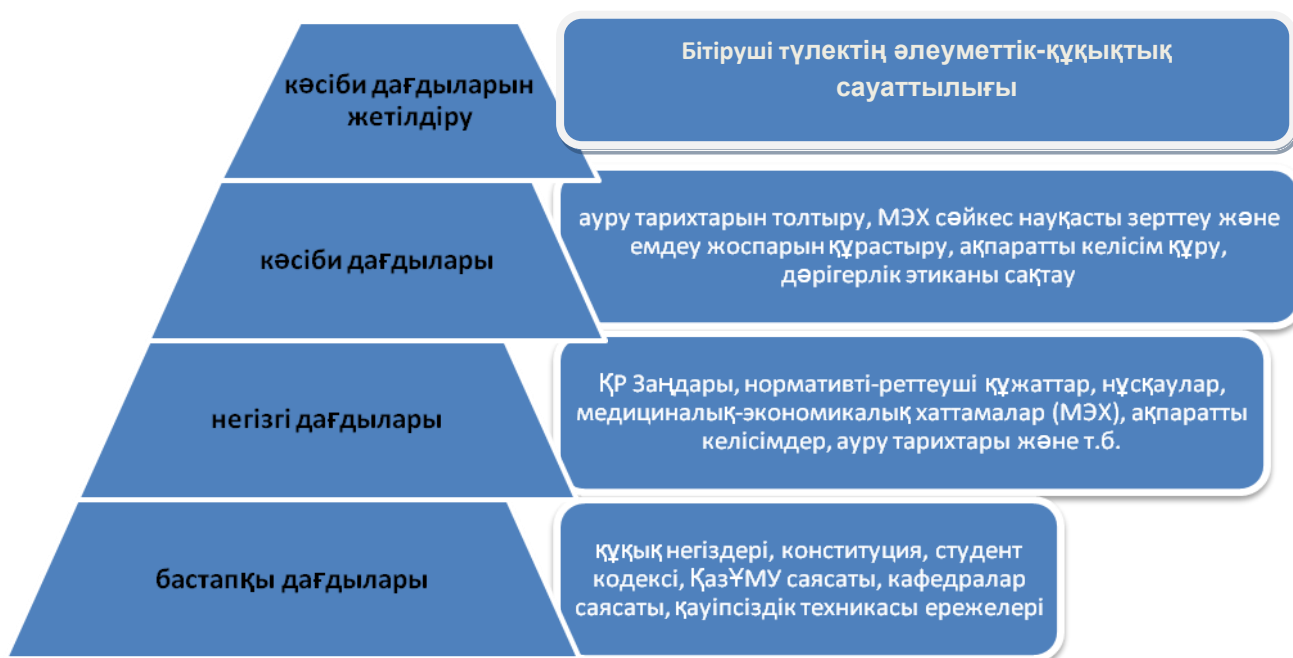
1 кесте - Оқу курстары бойынша құқықтық компетенциялары сұрақтарының мазмұны
 («С.Ж.Асфендияров атындағы ҚазҰМУ медициналық білім үлгісі» кітабынан.
 2 Бөлім. Оқу бағдарламалары»)

Әмбебап компетенциялар (бастапқы, негізгі)		Оқу бойынша деңгейі
Білімі	Дағдысы	
ҚазҰМУ саясаты туралы ақпараттандыру	ҚазҰМУ саясатының принциптерін сақтау	1
Ішкі тәртіп ережелерін білу	Ішкі тәртіп Ережелерін сақтау	1
Студенттердің құқығы мен міндеттерін білу	Оларды сақтау	1
Студент ары (намысы) Кодексін білу	Студент ары (намысы) Кодексін сақтау	1
Құқық негіздерін білу және өз қызметінде оларды қолдану	Құқық негіздерін білу және өз қызметінде оларды қолдану	1
Адамның адамға, қоғамға, қоршаған ортаға деген қатынасын реттейтін этикалық және құқықтық ережелерін білу	Осы білімдерін қолдану дағдысын дамыту	1
Медициналық құрылғылар химиялық реактивтерімен жұмыс істеуде қауіпсіздік техникалары ережелерін білу	Осы білімдерін қолдану дағдыларын дамыту	1
Конституциялық құқықтарын білу	Науқастардың және болашақ дәрігерлердің конституциялық құқықтарын сақтау	1
ҚР Білім туралы Заңын білу		1
ҚР негізгі экологиялық және заңды құқықтары туралы ақпараттарды меңгеру		1
Денсаулықсақтау саласындағы Қазақстан республикасының нормативті құжаттарын және заңдарын білу		2
Денсаулықсақтау саласындағы мемлекеттік саясат принциптерімен танысу		2
ҚР фармациясы бірыңғай ақпаратты жүйесінің негіздерімен танысу		2
Құқықтық және ұйымдастыру-құқықтық реттеу әдістері мен жолдарын білу		2
Негізгі медициналық және арнайы компетенциялар		Оқу деңгейі
Науқастар туралы ақпараттың конфиденциалдылығын қамтамасыз ету ережелерін білу	Осы білімдерін қолдану дағдыларын дамыту	3
Денсаулықсақтау саласындағы экспертиза негіздері	Осы білімдерін қолдану дағдыларын дамыту	3
Медициналық мекемелерде емдеу-қорғау, санитарлық-гигиеналық және санитарлық-эпидемиологиялық тәртіптеріне қойылатын талаптарды қалыптастыру туралы білімі	Медициналық мекемелерде аталған тәртіп түрлерін қалыптастыру дағдыларын дамыту	3
Қазақстан тұрғындарының санитарлық-эпидемиологиялық жағдайы туралы заңдылықтардың негізін білу	Осы білімін қолдану дағдыларын дамыту	3

«Дәрігер-науқас» өзара құқықтық қатынасын қамтамасыз ету сұрақтарын меңгеру	«Дәрігер-науқас» өзара құқықтық қатынасын қамтамасыз ету туралы білімін тәжірибеде қолдану	3
Денсаулықсақтау саласындағы құқық пен талап негіздері және оларды қамтамасыз ету кепілдігі	Осы білімін қолдану дағдысын дамыту	4
Медициналық мекемелерде емдеу-қорғау, санитарлық-гигиеналық және санитарлық-эпидемиологиялық тәртіптеріне қойылатын талаптарды қалыптастыру туралы білімі	Осы білімін қолдану дағдысын дамыту	4
Барлық науқастар бойынша нормативті-құқықтық базасын білу	Осы білімін қолдану дағдысын дамыту	4
Медициналық қызметкер құқықтары мен міндеттері туралы білімі	Осы білімін қолдану дағдысын дамыту	4
Өртүрлі жастағы науқастарды жүргізудің медициналық-экономикалық рәсімдеуге қойылатын талаптар құрылымы туралы білімі	Өртүрлі жастағы науқастарды жүргізудің медициналық-экономикалық рәсімдеу дағдысын қалыптастыру	4
Қоғамдық денсаулықсақтауды қорғаудағы құқықтық сұрақтарының негіздері	Осы білімін қолдану дағдысын қалыптастыру	5
Денсаулықсақтау саласындағы халықаралық саясат сұрақтары туралы ақпараттандырылуы		5
Тәжірибелік қызметте науқастарға кәсіби қызмет көрсетуде олардың құқықтарын қорғау принциптерін білу	Тәжірибелік қызметте науқастарға кәсіби қызмет көрсетуде олардың құқықтарын қорғау принциптерін қолдану	5
Науқастар құқығын білу	Науқастардың құқығын медициналық көзқараста негіздей білу және оларды жүзеге асыру	5
Арнайы компетенттілікті жетілдіру		Оқу деңгейі
Науқастардың жеке категориясына медициналық-әлеуметтік көмек көрсетудің құқықтық сұрақтары	Науқастардың жеке категориясына медициналық-әлеуметтік көмек көрсету дағдысын дамыту және жетілдіру	6
Науқастардың, дәрігердің құқықтары мен міндеттерін білу, денсаулықсақтау саласында құқықтарын қамтамасыз ету кепілдігі, дәрігерлік құпия, донорлық және трансплантация, экспертиза түрлері	Білімін қолдану бойынша дағдыларын жетілдіру	6
Дәрігерлік құпияны сақтау бойынша білімі мен дағдыларын қалыптастыру	Дәрігерлік құпияны сақтау бойынша дағдысын қалыптастыру және дамыту	6
Медициналық қызметкерлердің құқықтық статусы және әлеуметтік қорғау		7
Денсаулықсақтау саласында халықаралық серіктестік жетістіктері мен бағыттары	Тәжірибеде алған білімін қолдану	7
Науқастар туралы ақпараттың конфиденциалдылығын қамтамасыз ету туралы білімі	Науқастар туралы ақпараттың конфиденциалдылығын сақтауды қамтамасыз ету дағдысын дамыту	7
Дәрігерлік қызмет саласындағы нормативті-құқықтық және заңды базалар	Дәрігерлік қызмет саласындағы нормативті-құқықтық және заңды базаларды қолдану дағдысын дамыту	7

Құқықтық компетенцияны қалыптастыру үлгісін жүйелі жүзеге асыру үшін мамандандырылуына сәйкес студенттің оқу деңгейі бойынша құқықтық компетенциялары жетістіктерінің қорытынды нәтижелерінің қандай екендігін білу тиіс (2 сурет).

2 сурет. ҚазҰМУ бітіруші түлегінің құқықтық компетенциялары жетістіктерінің деңгейі.

Құқықтық компетенцияларды қалыптастырудың бірінші деңгейде (1-2 курс) *тұлғаның жалпы дамуы жүреді*, оның жаңа әлеуметтік рөлді меңгеруімен және мамандықтың жалпы ғылыми негіздерін игеруімен байланысты. Осы саты студенттің медициналық қызметкер жұмысымен танысу барысында кәсіби салада өз орнын анықтауына бағытталған. Студенттер алғаш рет мамандардың жұмысын бақылайды, оны өз мүмкіндіктері мен болжамдарымен салыстырады. Ереже бойынша, бірінші курс студентінің әлеуметтік-құқықтық қызметіне кәсіби көзқарасы қалыптаспаған, ол оны қоршағандардың құқықтарының бұзылуына, құқықтық қызметке араласуға деген тілегінің жоғалуына алып келуі мүмкін.

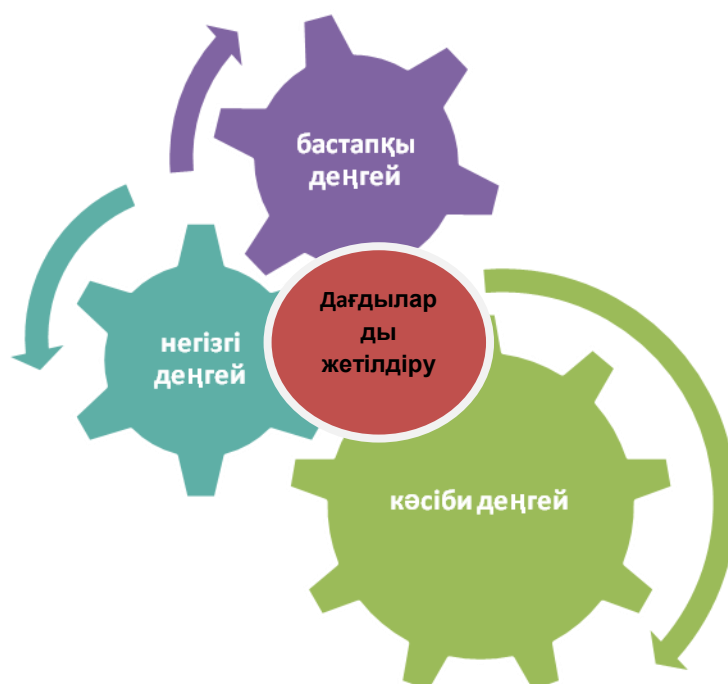
Осыған байланысты, сабақтан бөлек МЖМББС қарастырылған құқықтық білімге үйретуді барлық кафедраларда жүзеге асыру қажет. Осы мақсатта, оқытылатын пәннің құқықтық бағытына қатысты сұрақтар тізімін құрастыру ұсынылады және оқушыларға қызықты оқытудың тиімді әдісін таңдау қажет. Ескеру қажет, құқықтық компетенцияны қалыптастыру үрдісінде тәрбие жұмысы аса маңызды орын алады. Құқықтық тәрбие саласында болуы мүмкін студенттердің әлеуметке қарсы және құқыққа қарсы қарқынды алдын алу шаралары жүргізілуде. Құқықтық тәрбие студенттерді университет тәртібінің ережелерін, қоршағандардың құқық ережелерін сақтауға жұмылдырады, белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастырады, тұлғалық қасиеттерін дамытады және өмірлік құндылықтары мен қызмет ету негіздерін реттейді.

Тұлғаның арнайы даму сатысында (3-5 курс) студенттер сенімділік пен еріктілікке ие болады, оқудың және тәрбиенің барлық түрін меңгереді, жалпы дайындық алады. Студенттердің арнайы – профильді – пәндерге қызығушылығы, кәсіби қызметке деген қызығушылығы артады. Бұл саты кәсіби білімінің дамуына, құқықтық игерімдерінің жетілуіне мүмкіндік береді. Осы деңгейде құқықтық сипаттағы шараларды жасау және жүзеге асыруға бағытталған үйретуші әдістемелерін қолдану ұсынылады (стандартты ситуациялық есептерді шешу, дебат және дискуссия жүргізу). Өндірістік тәжірибе өтуде құқықтық сұрақтарды қосу негізді. Осы кезеңде нақты құқықтық білім

жүйесін қалыптастыру, жауапкершілік, құқықтық белсенділік, коммуникативтілік сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту жағдайын құру міндеті тұрады.

Үшінші даму сатысында (6-7 курс) студенттің *арнайы кәсіби дайындылық дәрежесі артады*, ол болашақ қызметіне, жұмыстың ең рационалды мүмкіндіктері мен әдістерін меңгеруге меңзейтін белсенді жұмыс жағдайына өтуіне, осы үшін қажетті білімі, дағдысы мен игерімін бекітуге негізделген; болашақ мамандығына тікелей интегрирлену жүзеге асырылады. Осы деңгейде студенттер тәжірибе кезінде науқастарды әлеуметтік-құқықтық қорғау технологияларын меңгеруі, құқықтық бейімділік жобасын құру және оны жүзеге асыруы тиіс. Сатылы құқықтық білімнің соңғы нәтижесі тек медициналық аспектідегі емес, сонымен қатар, әлеуметтік-құқықтық сауатты маманның қалыптастырылуы.

Осыған байланысты, құқықтық компетенцияны үздіксіз қалыптастыру нәтижесінде білімі мен дағдыларының сатылы кеңеюі жүреді (3 сурет), құқықтық компетенцияларын қалыптастыруды жүзеге асырудың түрлері, әдістері мен мүмкіндіктері қиындайды.

3 сурет. ҚазҰМУ студенттері құқықтық компетенцияларының өзара байланысты

3 Ұйымдастыру-іскерлік қадам. Оқыту барысында студенттің тәртібі қалай өзгерді және оның компетенттілік деңгейі жұмыс жағдайында тиімді іс-әрекетін қамтамасыз ете алады ма.

Қандай компетенциялар болашақ кәсіби дәрігер үшін құқықтық болып табылатындығы күрделі де талас тудыратын сұрақтардың бірі. Компетенттілікті қалыптастыру құқықтық үлгісінің негізіне оқу кезінде меңгерген құқықтық сұрақтар туралы әмбебап білімі мен дағдысы, сонымен қатар арнайы биомедициналық біліміне жататын және ҚазҰМУ болашақ түлегінің біліктілігін сипаттайтын құқықтық дағдылары жатады.

Дәрігер-студент құқықтық саласына әмбебап, биомедициналық және кәсіби білімі жатады.

2 кестеде оқу курсы бойынша студентте қалыптасуы қажет құқықтық үлгісінің құрамдас құқықтық дағдылары және ұсынылатын бағалау әдістері келтірілген.

2 кесте - Құқықтық компетенттілік құрамы және оларды қалыптастыру деңгейлері

Курсы	Құқықтық	Қажетті дағдылары	Медициналық-	Ұсынылатын
-------	----------	-------------------	--------------	------------

	үлгінің құрамдас бірліктері		құқықтық қатынастағы тәжірибесі	бағалау әдістері
1 курс	Тәжірибеге негізделген оқу	Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты)	Медициналық-құқықтық қатынастардың науқастардың денсаулығы мен жағдайына әсері	Табылған ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп
	Биомедициналық білім	Биомедициналық және әлеуметтік-тәрбиелік ғылым туралы білімін көрсету және қойылған мәселелерді шешуде оларды қолдана білу	Науқастың құқықтық қажеттіліктері оның денсаулығына қаншалықты әсер ететіндігін білу; құқықтық және тиімді араласуларды білу; Дидактикалық конференция және мастер-кластар (преклиналық конференция және тренингтер) құқықтық қажеттіліктері және медициналық-құқықтық аспектілері бойынша (медициналық этика және деонтология)	Емтихандар
2 курс	Тәжірибеге негізделген оқу	Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты)	Медициналық-құқықтық қатынастардың науқастардың денсаулығы мен жағдайына әсері	Табылған ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп; Науқас күтімі туралы жазбаша есеп
	Тұлғааралық және коммуникативті дағдылар	Әлеуметтік-экономикалық және мәдени сұрақтар бойынша науқастармен, оның туыскандарымен және қоғаммен тиімді қатынас	Науқастардың денсаулығына әсер ететін мәселелері мен әлеуметтік детерминанттарды түсіну. Құқықтық аспектілерді анықтау және дұрыс бағыттау.	Науқастың тәртібі туралы жазбаша немесе корреспонденция жүргізу
	Биомедициналық білім	Биомедициналық және әлеуметтік-тәрбиелік ғылым бойынша түсінігі және осы білімін қойылған мәселелерді шешуде қолдана білу	Науқастың құқықтық қажеттіліктері оның денсаулығына әсер ететіндігін білу; құқықтық және тиімді араласуларды білу. Құқықтық қажеттіліктер	Емтихан

			бойынша дидактикалық конференция және мастер-кластар (преклиникалық конференция және тренингтер) медициналық-құқықтық аспектілер (медициналық этика және деонтология)	
	Профессионализм	А) жыныстық, жастық, діни, ұлттық, мәдени, физикалық және психикалық ерекшеліктерін ескермей, науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы; Б) науқас, қоғам және өз мамандығы үшін жауапты болу.	А) науқастың денсаулығына әсер ететін осы саладағы құқықтық қажеттіліктерге сүйену Б) науқастардың жеке категориясына тиімді күтім, мысалы, науқастардың құқықтық қажеттіліктеріне скрининг жүргізетін симуляциялық жаттығулар (тренингтер)	А) құқықтық аспектілерге аса назар аударатын науқастар күтімі бойынша жазбаша есеп (қажеттілік және туындаған жағдайлар) Б) тікелей бақылау; толық бағалау
	Жүйелі-негізделген тәжірибе	А) науқас күтімінің сапасын насихаттау және күту жүйесін белсендендіру; Б) науқаспен және ұжымдастарымен құқықтық өзара қатынасы тәжірибесін білу	А) науқас денсаулығына саясат әсерін білу. Науқас күтімінің стандартты жүйесі ретінде оның денсаулығына әсер ететін құқықтық қажеттіліктерін анықтау және дұрыс бағалау; Б) науқастардың құқықтық қажеттіліктерімен кездескенде жүйені шектеу туралы түсінік	А) студенттік жобалар, науқас күтімі турлы есебі; Б) емтихан
3 курс	Оқу тәжірибесіне негізделген	Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты)	Медициналық-құқықтық қатынастардың науқастардың денсаулығы мен жағдайына әсері	Табылған ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп; Науқас күтімі туралы жазбаша есеп
	Тұлғааралық және коммуникативті	Әлеуметтік-экономикалық және мәдени сұрақтар	Науқастардың денсаулығына әсер ететін мәселелері мен	Науқастың жағдайы туралы жазбаша есеп

	дағдылар	бойынша науқастармен, оның туысқандарымен және қоғаммен тиімді қатынас	әлеуметтік детерминанттарды түсіну. Құқықтық аспектілерді анықтау және дұрыс бағыттау.	
	Биомедициналық білім	Биомедициналық және әлеуметтік-тәрбиелік ғылым бойынша түсінігі және осы білімін қойылған мәселелерді шешуде қолдана білу	Науқастың құқықтық қажеттіліктері оның денсаулығына әсер ететіндігін білу; құқықтық және тиімді араласуларды білу. Құқықтық қажеттіліктер бойынша дидактикалық конференция және мастер-кластар (преклиналық конференция және тренингтер) медициналық-құқықтық аспектілер (медициналық этика және деонтология)	Емтихан
	Профессионализм	А) жыныстық, жастық, діни, ұлттық, мәдени, физикалық және психикалық ерекшеліктерін ескермей, науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы; Б) науқас, қоғам және өз мамандығы үшін жауапты болу.	А) науқастың денсаулығына әсер ететін осы саладағы құқықтық қажеттіліктерге сүйену Б) науқастардың жеке категориясына тиімді күтім, мысалы, науқастардың құқықтық қажеттіліктеріне скрининг жүргізетін симуляциялық жаттығулар (тренингтер)	А) құқықтық аспектілерге аса назар аударатын науқастар күтімі бойынша жазбаша есеп (қажеттілік және туындаған жағдайлар) Б) тікелей бақылау; толық бағалау
	Жүйелі-негізделген тәжірибе	А) науқас күтімінің сапасын насихаттау және күту жүйесін белсендендіру; Б) науқаспен және ұжымдастарымен құқықтық өзара қатынасы тәжірибесін білу	А) науқас денсаулығына саясат әсерін білу. Науқас күтімінің стандартты жүйесі ретінде оның денсаулығына әсер ететін құқықтық қажеттіліктерін анықтау және дұрыс бағалау; Б) науқастардың	А) науқас күтімі бойынша және зерттеу әдістері бойынша чат-шолу және жазбаша есеп; портфолио Б) емтихан

			құқықтық қажеттіліктерімен кездескенде жүйені шектеу туралы түсінік	
4 курс	Тәжірибеге негізделген оқу	Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты)	Медициналық-құқықтық қатынастардың науқастардың денсаулығы мен жағдайына әсері	Табылған ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп; Науқас зерттеу әдістері бойынша чат-шолу
	Тұлғааралық және коммуникативті дағдылар	Әлеуметтік-экономикалық және мәдени сұрақтар бойынша науқастармен, оның туыскандарымен және қоғаммен тиімді қатынас	Науқастардың денсаулығына әсер ететін мәселелері мен әлеуметтік детерминанттарды түсіну. Құқықтық аспектілерді анықтау және дұрыс бағыттау. Тренинг «Науқастың құқықтық қажеттіліктері бойынша тәжірибелік скрининг»	Науқас зерттеу әдістері бойынша жазбаша есеп
	Медициналық білім	Биомедициналық, клиникалық, эпидемиологиялық және әлеуметтік-тәрбиелік ғылым бойынша білімі және қойылған міндеттерді шешуде білімін қолдану	Науқастардың құқықтық қажеттіліктері оның денсаулығына қалай әсер ететіндігі туралы білімі; құқықтық және тиімді араласулар. Заңгерлер мен тәжірибелік дәрігерлердің қатысуымен құқықтық қажеттіліктер туралы дәрігерлік конференция және мастер-кластар (клиникалық конференция және тренингтер) және медициналық-құқықтық аспектілерді білу (медициналық этика және деонтология)	Емтихан
	Профессионализм	А) жыныстық, жастық, діни, ұлттық, мәдени, физикалық	А) науқастың денсаулығына әсер ететін осы саладағы	Құқықтық аспектілерін жоғары санайтын

		және психикалық ерекшеліктерін ескермей, науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы; Б) науқас, қоғам және өз мамандығы үшін жауапты болу.	құқықтық қажеттіліктерге сүйену Б) науқастардың жеке категориясына тиімді күтім, мысалы, науқастардың құқықтық қажеттіліктеріне скрининг жүргізетін симуляциялық жаттығулар; медициналық емес бөлімшелерге бару (қоғамдық тамақтану заводы, қоғамдық тамақтану мекемелері, адвокаттық конторалар, прокуратура, СЭС және т.с.с.)	науқастарды зерттеу бойынша жазбаша есеп (қажеттіліктер мен туындаған жағдайлар); Чат-шолу Б) толық бағалау
	Жүйелі-негізделген тәжірибе	А) науқас күтімінің сапасын насихаттау және күту жүйесін белсендендіру; Б) науқаспен және ұжымдастарымен құқықтық өзара қатынасы тәжірибесін білу	А) науқас денсаулығына саясаттың әсерін білу. Науқас күтімінің стандартты жүйесі ретінде оның денсаулығына әсер ететін құқықтық қажеттіліктерін анықтау және дұрыс бағалау; Б) науқастардың құқықтық қажеттіліктерімен кездескенде жүйені шектеу туралы түсінік	А) науқас күтімі бойынша және зерттеу әдістері бойынша чат-шолу және жазбаша есеп; портфолио Б) емтихан
5 курс	Тәжірибеге негізделген оқу	А) Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты) Б) тәжірибеде туындаған жағдайды жүйелі талдау және тәжірибені жақсарту үшін өзгерістерді жүзеге асыру В) науқастарды, олардың туысқандарын және	А) науқастардың жағдайына және денсаулығына медициналық құқықтық қатынастардың әсері туралы баяндама; Б) науқастардың жеке категорияларының құқықтық қажеттіліктерін анықтау және қатысу тиімділігін талдау; В) кәсіби топтар арасындағы	А) табылған ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп; Науқасты зерттеу және емдеу бойынша жазбаша есеп Б) құқықтық қажеттіліктерін жоғары санайтын науқастарды тексеру және емдеу туралы жазбаша есеп және

		басқаларды медициналық-құқықтық қатынас туралы білімдендіру	медициналық-құқықтық тренингтер (2-4 апталық); Науқастарды және олардың туысқандарын олардың құқықтары туралы оқыту	туындаған құқықтық жағдайлар; берілген тәжірибені талдау немесе чат-шолу В) емтихан, ОҚКЕ (стом.фак. үшін), құқықтық қажеттіліктерін жоғары санайтын науқастарды тексеру және емдеу туралы жазбаша есеп және туындаған құқықтық жағдайлар;
	Тұлғааралық және коммуникативті дағдылар	Әлеуметтік-экономикалық және мәдени сұрақтар бойынша науқастармен, оның туысқандарымен және қоғаммен тиімді қатынас	Науқастардың денсаулығына әсер ететін мәселелері мен әлеуметтік детерминанттарды түсіну. Құқықтық аспектілерді анықтау және дұрыс бағыттау. Тренинг «Науқастың құқықтық қажеттіліктері бойынша тәжірибелік скрининг»	Науқас зерттеу әдістері бойынша жазбаша есеп; стоматологиялық факультет үшін ОҚКЕ
	Медициналық білім	Биомедициналық, клиникалық, эпидемиологиялық және әлеуметтік-тәрбиелік ғылым бойынша білімі және қойылған міндеттерді шешуде білімін қолдану	Науқастардың құқықтық қажеттіліктері оның денсаулығына қалай әсер ететіндігі туралы білімі; құқықтық және тиімді араласулар. Заңгерлер мен тәжірибелік дәрігерлердің қатысуымен құқықтық қажеттіліктер туралы дәрігерлік конференция және мастер-кластар (клиникалық конференция және тренингтер) және медициналық-құқықтық аспектілерді	Емтихан, стоматологиялық факультет үшін ОҚКЕ

		білу (медициналық этика және деонтология)	
Науқас күтімі	Емдеу тиімділігін арттыратын науқас күтімін қамтамасыз ету	Науқастың құқықтық қажеттіліктерін анықтау және талдау, ауру тарихтары үшін құқықтық сипаттағы скринингтік сұрақтарды талдау	Чат-шолу, науқастардың құқықтық қажеттіліктері бойынша скринингтік сұрақтар туралы жазбаша есеп
Профессионализм	А) жыныстық, жастық, діни, ұлттық, мәдени, физикалық және психикалық ерекшеліктерін ескермей, науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы; Б) науқас, қоғам және өз мамандығы үшін жауапты болу.	А) науқастың денсаулығына әсер ететін осы саладағы құқықтық қажеттіліктерге сүйену Б) науқастардың жеке категориясына тиімді күтім, мысалы, науқастардың құқықтық қажеттіліктеріне скрининг жүргізетін симуляциялық жаттығулар; медициналық емес бөлімшелерге бару (қоғамдық тамақтану заводы, қоғамдық тамақтану мекемелері, адвокаттық конторалар, прокуратура, СЭС және т.с.с.)	Құқықтық аспектілерін жоғары санайтын науқастарды зерттеу бойынша жазбаша есеп (қажеттіліктер мен туындаған жағдайлар); Чат-шолу Б) толық бағалау
Жүйелі-негізделген тәжірибе	А) науқас күтімінің сапасын насихаттау және науқасты күту жүйесін белсендіру; Б) ұжымда және науқастармен жұмыс істеуде құқықтық өзара қатынас туралы білу; В) науқастардың қауіпсіздігін күшейту үшін мамандықаралық топта жұмыс істеу;	А) науқастардың денсаулығына саясаттың әсерін жазу. Денсаулыққа әсер ететін науқас күтімі жүйесінің стандартты бөлшегі ретінде құқықтық қажеттіліктерді анықтау және бағыттау; Б) науқастардың құқықтық қажеттіліктерімен кездескенде шектеу жүйесін түсіну; науқастардың құқықтық	

			қажеттіліктері бойынша басқа мақалалар хаттар жаза білу В) мамандықаралық топтардың бір бөлігі ретінде заңгерлерді қосу, науқастардың күтімін жақсарту үшін және денсаулығын арттыру үшін	
6 курс	Тәжірибеге негізделген оқу	А) Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты) Б) тәжірибеде туындаған жағдайды жүйелі талдау және тәжірибені жақсарту үшін өзгерістерді жүзеге асыру В) науқастарды, олардың туысқандарын және басқаларды медициналық-құқықтық қатынас туралы білімдендіру	А) науқастардың жағдайына және денсаулығына медициналық құқықтық қатынастардың әсері туралы баяндама; Б) науқастардың жеке категорияларының құқықтық қажеттіліктерін анықтау және қатысу тиімділігін талдау; В) кәсіби топтар арасындағы медициналық-құқықтық тренингтер (2-4 апталық); Науқастарды және олардың туысқандарын құқықтары туралы оқыту	А) табылған ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп; Науқасты зерттеу және емдеу бойынша жазбаша есеп Б) құқықтық қажеттіліктерін жоғары санайтын науқастарды тексеру және емдеу туралы жазбаша есеп және туындаған құқықтық жағдайлар; берілген тәжірибені талдау немесе чат-шолу В) емтихан, ОҚКЕ
	Тұлғааралық және коммуникативті дағдылар	А) әлеуметтік-экономикалық және мәдени сұрақтар аясында науқастармен және олардың туысқандарымен тиімді қатынас Б) дәрігерлермен және денсаулықсақтау мекемелерінің және оларға жататын бөлімшелердің басқа да қызметкерлерімен тиімді қатынас орнату В) науқастарды күту	А) Науқастардың денсаулығына әсер ететін әлеуметтік детерминант және мәселелерді түсіну. Құқықтық аспектілерді дұрыс түсіну және бағыттау. «Науқастың құқықтық қажеттіліктерінің тәжірибелік скринингі» Б) мамандықаралық топтарға мүше ретінде заңгерлерді тарту В) науқастың адвокаты ретінде заңгерлік топ	А) Науқасты зерттеу және емдеу бойынша жазбаша есеп; ОҚКЕ, толық бағалау Б) толық бағалау В) толық бағалау

		және емдеу бойынша топтың көшбасшысы және мүшесі ретінде тиімді жұмыс істей алу (кәсіби топ)		
	Медициналық білім	Биомедициналық, клиникалық, эпидемиологиялық және әлеуметтік-танымдық ғылымдарды білу және қойылған міндеттерді шешуде оларды қолдана білу	Науқастардың денсаулығына әсер ететін құқықтық қажеттіліктерді білу; құқықтық және тиімді араласуларды білу. Заңгер және тәжірибелік дәрігерлердің қатысуымен құқықтық қажеттіліктер мен медициналық аспектілер (медициналық этика және деонтология) туралы дәрігерлік конференция және мастер-кластар (клиникалық конференция және тренингтер)	ОҚКЕ
	Науқас күтімі	Емнің тиімділігін арттыратын науқастың күтімін қамтамасыз ету	Науқастың құқықтық қажеттіліктерінің идентификациясынан және трактовкасынан тұрады, ауру тарихы үшін құқықтық сипаттағы скринингтік сұрақтарды құрастыру; Пәнаралық топтарда жұмыс істеу – заңгерлермен бірге заңды араласуларды суреттеу	Науқастардың құқықтық қажеттіліктерінің скринингтік сұрақтары туралы жазбаша есеп; мамандықаралық топтарда жұмысы және науқастарды зерттеу және емдеу туралы жазбаша есеп
	Профессионализм	А) жыныстық, жастық, діни, ұлттық, мәдени, физикалық және психикалық ерекшеліктерін ескермей, науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы; Б) науқас, қоғам және өз мамандығы үшін жауапты болу.	А) науқастың денсаулығына әсер ететін осы саладағы құқықтық қажеттіліктерге сүйену Б) науқастардың жеке категориясына тиімді күтім, мысалы, науқастардың құқықтық қажеттіліктеріне скрининг жүргізетін симуляциялық	Құқықтық аспектілерді ескере отырып, науқастарды зерттеу және емдеу бойынша жазбаша есеп (жағдайға байланысты туындаған қажеттіліктер); ОҚКЕ Б) толық бағалау

		жаттығулар; медициналық емес бөлімшелерге бару (қоғамдық тамақтану заводы, қоғамдық тамақтану мекемелері, адвокаттық конторалар, прокуратура, СЭС және т.с.с.) Заңгерлермен патронаж	немесе заңгерлермен жұмыс туралы есеп
Жүйелі- негізделген тәжірибе	А) науқас күтімінің сапасын насихаттау және науқасты күту жүйесін белсендіру; Б) ұжымда және науқастармен жұмыс істеуде құқықтық өзара қатынас туралы білу; В) науқастардың қауіпсіздігін күшейту үшін мамандықаралық топта жұмыс істеу;	А) науқастардың денсаулығына саясаттың әсерін жазу. Денсаулыққа әсер ететін науқас күтімі жүйесінің стандартты бөлшегі ретінде құқықтық қажеттіліктерді анықтау және бағыттау; Б) науқастардың құқықтық қажеттіліктерімен кездескенде шектеу жүйесін түсіну; науқастардың құқықтық қажеттіліктері бойынша басқа мақалалар хаттар жаза білу В) мамандықаралық топтардың бір блігі ретінде заңгерлерді қосу, науқастардың күтімін жақсарту үшін және денсаулығын арттыру үшін Г) құқықтық мекемелердің сұранысын анықтау және жауап беру	А) Чат-шолу, портфолио, толық бағалау, науқастарды зерттеу және емдеу туралы жазбаша есеп; Б) емтихан; портфолио В) ОҚКЕ
7 курс	Тәжірибеге негізделген оқу	А) Ғылыми мәліметтерді табу, біріктіру, (мысалы, науқастың құқықтық мәселелеріне қатысты) Б) тәжірибеде	А) құқықтық қажеттіліктер туралы ақпараттың сенімділігі туралы жазбаша есеп; чат- шолу;

		<p>туындаған жағдайды жүйелі талдау және тәжірибені жақсарту үшін өзгерістерді жүзеге асыру</p> <p>В) науқастарды, олардың туысқандарын және басқаларды медициналық-құқықтық қатынас туралы білімдендіру</p>	<p>Б) науқастардың жеке категорияларының құқықтық қажеттіліктерін анықтау және қатысу тиімділігін талдау;</p> <p>В) кәсіби топтар арасындағы медициналық-құқықтық тренингтер (2-4 апталық);</p> <p>Науқастарды және олардың туысқандарын құқықтары туралы оқыту</p>	<p>Б) тәжірибе мәліметтерерін шолу немесе чат-шолу</p> <p>В) ОҚКЕ</p>
	<p>Тұлғааралық және коммуникативті дағдылары</p>	<p>А) әлеуметтік-экономикалық және мәдени сұрақтар аясында науқастармен және олардың туысқандарымен тиімді қатынас</p> <p>Б) дәрігерлермен және денсаулықсақтау мекемелерінің және оларға жататын бөлімшелердің басқа да қызметкерлерімен тиімді қатынас орнату</p> <p>В) науқастарды күту және емдеу бойынша топтың көшбасшысы және мүшесі ретінде тиімді жұмыс істей алу (кәсіби топ)</p>	<p>Науқастардың денсаулығына әсер ететін әлеуметтік детерминант және мәселелерді түсіну. Құқықтық аспектілерді дұрыс түсіну және бағыттау.</p> <p>«Науқастың құқықтық қажеттіліктерінің тәжірибелік скринингі»</p> <p>Б) мамандықаралық топтарға мүше ретінде заңгерлерді тарту</p> <p>В) науқастың адвокаты ретінде заңгерлік топ</p>	<p>А) Науқасты зерттеу және емдеу бойынша жазбаша есеп; ОҚКЕ, толық бағалау</p> <p>Б) толық бағалау</p> <p>В) толық бағалау</p>
	<p>Медициналық білім</p>	<p>Биомедициналық, клиникалық, эпидемиологиялық және әлеуметтік-танымдық ғылымдарды білу және қойылған міндеттерді шешуде оларды қолдана білу</p>	<p>Науқастардың денсаулығына әсер ететін құқықтық қажеттіліктерді білу; құқықтық және тиімді араласуларды білу.</p> <p>Заңгер және тәжірибелік дәрігерлердің қатысуымен құқықтық қажеттіліктер мен медициналық аспектілер</p>	<p>ОҚКЕ</p>

			(медициналық этика және деонтология) туралы дәрігерлік конференция және мастер-кластар (клиникалық конференция және тренингтер)	
	Науқас күтімі	Емнің тиімділігін арттыратын науқастың күтімін қамтамасыз ету	Науқастың құқықтық қажеттіліктерінің идентификациясы және жолын анықтаудан тұрады, ауру тарихы үшін құқықтық сипаттағы скринингтік сұрақтарды құрастыру; Пәнаралық топтарда жұмыс істеу – заңгерлермен бірге заңды араласуларды суреттеу	Науқастардың құқықтық қажеттіліктерінің скринингтік сұрақтары туралы жазбаша есеп; мамандықаралық топтарда жұмысы және науқастарды зерттеу және емдеу туралы жазбаша есеп
	Профессионализм	А) жыныстық, жастық, діни, ұлттық, мәдени, физикалық және психикалық ерекшеліктерін ескермей, науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы; Б) науқас, қоғам және өз мамандығы үшін жауапты болу.	А) науқастың денсаулығына әсер ететін осы саладағы құқықтық қажеттіліктерге сүйену Б) науқастардың жеке категориясына тиімді күтім, мысалы, науқастардың құқықтық қажеттіліктеріне скрининг жүргізетін симуляциялық жаттығулар; медициналық емес бөлімшелерге бару (қоғамдық тамақтану заводы, қоғамдық тамақтану мекемелері, адвокаттық конторалар, прокуратура, СЭС және т.с.с.) Заңгерлермен патронаж	А) толық бағалау немесе заңгерлермен жұмыс туралы есеп
	Жүйелі-негізделген тәжірибе	А) науқас күтімінің сапасын насихаттау және науқасты күту жүйесін белсендіру; Б) ұжымда және	А) науқастардың денсаулығына саясаттың әсерін жазу. Денсаулыққа әсер ететін науқас күтімі	А) Чат-шолу, толық бағалау Б) емтихан; В) ОҚКЕ

		<p>науқастармен жұмыс істеуде құқықтық өзара қатынас туралы білу;</p> <p>В) науқастардың қауіпсіздігін күшейту үшін мамандықаралық топта жұмыс істеу;</p>	<p>жүйесінің стандартты бөлшегі ретінде құқықтық қажеттіліктерді анықтау және бағыттау;</p> <p>Б) науқастардың құқықтық қажеттіліктерімен кездескенде шектеу жүйесін түсіну; науқастардың құқықтық қажеттіліктері бойынша басқа мақалалар хаттар жаза білу</p> <p>В) мамандықаралық топтардың бір блігі ретінде заңгерлерді қосу, науқастардың күтімін жақсарту үшін және денсаулығын арттыру үшін</p> <p>Г) құқықтық мекемелердің сұранысын анықтау және жауап беру</p>	
--	--	---	--	--

4 Нәтижелі қадам. Жұмыспен қамтушылардың жалпы және болжамды оқытудың университет үшін көзге көрінетін нәтижелері қандай.

Құқықтық компетенциялардың қалыптасуы үлгісіне сәйкес деңгейлі-нәтижелі сатыны жүзеге асыру үшін мотивациялық-құндылықты, когнитивті, танымдық-рефлексивті және тұлғалық компоненттерден тұратын бағалау критерийлері құрастырылды (3 кесте). Құқықтық компетенция қалыптастыру деңгейлері жоғарғы, ортаңғы және төменгі болып бағаланады, сәйкесінше, студент 100ден 0ге дейінгі балл алады. Берілген градация оқытушының студенттерді тәжірибелік сабақ кезінде компетенцияларды ағымды бақылау нұсқауы бола алады, сонымен қатар студенттердің өзін өзі бақылауы үшін. Құқықтық компетенциялар бойынша тәжірибелік сабақтарда нақты стандартты, соның ішінде клиникалық есептерді шешуде тренингтердің рөлі зор. Тренингтер бағдарламасын әр кафедра өздері құрастыра алады және құқықтық сұрақтарды оқытатын кафедралармен келісе алады.

3 кесте - ҚазҰМУ бітіруші түлектері құқықтық компетенцияларының қалыптасу деңгейі және көрсеткіштері, критерийлері

Критерийлер	Деңгейлері		
	Жоғары (76-100 б)	Ортаңғы (50-75 б)	Төменгі (0-49 б)
<i>мотивациялық-құндылықты</i>	Студенттер құқықтық құндылықтарды	Студенттер құқықтық құндылықтарды	Студенттер құқықтық құндылықтарды бағаламайды

	саналы түрде бағалайды	саналырақ бағалайды	
	Иерархиялық құндылықтар бағанасында алғашқы орынға қояды	Иерархиялық құндылықтар бағанасында ортаңғы орынға жақын қояды	Олар құнды деп санамайды, сезінбейді
	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттерге қатынасы жақсы	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттерге қатынасы кейде жақсы	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттерге қатынасы жақсы
	Құқық ережелеріне жақсы қатынас көрсетеді	Құқық ережелерге деген қатынасы барлық кезде жақсы емес	Құқық ережелерге деген қатынасы дұрыс емес
	Өзінің және оны қоршағандардың құқықтық ережелерді сақтау міндетін мойындайды	Өзінің және оны қоршағандардың құқықтық ережелерді сақтау міндетін жартылай мойындайды	Өзінің және оны қоршағандардың құқықтық ережелерді сақтау міндетін мойындамайды
	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттері көзқарасы толық қалыптасқан	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттері көзқарасы жартылай қалыптасқан	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттері көзқарасы қалыптаспаған
	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттерге деген қажеттілігі көрінеді (тұрақты, саналы ұстаным)	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттерге деген қажеттілігі кейде көрінеді (ситуацияға қарай)	Әлеуметтік-құқықтық әрекеттерге деген қажеттілігі жоқ
когнитивті	Студенттер құқық саласында, науқастарды әлеуметтік-құқықтық қорғауда толық білімге ие	Студенттер құқық саласында, науқастарды әлеуметтік-құқықтық қорғауда білімі жеткілікті, бірақ білімінің беткей екендігі анықталады	Студенттер құқық саласында, науқастарды әлеуметтік-құқықтық қорғауда білімі бар, бірақ білімі беткей және фрагменттелген
	Білімін үнемі толықтыруға және жетілдіруге ұмтылады; құқықтық білім деңгейі жоғары	Құқықтық білім деңгейі жеткілікті	Құқықтық білім деңгейі төмен
	Стандартты емес жағдайларда білімін белсенді қолданады. Құқықтық білімдерін	Құқықтық білімдерін игереді	Құқықтық білімін игере алмайды

	белсенді игереді		
	Когнитивті потенциалы жоғары	Когнитивті потенциалы оқу материалдарын тану, түсіну және қабылдаумен сипатталады	Когнитивті потенциалы оқу материалдарын қабылдау және есте сақтаумен сипатталады
	Құқықтық білімді алуға деген қызығушылығы өзіне және өзін қоршағандарға бағытталған	Құқықтық білімді алуға деген қызығушылығы өзіне және өзін қоршағандарға бағытталған	Құқықтық білімді алуға деген қызығушылығы таңдамалы (өзіне бағытталған)
<i>танымдық-рефлексивті</i>	Студенттердің құқықтық игерімдерінің қалыптасу деңгейі жоғары	Студенттердің құқықтық игерімдерінің қалыптасу деңгейі орташа	Студенттердің құқықтық игерімдерінің қалыптасу деңгейі төмен
	Нормативті-құқықтық құжаттарды іздеу және талдауды өзбетінше және тез жүргізе алады, мәселені тез анықтайды және оны шеше алады, науқастар мен олардың туысқандарына әлеуметтік-құқықтық көмек көрсете алады (педиатрияда)	Нормативті-құқықтық актілерді іздеу және талдауда қателіктер жібереді, мәселені және оның шешімдерін тез анықтай алмайды	Құқықтық ақпараттармен жұмыс істей алмайды, нормативті-құқықтық құжаттарды таңдай және таңдай алмайды, кәсіби жағдайларды шешуде құқықтық білімін қолдана алмайды және басқалары
	Құқықтық тақырыптардағы шараларды дайындау және жүргізуде белсенді қатысады	Құқықтық тақырыптардағы шараларды дайындау және жүргізуде белсенді қатысады	Құқықтық тақырыптардағы шараларды дайындау және жүргізуге қатысқысы келмейді
	Құқықтық сипаттағы шараларды, жобаларды, бағдарламаны өзбетінше жасау, жүргізу мүмкіндігіне ие	Құқықтық сипаттағы шараларды, оқытушының көмегімен жүргізе алады	Ұсынылған үлгіге сәйкес профилактикалық сипаттағы шараларды жүргізе алады

	Коммуникативті мүмкіндіктер деңгейі жоғары	Коммуникативті мүмкіндіктер деңгейі орташа	Коммуникативті мүмкіндіктер деңгейі төмен
	Өзін-өзі бағалау және өзін-өзі талдау дағдылары айқын	Коммуникативті бақылауы төмен, қоғамда өзін-өзі ұстай алмауына алып келеді	Әріптесімен қатынас оранту және оны қолдауда қиындықтар сезінеді
	Қоршағандардың дұрыс тәртібіне жауапкершілік танытады	Өзін өзі бағалау және өзін-өзі талдау дағдыларын көрсетуі ретсіз	Өзін-өзі бағалау және өзін-өзі талдау дағдыларының айқындылығы әлсіз
тұлғалық	Студенттер науқастардың әртүрлі категориясына қатынасы толерантты	Студенттер науқастардың әртүрлі категориясына орташа құқықтық белсенділік танытады	Студенттер науқастардың әртүрлі категориясына эпизодты түрде толерантты қатынас көрсетеді, құқықтық белсенділігі төмен
	Құқықтық жұмысқа белсене қатысады. Жоғары дамыған кәсіби сапаларға ие (құқықтық белсенділік, жауапкершілік, толеранттылық)	Өз қызметіне жауапкершілік танытады	Өз қызметіне жауапкершілік танытуы толық емес

ҚазҰМУ бітіруші түліктерінің құқықтық компетенттілігін бағалау

Құқықтық компетенциялардың қалыптасу нәтижелерін бағалау ағымды және қорытынды болуы керек. Осы үшін кафедрамен білім бағдарламалары Комитеті және Оқу Департаментімен құқықтық компетенцияларды қалыптастыруды бақылау жағдайы реттеледі, яғни бағалау формасы (ауызша, тесттер, тапсырмалар, есептер), бақылаулар саны (модуль аяқталуына қарай бір рет немесе жиі), студенттердің өзбетінше дайындалуы үшін сұрақтар тізімі. Студентке баға тізімге сәйкес нақты тапсырманы орындағаны үшін қойылады.

Құқықтық компетенциялар қалыптасуын ағымды бақылау студенттермен (жоғарғы курстарда) тәжірибелік сабақта тесттік тапсырмалар немесе ситуациялық есептерді шешу ұсынылады. Әр пән меңгерілетін сабаққа тікелей қатысты құқықтық бақылау сұрақтарының тізімін анықтайды. Пән немесе модуль бойынша бірінші сабақта оқытушы құқықтық компетенция бойынша жүргізілетін тестілеумен ақпараттандырады, сұрақтар тізімімен қамтамасыз етеді, студенттің оқытушымен және өздігінен меңгеруі қажет әдебиеттер туралы кеңес береді.

Компетенция деңгейін бағалауда бұрын көрсетілген бағана қолданылуы мүмкін, ол жерде 100 балды бағана бойынша жоғары, ортаңғы, төменгі бағалар қойылады. Осы компетенция сипаттамасы студент үшін ең түсініктісі болып табылады.

Тестілеуді модуль немесе пәннің соңғы сабақтарында жүргізу ұсынылады. Тестілеу немесе ситуациялық есептің бағасы оқу журналына тіркеледі және қорытынды аттестация шығару кезінде ескеріледі.

Әр кафедрада құқықтық компетенцияны бағалауды жүргізу үшін тесттер мен ситуациялық есептер (тапсырмалар) құрастыру қажет, оларда «Денсаулық адвокаты» компетенциясын

суреттейтін сұрақтар бейімделуі керек, яғни қауіпсіздік техникасы ережелері, меңгерілетін пән профилі бойынша қызметін реттейтін негізгі құжаттардың мазсұны, нормативті құжаттар, этика және деонтология сұрақтары.

Мысалы, нақты нозологиялық бірлік диагностикасы мен емі бойынша ситуациялық есеп. Емдеу бойынша сұрақтарда науқас үшін таңдалған емдеу әдісінің қауіпсіздігін бағалауда тапсырмалар ұсынылады.

ҚазҰМУ студенттерінің құқықтық компетенцияларын бағалаудың ең тиімді жолы тестілеу болып табылады.

Компетенттіліктің соңғы деңгейін бағалауды келесі түрде жүргізу ұсынылады:

Студенттердің негізгі жетістіктерін анықтаудың алғашқы сатыларында «Денсаулық адвокаты» түсінігіне бірінші кезекте науқастардың құқығын қорғаудағы білімі мен дағдылары, нормативті құжаттармен кәсіби жұмыс істей алуын анықтайтын білімі кіреді. Қазіргі кезде бұл компетенцияның мағынасы кеңейді және оның әлеуметтік-құқықтық анықтамасы нақтыланды, ол да қоғамдық институттар және адамдармен жұмыс істеудегі білімі мен дағдыларын қалыптастырудан, кәсіби қатынаса білу және өзін-өзі ұстай алу әдістерінен тұрады. Осыған байланысты, бұл компетенция кез-келген жастағы науқастарды әлеуметтік-құқықтық қорғауды жүзеге асырудағы құқықтық білімі мен дағдылары жүйелерін қолданудағы тұлғаның дайындығы мен мүмкіндігін бейімдейтін қоғамның құқықтық құндылықтарына негізделген тұлғаның

интегралды қасиетін көрсетеді, сонымен қатар, құқықтық белсенділік, жауапкершілік, коммуникативтілік және толеранттылық сияқты кәсіби маңызды сапаларын көрсетеді.

Компетенттілікті ағымды және қорытынды бағалау нұсқалары ұсынылады:

1 нұсқа. Тест орталығында. Әр пән, сонымен қатар, элективтер оқытылатын пәнге қатысты құқықтық тақырып бойынша сұрақтар құрастырады. Мысалы, биофизика кафедрасы құрылғылармен жұмыс істеудегі қауіпсіздік техникасы ережелері бойынша тесттер құрастырады және т.б.

Тесттік тапсырмалар тексеріледі, тесттерді дайындауға қойылатын талаптарға сәйкес рецензияланады және Тест орталығына (ТО) тапсырылады. ТО тесттерді тапсыру анықтамасында «Денсаулық адвокаты» компетенциясын бағалау үшін дайындалған тесттердің санын көрсету қажет.

Меңгерген пәні бойынша емтихан жүргізу кезінде студентке өзбетінше меңгеруі үшін «құқықтық тесттер» ұсынылады. Емтихандық тестілеу бойынша қорытынды бағалау да құқықтық сұрақтар жауаптарының нәтижелерінен тұрады. Кафедра «Денсаулық адвокаты» компетенциясын тестілеу нәтижелерін талдау мүмкіндігіне ие болады, кейін түзетуші шараларды жоспарлауына болады.

Оқитын курсына байланысты пән бойынша емтихан тесттерінде құқықтық сұрақтардың пайыздық құрамы төмендегі кестеде келтірілген:

Бағаланатын дағдылар тізімінің мысалы	Бағалау құралдары
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Қауіпсіздік техникаларын қолдану дағдылары ▪ ҚР негізгі заңдары туралы білімі ▪ ҚР денсаулық кодексі ▪ Нақты пән бойынша нормативті құжаттар туралы білімі ▪ Зерттеулерді жүргізу үшін науқастардың ақпаратты келісімі туралы түсінігі ▪ Дәрігерлік құпия ▪ Дәрігерлік қателік ▪ Емдеу-профилактикалық жұмыстарды реттейтін ҚР ДСМ бұйрықтары ▪ және басқалары 	<p>Студенттерге арналған тесттік тапсырмаларға оқитын курсына байланысты пән бойынша «құқықтық» сұрақтардың белгілі бір пайызын қосу ұсынылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 және 2 курс үшін жалпы тест сұрақтарының 3 %* дейін • 3 және 4 курс үшін 5 % дейін • 5 және 6 курс үшін 10 % дейін • 7 курста – клиникалық есеп ретінде

* мысалы, 4 курс студенттеріне «Балалар аурулары» пәні бойынша емтихан тесттерінің жалпы санынан (3000) 150 тесттік тапсырма құқықтық сұрақтардан тұруы қажет.

Мысалы, студент емтиханда пәнге сәйкес 50 профильді тест орнына 55 тестке, оның ішінде құқықтық компетенция бойынша 5 сұраққа жауап береді.

2 нұсқа. Құқықтық сұрақтарды тәжірибелік дағдыларды қабылдаудың бір сатысы ретінде емтиханға қосуға болады (коммуникативті дағдылармен бірге).

Мысалы, терапиялық профиль кафедрасында «ауру тарихтарының экспертизасы» дағдысын бағалауда науқасты емдеу қауіпсіздігін бағалау бойынша студенттің дағдысы мен игерімдерін көрсетуі мүмкін. Анатомия кафедрасында студент тәжірибелік дағдыларды «кеуде қуысында орналасатын мүшелердің латын тілінде атауын көрсетіңіз, атаңыз және оларды көрсетіңіз» бағалау кезінде, мәйіт материалдарымен жұмыс істеудегі құқықтық білім деңгейін көрсете алады. Жұқпалы аурулар кафедрасында «науқаста менингеальды симптомдарды анықтаңыз» тәжірибелік дағдысын бағалау кезінде құқықтық «қадам» ҚР ДСМ бұйрықтары және басқа құжаттардан т.б. тапсырмалар тізіміне сәйкес сұрақтардан тұруы мүмкін.

2-ші бағалау нұсқасын қолдану кезінде студенттің **4 негізгі компетенцияларының қалыптасуын компетентаралық интегрирленген бағалауы жүргізіледі** – білім, тәжірибелік, коммуникативті және құқықтық дағдылар. Бағалау деңгейін ескере отырып, осы нұсқа 4-ші курстан бастап жоғарғы курстарға, әсіресе интернатура үшін тиімді болып келеді.

ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенциясын қалыптастыру принциптері

Болашақ дәрігерлерде құқықтық компетенцияларының қалыптасуы – күрделі және ұзаққа созылатын үрдіс, ЖООда оқу кезеңдерінің барлық көлемінде жүзеге асырылуы қажет; ЖООдағы оқу үрдісі де өзінің ерекшеліктеріне байланысты (үздіксіз, жүйелі, сатылы, тәжірибеге бағытталған) бұл үшін үлкен негіз табылады.

Құқықтық компетенциясын қалыптастыру үлгісінің мақсаты құқықтық компетенция қалыптасуы үшін жағдай жасау, сондықтан ол өзара тығыз байланысты және сатылы кезеңдерден тұрады – мақсатты, мазмұнды, ұйымдастыру-іскерлік және нәтижелі.

Құқықтық компетенция құрылымы өзара тығыз байланысты трт құрамдас бөліктен тұрады. Олар осы компетенция қалыптасуын бағалау жүйесіне кіреді:

- 1) *мотивациялық-құндылықты* (әлеуметтік-құқықтық құндылықтар жүйесі, студентті құқықтық салада әрекет етуіне итермелейді, осы салаға деген позитивті қатынасын қалыптастырады және өз мамандығының болашақ қоғамдағы маңызын түсінуіне ықпал етеді);
- 2) *когнитивті* (оны жүзеге асыру үшін қажетті кәсіби әрекеттерінің құқықтық негіздері туралы білім жүйесі);
- 3) *коммуникативті* (тұлғааралық байланыстарды құру игерімі мен оған дайындығы, басқа құқық субъектілерімен ө әрекеттерін келістіру);
- 4) *танымдық-рефлексивті* (әртүрлі мәселелерді шешу игерімі, дағдылары және оған дайындығы мен құқықтық бағыттағы жағдайлар; әлеуметтік-құқықтық қызметті ұйымдастыру және жүргізу, саналы түрде ол жұмыстардың нәтижелерін бақылау; тұлғаның кәсіби міндеттерін жүзеге асыруға мүмкіндік беретін кәсіби маңызды қасиеттері (құқықтық белсенділік, жауапкершілік, коммуникативтілік, толеранттылық).

Үлгінің методологиялық негізіне аксиологиялық, іскерлік, мәнмәтіндік және компетентті және тұлғалық бейімделген жолдар жатады (Коротун, А. В. Болашақ әлеуметтік педагогтардың құқықтық компетенттілігін қалыптастыру / А. В. Коротун, С. И. Глухих // Педагогикалық білім және ғылым. – 2008. – № 10. – 96-99 б.):

Аксиологиялық жол педагогикалық білім беру жүйесін болашақ мамандарда өмір мен қызметтің шынайы және жалған құндылықтары (құқық, басқалардың құқығы мен бостандығын сыйлау, заңдылық және басқалары) туралы дұрыс түсініктерін қалыптастыруға бағыттауға, қоршаған ортамен өзара байланыстың позитивті стратегиясын таңдауға мүмкіндік береді.

Іскерлік жол әрекет етуді тұлғаны және оның даму факторларын қалыптастырудың басты көзі деп қарастырады. Әрекет ету барысында студент тәжірибе жинайды. Жалпы алғанда іскерлік жол тұлғаның шығармашылық потенциалының дамуына әсер етеді және әр студентке әрекет ете отырып, жеке және жасқа байланысты ерекшеліктерін ескеруге, өзбетінше дамуға және тұлғалық өсуге мүмкіндік береді.

Мәнмәтіндік жол оқу үрдісін шынайы өндірістік байланыстарын оқу қызметтерінің әдістері мен түрлері ретінде болашақ кәсіби қызметінің мәнмәтінінде жүзеге асыруды болжайды және нақты кәсіби тапсырмаларды шешу.

Компетентті жол кәсіби білім беруде мамандардың кәсіби дайындықтарының құндылықты-нәтижелі бағытталуы. Компетенттілікті жол – білім беру мақсатты-векторларына бағыттау: білім алуы, өзін-өзі анықтауы, өзін-өзі сезінуі, әлеуметтену, жеке ерекшеліктерінің дамуы.

Тұлғалық бағытталған жол студентті білім беру үрдісінің басты әрекет етуші бірлігі екендігін мойындау болып табылады, осыған қарамастан студент пен оқытушы оның субъектілері

ретінде болады, ал олардың қатынасы әріптестік және таңдау жасау принципімен құрастырылған. Бұл жағдайда оқытудың мақсаты оқушы тұлғасын және оның жеке ерекшеліктерін қалыптастыру болып табылады.

ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын қалыптастыру үлгісі

Құқықтық компетенцияларын қалыптастыру сатылары 1 схемада келтірілген және 4 бөлімнен тұрады, құрылымдық мазмұны медициналық ЖОО білім беру жағдайларына қарай бейімделілген және соған сәйкес пайдаланылады (Коротун А.В. Кәсіби дайындық үрдісінде болашақ әлеуметтік педагогтарда құқықтық компетенцияларды қалыптастыру. Дисс. канд. пед. ғылымд. Екатеринбург, 2010):

- I. **Құқықтық компетенцияларды қалыптастырудың мақсаты мен міндеттері.** Мақсатты саты басқа блоктардың жалпы бір бағытта біріктірілуіне және олардың мақсатқа сай таңдалуы мен дамуына жол ашады.
- II. **Құқықтық компетенттіліктің құрамдас бөліктері.** Қоғамның әлеуметтік тапсырысына, нормативті құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады және құқықтық құндылықтарды дамытуға, әлеуметтік-құқықтық әрекетті негіздеуге, білімі иен игерімінің жалпы жүйесін меңгеруге, болашақ медициналық жұмысшының маңызды кәсіби тұлғалық қасиеттеріне (құқықтық белсенділік, жауапкершілік, коммуникативтілік, толеранттылық), әртүрлі технологияларды меңгеруге, құқық ережелеріне сәйкес тәжірибеде компетенцияларды жүзеге асыру түрлері мен әдістеріне негізделген.
- III. **Ұйымдастыру-іскерлік сатысы.** Ұйымдастыру қызметі және сатылы құқықтық білім беруді әдістемелік жүзеге асыру және оқу-кәсіби іс-әрекеті аясында медициналық жұмысшыларды тәрбиелеу, тәжірибе кезеңіндегі іс-әрекеттері, әлеуметтік-мәдени және ғылыми қызмет. Болашақ мамандардың құқықтық компетенцияларын қалыптастырудың педагогикалық әдістері мен формаларынан тұрады. Құқықтық компетенцияларды қалыптастыру үрдісінде қолданылатын әдістер мен формалардың ішінде ең тиімдісі мәселелі әдістер, мильқ штурм, кейс-әдіс, іскерлік және оқу ойындары, жобалар әдісі, семинарлар, кіші топтарда жұмыс, конференция, дөңгелек үстел және басқалары.
- IV. **Нәтижелі саты** құқықтық компетенцияны қалыптастыру тиімділігін бағалау (құқықтық компетенция қалыптасу әрекетін бағалау мен бақылауды жүзеге асыру) критерийлерінен, құқықтық білімі мен игерімдерінің деңгейлері мен көрсеткіштерінен, нақты дағдыларынан және тұлғаның кәсіби маңызды қасиеттерінен тұрады.

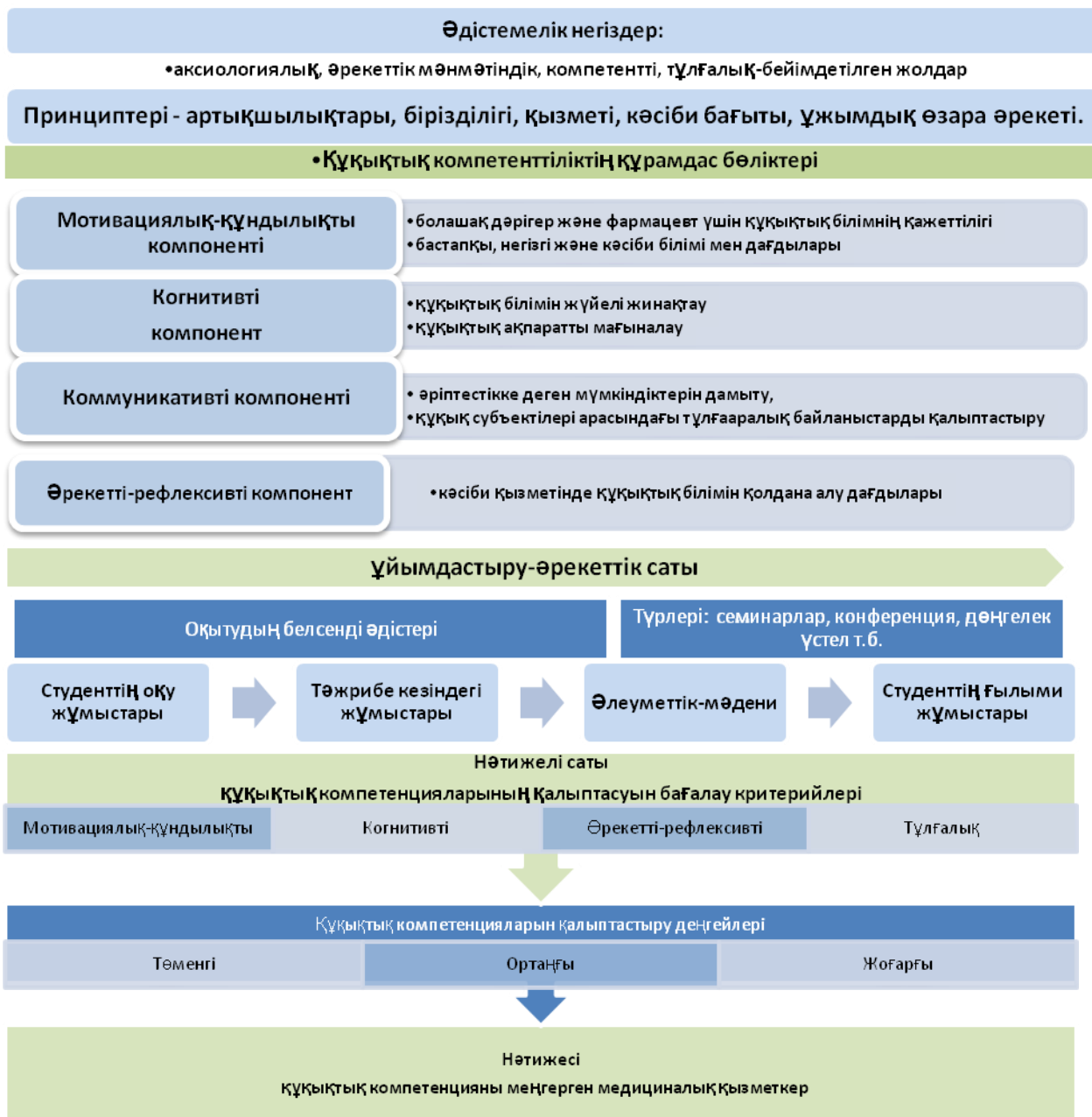

МЖМББС, компетентті-бейімделілген оқуға бағытталған

• ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенттіліктерін қалыптастыру

Мақсаты: дәрігер мамандардың кәсіби дайындығын жетілдіру және құқықтық компетенцияларын қалыптастыру үшін жағдай жасау

• Міндеттері: құқықтық білімі мен игерімін қалыптастыру, кәсіби маңызды сапаларын дамыту.

1 схема. ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенциясын қалыптастыру үлгісі

ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенцияларын сатылы дамыту схемасы.

1-2 курстарда - құқықтық компетенциялардың бастапқы деңгейлерін оқыту (2 схема). Компетенттіліктерінің дамуын бақылау Оқу департаментімен және тәжірибелік сабақтарды жүргізу сапасы бойынша тәуелсіз эксперттер тобымен жүргізіледі (ауызша сұрау, сауалнама жүргізу, талдау). Оқыту және бағалау әдістерін құрастыру жалпы оқытылатын пәндер және негізгі пәндер кафедрасымен жүзеге асырылады.

3-4 курстарда студент–дәрігер және фармацевтке құқықтық компетенттіліктің негізгі дағдыларын оқыту жүргізіледі (3 схема). Компетенттіліктерінің дамуын бақылау Оқу департаментімен және тәжірибелік сабақтарды жүргізу сапасы бойынша тәуелсіз эксперттер тобымен жүргізіледі (ауызша сұрау, сауалнама жүргізу, талдау). Оқыту және бағалау әдістерін құрастыру жалпы оқытылатын пәндер және негізгі пәндер кафедрасымен жүзеге асырылады.

5 курста студент–дәрігер және фармацевтке құқықтық компетенттіліктің арнайы дағдыларын оқыту жүргізіледі (4 схема). Компетенттіліктерінің дамуын бақылау Оқу департаментімен және тәжірибелік сабақтарды жүргізу сапасы бойынша тәуелсіз эксперттер тобымен жүргізіледі (ауызша сұрау, сауалнама жүргізу, талдау). Оқыту және бағалау әдістерін құрастыру тәжірибелік дағдылар Орталығымен бірге профильді пәндер кафедрасымен жүзеге асырылады.

6-7 курстарда (интернатура) студент–дәрігердің және фармацевттің кәсіби құқықтық компетенттілігін жетілдіру жүзеге асырылады (5 схема). Компетенттіліктерінің дамуын бақылау Оқу департаментімен және тәжірибелік сабақтарды жүргізу сапасы бойынша тәуелсіз эксперттер тобымен жүргізіледі (ауызша сұрау, сауалнама жүргізу, талдау). Оқыту және бағалау әдістерін құрастыру тәжірибелік дағдылар Орталығымен бірге профильді пәндер кафедрасымен жүзеге асырылады.

Әр схемада қосымша ақпараттар көзі бейнеленеді - құқықтық компетенция туралы дұрыс ақпаратты оқушы ҚазҰМУ сайтының бетінен ала алады, ол үнемі жаңартылып және толықтырылып отырады. Университет сайтындағы құқықтық ақпараттарға жауапты «Денсаулық адвокаты» мектебі және студенттік актив (ТОП-100). Студент түзету шараларын жүргізу үшін түрткі болып табылатын өз ойын енгізе алады.

Белсенді студенттерден құрылған эдвайзерлер тобы мен ассистент-эдвайзерлер элективті пәндерді таңдау маңыздылығын негіздеу туралы жұмыстар жүргізеді, ол болашақ дәрігер немесе фармацевттің құқықтық аспектілер бойынша білімін тереңдетуге негіз болады. Құқықтық компетенцияларды қалыптастыру құралдарының бірі тренингтер мен конференциялар болып табылады.

ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенттілігін қалыптастыру үлгісі оқу деңгейіне сәйкес сатылы, тиімді шаралар жүйесінен тұрады, оны жүзеге асыру тәуелсіз эксперттер тобының өкілдерінен тұратын **координациялық құқықтық орталықпен**, Оқу департаментімен және пәндер бойынша білім бағдарламалары Комитетімен бақылануы тиіс. Координациялық жұмыс және құқықтық компетенттілік қалыптасуын бақылау тұрақта жүзеге асырылып отырады.

ҚазҰМУ студенттерінің құқықтық компетенциясын қалыптастыру үлгісін енгізу тиімділігін БСЗБжәнеМРҒТН Орталығы жүргізеді.

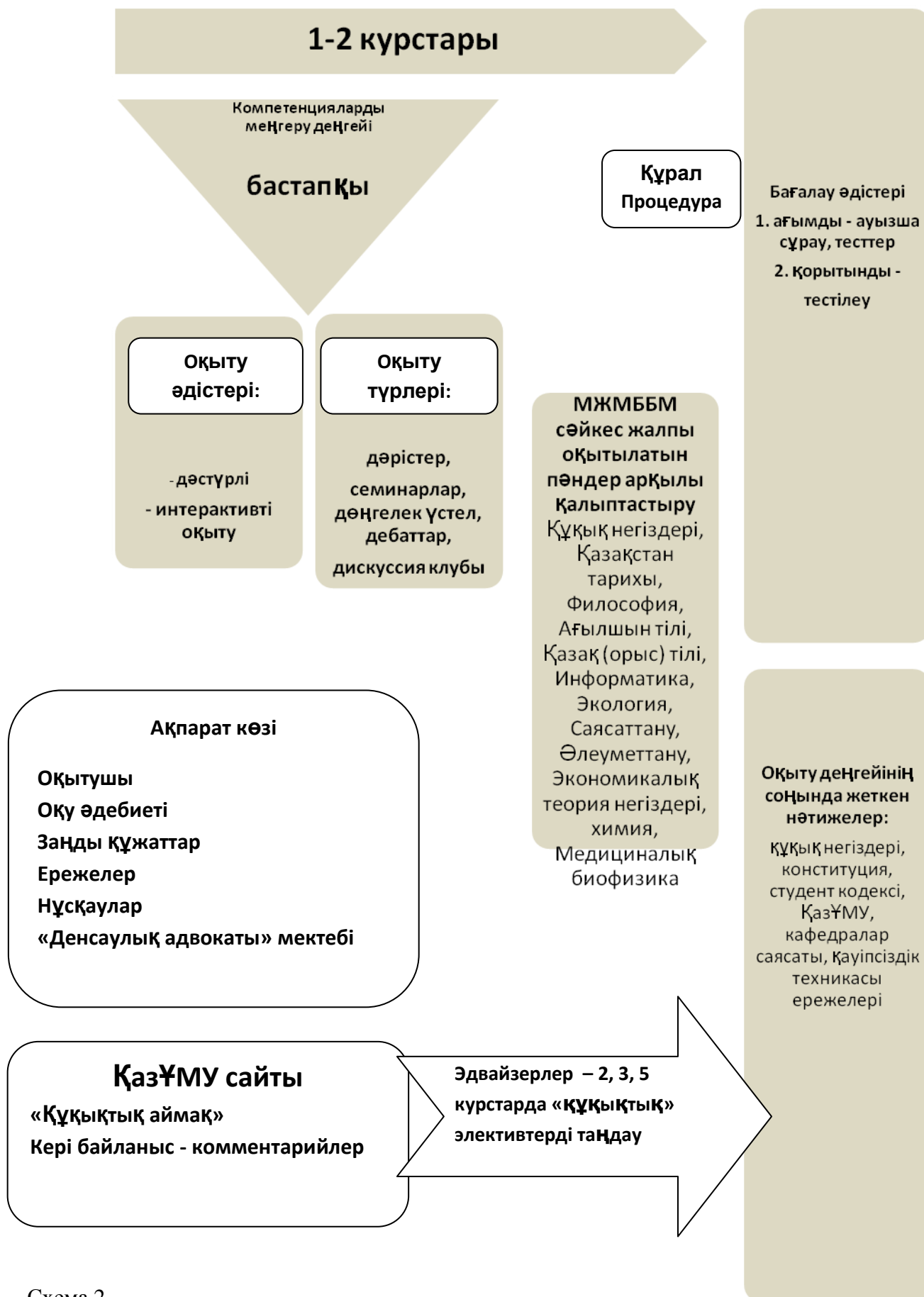

Схема 2.

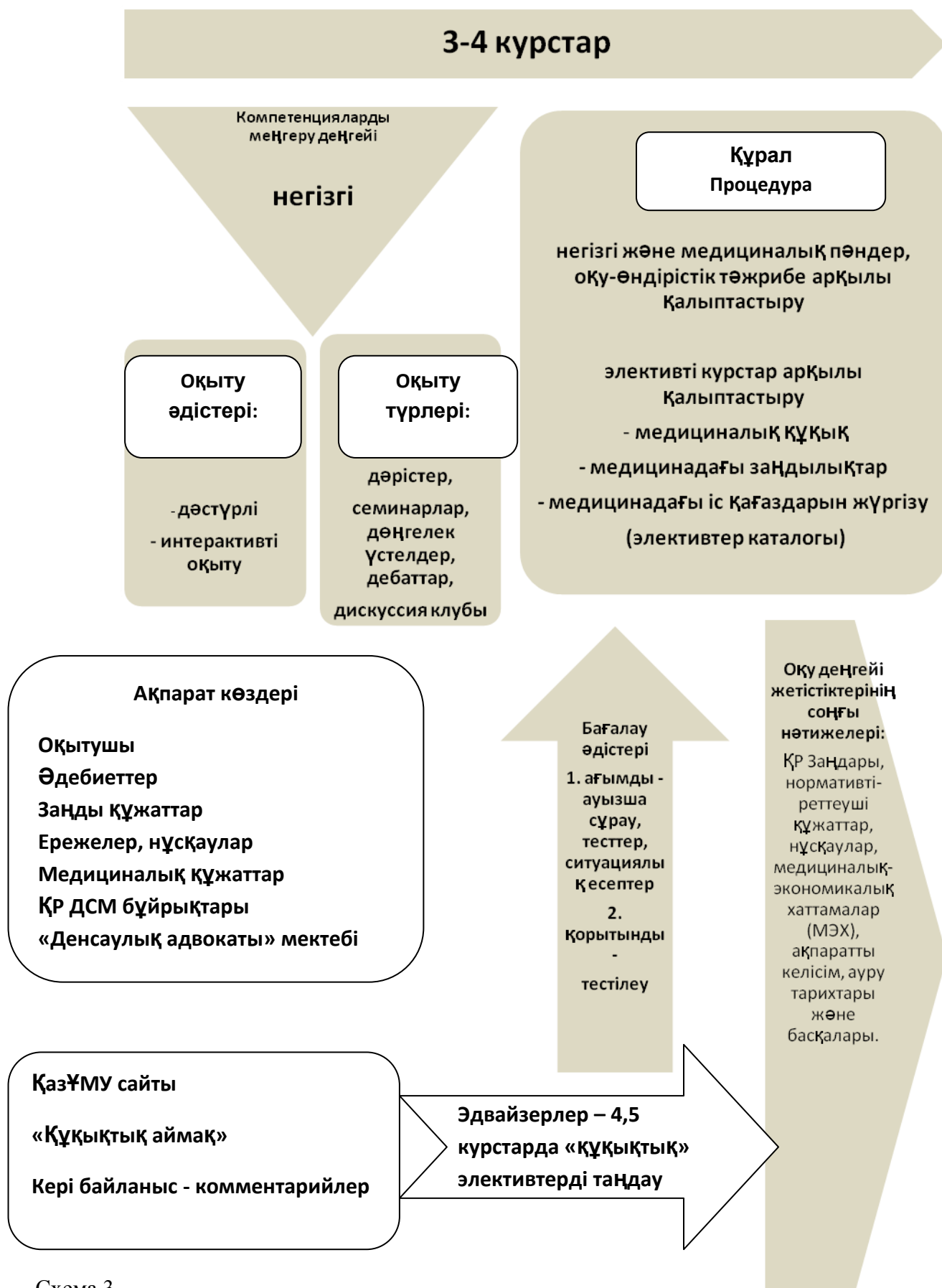
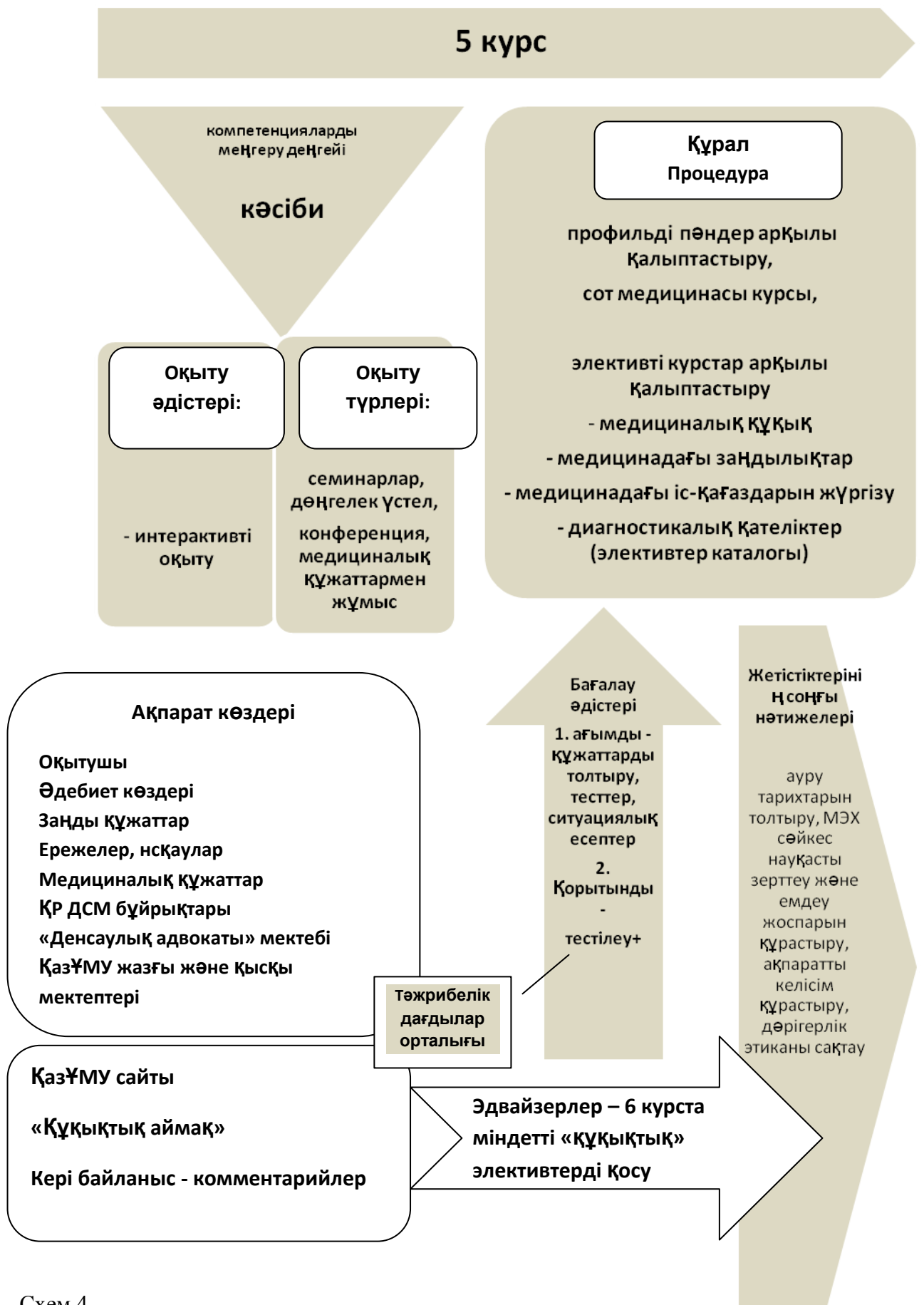

Схема 3.

Схем 4.

6-7 курстар (интернатура)

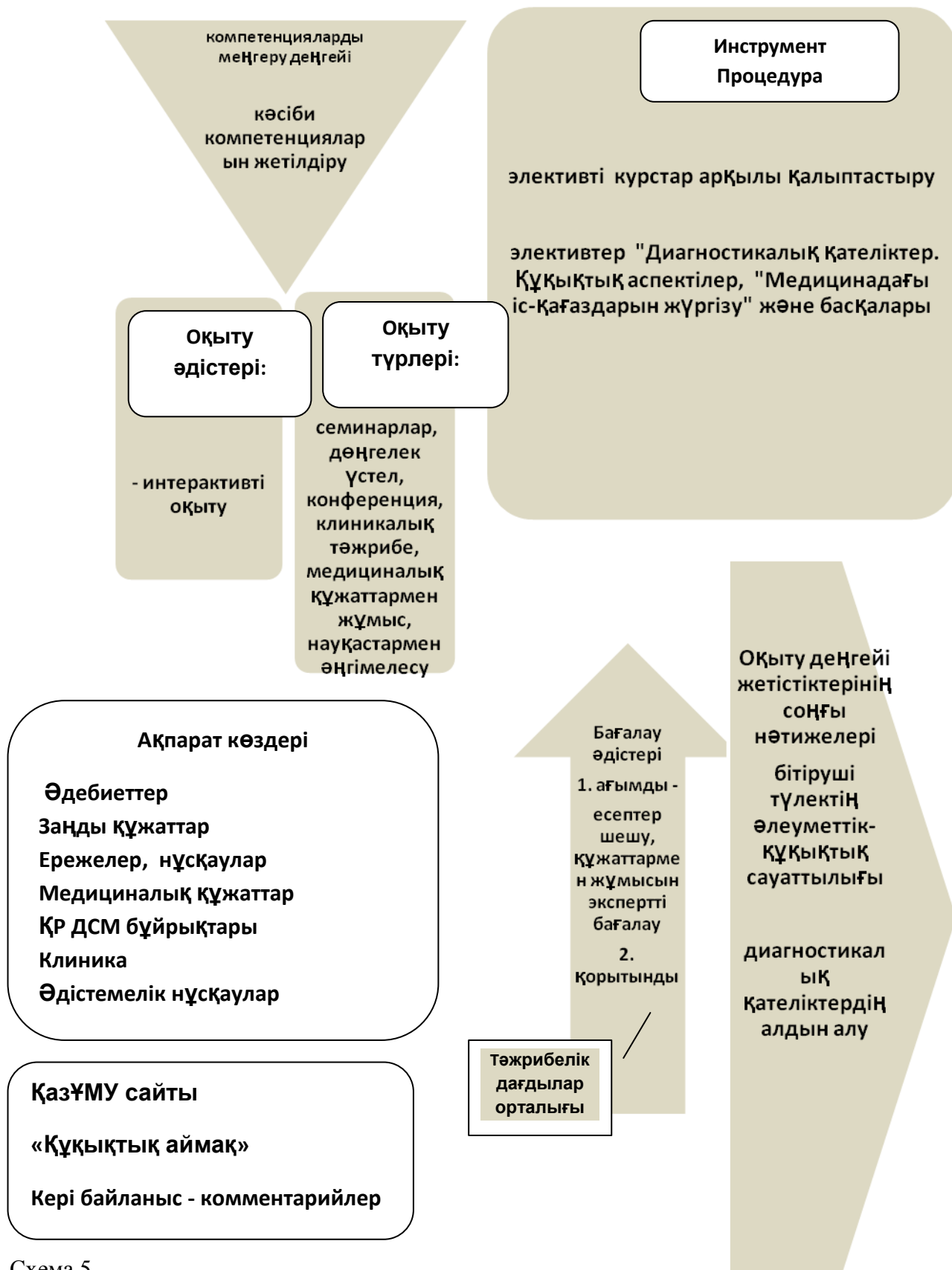

Схема 5.

ҚазҰМУ бітіруші түлектерінің құқықтық компетенттіліктерінің қорытынды жетістіктері

**«ЖАЛПЫ ТӘЖІРИБЕЛІ ДӘРІГЕР», «ІШКІ АУРУЛАР-ТЕРАПИЯ» БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ЖАЛПЫ МЕДИЦИНА» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс	7 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру							
Құқықтық компетенция (денсаулық адвокаты)	- Денсаулық сақтау саласында мемлекеттік саясаттың қағидалары.	- Денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалаудың қағидалары.	- Науқастар туралы ақпараттардың құпия болуын қамтамасыз ету ережелерінің қағидалары; - денсаулық сақтау саласындағы сараптаманың негіздері.	- Денсаулық сақтау саласындағы құқық пен міндеттердің негіздері және олармен қамтамасыз етудің кепілдіктері.	- Қоғамдық денсаулықты қорғаудың құқықтық сұрақтардың негіздері.	- Бөлек категориялы науқастарды медико-әлеуметтік көмек көрсетудің құқықтық сұрақтары.	- Құқықтық статус және медициналық қызметкерлердің әлеуметтік қорғау.

**«ХИРУРГИЯ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ЖАЛПЫ МЕДИЦИНА» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенция атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс	7 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру							
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	- Адамның адамға, қоғамға, қоршаған ортаға қарым-қатынасты реттейтін этикалық және құқықтық нормаларды білу, соның ішінде хирургиялық тәжірибеде; - Конституциялық құқықты білу; - ҚР білім туралы Заңын білу.	- Экономикалық заңдарды білу және оның дамуының түрлері; - Ғылымның, саясаттың, тарихтың және саяси өмірдің теориялық-әдістемелік негіздері; - денсаулық сақтаудың, медицинаның және олардың әлеуметтік саясаттағы өзара байланысының негізгі мәселелері; Денсаулық сақтау саласындағы Халықаралық саясат; - Денсаулық сақтау саласындағы	- «Халықтың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР кодексін білу - Патенттер және предпатенттер, интеллектуалды еңбек куәлігін беру туралы заңдарды білу.	- Медициналық мекемелерде емдеу-сақтау, санитарлық-гигиеналық және санитарлық-эпидемиологиялық тәртіптің талаптарын білу (медициналық хирургиялық бөлімнің ауруханалық тәртібін сақтау); - Тұрғындардың санитарлық-эпидемиологиялық қолайлы жағдайлары туралы ҚР Заңын білу.	- Денсаулық сақтау саласындағы ҚР, Заңдарын және нормативтерін білу; - Денсаулық сақтау саласындағы Халықаралық саясат.	-Денсаулық сақтау саласындағы құқықтармен, дәрігерлік құпиямен, донорлық және трансплантация, сараптама түрлерімен қамтамасыз ету, кепілдіктер, науқастың және дәрігердің құқы мен міндеттерін білу.	- Денсаулық сақтау саласында халықаралық ынтымақтастықтың артықшылықтары және бағыттары, науқастар туралы ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету..

		Қазақстан Республикасының заңдарын және нормативтерін білу; Республиканың денсаулық сақтаудың және электронды үкіметтің бірегей ақпараттық жүйесінің негіздері.					
--	--	--	--	--	--	--	--

**«АКУШЕРЛІК ЖӘНЕ ГИНЕКОЛОГИЯ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ЖАЛПЫ МЕДИЦИНА» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенция атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс	7 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру							
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	- Адамның адамға, қоғамға, қоршаған ортаға қарым-қатынасты реттейтін этикалық және құқықтық нормаларды білу, соның ішінде хирургиялық тәжірибеде;	- Әйелдердің репродуктивті денсаулығын қорғаудың және отбасын жоспарлау негіздерін білу; -Ғылымның, саясаттың, тарихтың және саяси өмірдің теориялық-әдістемелік негіздері;	- «Халықтың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР кодексіні білу - Патенттер және предпатенттер, интеллектуалды еңбек куәлігін беру туралы заңдарды білу.	- Медициналық мекемелерде емдеу-сақтау, санитарлық - гигиеналық және санитарлық-эпидемиологиялық тәртіптің талаптарын білу (медициналық хирургиялық бөлімнің ауруханалық	- Денсаулық сақтау саласындағы ҚР Заңын және нормативті құжаттарын білу; - Денсаулық сақтау саласындағы халықаралық саясат; - «Халықтың денсаулығы және	-Денсаулық сақтау саласындағы құқықтармен, дәрігерлік құпиямен, донорлық және трансплантация, сараптама түрлерімен қамтамасыз ету, кепілдіктер, науқастың және	- Денсаулық сақтау саласында халықаралық ынтымақтастықтың артықшылықтары және бағыттары, науқастар туралы ақпараттың құпиялылығын

	<p>- конституциялық құқықты білу; - ҚР білім туралы Заңын білу.</p>	<p>- денсаулық сақтаудың, медицинаның және олардың әлеуметтік саясаттағы өзара байланысының негізгі мәселелері; - Денсаулық сақтау саласындағы Халықаралық саясат; - Денсаулық сақтау саласындағы Қазақстан Республикасының заңдарын және нормативтерін білу; - Республиканың денсаулық сақтаудың және электронды үкіметтің бірегей ақпараттық жүйесінің негіздері.</p>		<p>тәртібін сақтау); - Тұрғындардың санитарлық-эпидемиологиялық қолайлы жағдайлары туралы ҚР Заңын білу.</p>	<p>денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР кодексі - Бабтарды білу: 96 баб Репродуктивті құқықты қорғау саласындағы азаматтардың құқықтары және міндеттері. 97 баб Жүктілік, туыт және туғаннан кейінгі кезеңдегі әйел денсаулығын қорғау. 102 баб Контрацепцияларды қолдану.</p>	<p>дәрігердің құқы мен міндеттерін білу.</p>	<p>қамтамасыз ету.</p>
--	---	---	--	--	---	--	------------------------

**«ПЕДИАТРИЯ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ЖАЛПЫ МЕДИЦИНА» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенция атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс	7 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру							
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	<ul style="list-style-type: none"> - Кәсіпорындарды басқару және ұлттық экономиканы басқарудың дамуының қрқыны; - Қазақстанның және басқа да мемлекеттердің, сыртқы экономикалық жұмысын реттеу бойынша мемлекеттік саясаттың әдістері және құралдары; -- адамның адамға, қоғамға, қоршаған ортаға қарым-қатынасты реттейтін этикалық және құқықтық 	<ul style="list-style-type: none"> - Экономикалық заңдар және олардың даму түрлері бойынша білімін қалыптастыру; - Ғылымның, саясаттың, тарихтың және саяси өмірдің теориялық-әдістемелік негіздері; - денсаулық сақтаудың, медицинаның және олардың әлеуметтік саясаттағы өзара байланысының негізгі мәселелері; - Денсаулық сақтау саласындағы Халықаралық саясат; - Денсаулық сақтау саласындағы Қазақстан Республикасының 	<ul style="list-style-type: none"> - Медициналық мекемелерде емдеу-сақтау, санитарлық-гигиеналық және санитарлық-эпидемиологиялық тәртіпке талаптарды қалыптастыру; 	<ul style="list-style-type: none"> - Науқастар құқықтары бойынша нормативтік-құқықтық базада білімін қалыптастыру; - медициналық қызметкердің құқықтары мен міндеттері. - әртүрлі жастық топтарда науқастардың медико-экономикалық хаттамалары. - қоршаған ортаны қорғау туралы заңдар. 	<ul style="list-style-type: none"> - Кәсіби көмек көрсету кезінде науқастардың құқықтарын сақтау. - Медициналық көзқараспен негіздеу және науқастар құқықтарын қорғау. 	<ul style="list-style-type: none"> - Балалар дәрігерлік қызмет саласындағы нормативтік-құқықтық және заңды базалар; - дәрігерлік құпияны сақтау бойынша білімін және дағдыларын қалыптастыру. 	<ul style="list-style-type: none"> - Балалар дәрігерлік жұмысы саласында нормативтік-құқықтық және заңды базалар.

	нормаларды білу, соның ішінде кәсіби салада; - ҚР экологиялық және үрдістік құқықтың негіздері бойынша ақпаратты меңгеру.	заңдарын және нормативтерін білу; Республиканың денсаулық сақтаудың және электронды үкіметтің бірегей ақпараттық жүйесінің негіздері.					
--	--	--	--	--	--	--	--

**«ГИГИЕНА И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ЖАЛПЫ МЕДИЦИНА» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс	7 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру							
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	- Денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік саясаттың қағидалары.	- Денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалаудың қағидалары.	- Науқастар туралы ақпараттың құпия болуын қамтамасыз ету ережелерінің қағидалары; - Денсаулық сақтау саласындағы сараптаманың негіздері.	- Денсаулық сақтау саласындағы құқық пен міндеттердің негіздері және оларды қамтамасыз етуге кепілдіктер.	-)оғамдық денсаулықты қорғаудың құқықтық сұрақтардың негіздері.	Негіздерді қалыптастыру: коммуналды гигиена, ауруханалық гигиена, тағамтану гигиенасы, балалар мен жасөспірімдер гигиенасы саласында мемлекеттік	Негіздерді қалыптастыру: Қазақстан Республикасы денсаулық сақтаудың қағидалары туралы; Азаматтар денсаулығын қорғау туралы заң; ҚР

						<p>қадағалау туралы; балалар мен ересек тұрғындардың арасындағы ауруларды, соның ішінде жұкпалы, вирусты, паразитарлық, тағамдық уланулар, ортанысандарының химиялық, антропогенді ластануымен шақырылған ауруларды алдын алу мақсатында ескерту санитарлық бақылау; балалар мен жасөспірімдерде салауатты өмір сүру салтын, гигиеналық оқыту және тәрбиелеу.</p>	<p>мемсанэпидқызметі мамандарының құқықтық жұмыстары туралы; ҚР және шетелдерде денсаулық сақтаудың сапасын басқару; ҚР санитарлық-эпидемиологиялық, табиғатты қорғау заңдарын; Еңбек гигиенасы саласында ескертпе, ағымды санитарлық қадағалау; қызметкерлердің денсаулық жағдайын бағалау; аса қауіпті конвенциялық инфекциялардың таралу және тасымалдаудан</p>
--	--	--	--	--	--	---	--

							Қазақстан Республикасының аймағы мен шекарасын санитарлық қорғау.
--	--	--	--	--	--	--	---

**«ГИГИЕНА И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру					
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	-Қоғамның экономикалық, рухани өмірін реттеу бойынша мемлекеттік саясаттың негіздері; - қоғамға, қоршаған ортаға адамның және адамдар арасындағы этиканың және құқықтық өзара байланыстың негіздері; - денсаулық сақтау саласындағы халықаралық саясаттың негіздері; - ҚР денсаулық сақтаудың бірегей ақпараттық жүйесін білу; - Қазақстан денсаулық	- қоғамның экономикалық және әлеуметтік дамуының негіздерін білу; - тұрғындар денсаулығын қалыптастыратын әлеуметтік факторлардың негіздерін білу; - қоғамдағы денсаулық сақтау ұйымдарының қағидаларын; - Қазақстандағы медицина дамуының тарихи жолдарын және денсаулық сақтаудағы заманауи нарықтық экономиканың	- Қазақстан тұрғындарының санитарлық-эпидемиологиялық жағдайлары туралы заң негіздері; - гигиеналық нормалау қағидалары; - дәлелді және клиникалық медицинаны білу; - қоршаған ортаны сауықтыру туралы заң негіздері; - қоғамдық денсаулықты жақсарту үшін заң негіздері; - биостатистикада денсаулық сақтаудағы	- қазыналық, ауруханалық гигиена, тағамтану гигиенасы, балалар мен жасөспірімдер гигиенасы саласында мемлекеттік қадағалаудың негіздері; - балалар мен ересек тұрғындардың арасындағы ауруларды, соның ішінде жұқпалы, вирусты, паразитарлық, тағамдық уланулар, орта нысандарының химиялық, антропогенді ластануымен	- Қазақстан Республикасы денсаулық сақтаудың қағидалары; - азаматтар денсаулығын қорғау туралы заңның негіздері; - ҚР мемсанэпидқызмет мамандарының құқықтық жұмысының негіздері; - ҚР және шетелдерде денсаулық сақтауда сапаны басқарудың қағидалары; - ҚР санитарлық-эпидемиологиялық, табиғатты қорғау заңның негіздері; - еңбек гигиенасы

	сақтаудың дамуының мемлекеттік бағдарламаларының басым жақтарын білу.	элементтерін білу; - гомеостазды және ағзаның қызметін білу; Аурулардың ішкі және сыртқы себептерін білу; Зиянды факторлардан ағзаны қорғау механизмдерін; - ауруларды алдын алудың қағидаларын.	маркетинг және менеджмент; - жұқпалы аурулары бар науқастарды диспансерлік есепке алудың қағидалары; - кәсіби аурулар туралы білу және оларды алдын алу.	шақырылған ауруларды алдын алу мақсатында ескерту санитарлық бақылау; балалар мен жасөспірімдерде салауатты өмір сүру салтын, гигиеналық оқыту және тәрбиелеу.	саласындағы ескертпе және ағымды санитарлық қадағалаудың қағидалары; - қызметкерлердің денсаулық жағдайын бағалау; - аса қауіпті конвенциялық инфекциялардың таралу және тасымалдануынан Қазақстан Республикасының аймағы мен шекарасын санитарлық қорғау.
--	---	--	--	---	--

**«ЖАЛПЫ ТӘЖІРИБЕЛІ ДӘРІГЕР-СТОМАТОЛОГ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«СТОМАТОЛОГИЯ» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс	6 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру						
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	- Денсаулық сақтау саласындағы ҚР мемлекеттік саясаттың қағидалары.	- денсаулық сақтау саласындағы ҚР мемлекеттік бақылау мен қадағалаудың сұрақтарын білу.	- «дәрігер-науқас» қарым-қатынасын құқықтық қамтамсыздандырудың сұрақтарын меңгеру.	- дәрігер-стоматологтың деонтология, моралдық, этика қағидаларын меңгеру.	- ҚР мемлекеттік және жеке стоматологиялық мекемелерінің жұмысын анықтайтын, денсаулық сақтау және директивті құжаттардың заңды негіздерін	- денсаулық сақтау саласында мемлекеттік бақылау мен қадағалау және мемлекеттік саясаттың қағидаларын; - науқастар туралы

					білу; - нарықтық жағдайда тұрғындарға стоматологиялық көмекті ұйымдастырудың негіздері; - дәрігер-стоматологтың құқығы мен міндеттерін білу.	құпиялылықты қамтамасыздандыру; - ақпараттанған науқас келісімінің сұрақтары.
--	--	--	--	--	--	--

**«ФАРМАЦЕВТ-ПРОВИЗОР» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«ФАРМАЦИЯ» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс	5 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру					
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	- Кәсіпорындарды және ұлттық экономиканы басқарудың дамуының қарқыны; - сыртқы экономикалық жұмысын, Қазақстанның және басқа да мемлекеттердің экономикалық өмірін реттейтін мемлекеттік саясаттың әдістері және құралдары; - кәсіби салада, қоршаған ортада, қоғамда, адамның	- Экономикалық заңдарды және олардың дамуының түрлерін білу; - ғылымның, саясаттың, тарихтың және саяси өмірдің теориялық-әдістемелік негіздері; - фармация саласындағы халықаралық саясаттың қағидалары; - ҚР фармацияның бірегей ақпараттық жүйесінің негіздері; - әкімшілік - құқықтық	- Әлеуметтік саясаттың басқа да салаларымен өзара байланысының және олардың байланысындағы фармация мәселелерінің негіздері; - кәсіпкерлік жұмыстағы қорғану әдістері; - ҚР заңдары бойынша кәсіпкерліктің дамуына кепілдіктің негіздері; - тұтынушылардың құқығын қорғау әдістері;	- Әлеуметтік саясаттың басқа да салаларымен өзара байланысының және олардың байланысындағы фармация мәселелерінің негіздері; - дәріханаларда санитарлық-эпидемиологиялық тәртіптерге талаптар; - фармация	- Әлеуметтік саясаттың басқа да салаларымен өзара байланысының және олардың байланысындағы фармация мәселелерінің негіздері; - дәріханаларда санитарлық-эпидемиологиялық тәртіптерге талаптар; - фармация

	<p>адамға қарым -қатынасын реттейтін этикалық және құқықтық нормалар; - мәселелерді шешуде бейбітшілік көзқарасты әдістер; - ақпаратты қорғаудың негіздері; - заңды негізде табиғатты және табиғат өнімдерін қорғаудың негізгі қағидалары; - экономикалық дамудың заңдарды және заңдылықтарды түсінудің азаматтық жақтары; - Әкімшілік-құқықтық және ұйымдастыру-құқықтық реттеу.</p>	<p>және ұйымдастыру – құқықтық реттеудің әдістері мен тәсілдерін білу.</p>	<p>- ҚР заңды актілерін ескерумен өндірістік ұйымдардың шарушылық жұмысындағы тиімді нұсқаларды таңдау; - Отандық жағдайларда шетел тәжірибесін қолдану; - Қазақстанда кәсіпкерлік жұмыстарды реттейтін негізгі заңдар; - «Инновациялық технология туралы» ҚР заңын білу; - Шаруашылық құқығы.</p>	<p>саласындағы Қазақстан Республикасының заңдары және нормативті құжаттары; - еңбекті қорғау және техникалық қауіпсіздіктің негізгі ережелері.</p>	<p>саласындағы Қазақстан Республикасының заңдары және нормативті құжаттары; - өндірістік бақытсыз жағдайларды ескертудің қағидалары; - Шаруашылық құқығы.</p>
--	--	--	--	---	---

«ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУДЫҢ ЖӘНЕ ФАРМАЦИЯНЫҢ МЕНЕДЖЕРІ» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ «МЕНЕДЖМЕНТ» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру				
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	<p>- Экономикалық даму заңдылықтарын қабылдау және азаматтық тұрғысы; - заңды негізде табиғатты және табиғат өнімдерін қорғаудың,</p>	<p>- Экономиканы мемлекетпен құқықтық реттеудің құралдарын жүйелендіру; - кәсіпорынның жұмыс жасауының құқықтық негіздерін талдау және оны шаруашылық жұмыста</p>	<p>- Денсаулық сақтауда бизнесті құқықтық қамтамасыздандырудың сұрақтарын меңгеру; - кәсіпкерлік статусын алуды реттеудің, интеллектуалды жекеменшікті және</p>	<p>- Ұжымда еңбектік қарым - қатынасты құқықтық реттеудің нормативтерін қолдану; - Денсаулық сақтау кәсіпорындары мен ұйымдарының коммерциялық жұмысын құқықтық қамтамасыздандыруды талдау; - Фармацевтикалық өнімдерді</p>

ақпаратты құқықтық қорғаудың негіздері.	жүргізу.	инновацияны құқықтық қорғалғалу сұрақтарын меңгеру.	өндірушілердің сауда белгісінің құқықтық қорғалу дәрежесін талдау; - басқармалық шешімдердің құқықтық компетенттілігін талдау.
---	----------	---	---

**«МЕДИЦИНАЛЫҚ БИКЕ-МЕНЕДЖЕР» - БАҒЫТЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДАУДЫҢ
«МЕДБИКЕ ІСІ» МАМАНДЫҒЫ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫ**

Компетенциялар атауы	1 курс	2 курс	3 курс	4 курс
Құқықтық білім мен дағдыларды қалыптастыру				
Құқықтық компетенция (денсаулық - адвокаты)	<p>- ҚР Конституциясын, «Халықтың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексін, ҚР экологиялық кодексін, «Тіл туралы», «Білім туралы» ҚР Заңдарын және басқа да нормативті-құқықтық құжаттарды білу;</p> <p>- «2007-2009 жылдарға ақпараттық теңсіздікті төмендетудің бағдарламаларын білу;</p> <p>- «2008-2010 жылдарға ҚР электронды үкіметінің дамуы» Бағдарламаларын білу.</p>	<p>- ҚР Конституциясын, «Халықтың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексін, ҚР экологиялық кодексін, «Тіл туралы», «Білім туралы» ҚР Заңдарын және басқа да нормативті-құқықтық құжаттарды білу;</p> <p>- <i>ҚР «Қолданбалы зертханалық тәжірибе» ГОСТ білу;</i></p> <p>- <i>«ҚР клиникаға дейінгі зерттеулерді, медико-биологиялық сараптамаларды және клиникалық сынақтарды өткізудің Ережелерін бекіту туралы» ҚР ДСМ №442 бұйрығын білу;</i></p> <p>- Санитарлық – эпидемиологиялық қызмет аясында нормативті-заңды құжаттардың негіздерін білу;</p> <p>- ҚР санитарлық, табиғатты қорғау</p>	<p>- ҚР Конституциясын, «Халықтың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР Кодексін, ҚР экологиялық кодексін, «Тіл туралы», «Білім туралы» ҚР Заңдарын және басқа да нормативті-құқықтық құжаттарды білу;</p> <p>- ҚР заңдарының азаматтар денсаулығын қорғау, санитарлық, табиғатты қорғау заңдарының негіздерін білу;</p> <p>- Инфекциялық бақылау бойынша СанПиН бұйрықтарын білу;</p> <p>-ҚР жедел және шұғыл медициналық көмек көрсетудің ерекшеліктерін және денсаулық сақтау жүйесі туралы заңдарды, ережелерді, нұсқаулықтарды</p>	<p>- ҚР денсаулық сақтауда экономиканың, маркетингтің және кәсіпкерліктің құқықтық негіздері;</p> <p>- ҚР тұрғындарына денсаулықты қорғау және медико-әлеуметтік көмек көрсетуге азаматтардың және тұрғындардың жеке топтарына конституциялық құқықты білу;</p> <p>- Медициналық қызметкерлерді әлеуметтік қолдау және құқықтарын қорғаудың негіздері;</p> <p>- ЕПБ жұмысын реттейтін, нормативті-құқықтық құжаттарды білу;</p> <p>- «Еңбек туралы» ҚР Кодексін, «Салауатты Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламаларды білу;</p> <p>- ҚР әкімшілік-құқықтық және</p>

		<p>заңдарының негіздері; - Мемсанэпидқызметі мамандары жұмысының құқықтық негіздері; - 21.05.08 ж. «Рецептер жазып берудің, медициналық мақсатта демалыс берудің құқықтары» ҚР ДСМ №289 бұйрығын, 07.04.05 ж. «ҚР бақылауына жататын наркотикалық заттарды, психотропты заттарды және прекурсорларды, медициналық мақсатта қолдану ережесі» ҚР ДСМ №173 бұйрығын білу.</p>	<p>білу; - Денсаулық сақтау саласында кәсіби жұмысын жүзеге асыру үшін құқықтық білімді қолдану.</p>	<p>еңбек заңдарының негіздері; - медициналық ұйымдардың жұмысын реттейтін заңды нормативті-құқықтық актілерді және ережелерді білу; - инфекциялық бақылау бойынша (бұйрықтар, СанПиН) негізгі нормативіт актілерді білу; - келіспеушілік жағдайларда науқастардың құқықтарын қорғау; - құқықтық ақпараттарды ғылыми аргументацияларды талдау және өткізу, өмірде құқықтық білімді қолдану; - денсаулық қорғау аясында өздерінің кәсіби құқықтарын және тұрғындардың құқықтарын қорғау.</p>
--	--	--	---	---

**Модель медицинского образования Казахского национального медицинского
университета имени С.Д.Асфендиярова:
стратегия формирования правовой компетентности в процессе
профессиональной подготовки студентов**

Оглавление

Введение	53
1 Целевой шаг. Постановка цели и задач. Выбор методики формирования правовой компетенции, удовлетворяющей ожидания обучающегося.....	54
2 Содержательный шаг. Определение содержания. Формирование знаний и навыков правовой компетенции.....	55
3 Организационно - деятельностный шаг. Как в результате обучения изменилось поведение, студента и может ли его уровень компетентности обеспечить эффективное поведение в рабочей обстановке.....	60
4 Результативный шаг. Каковы осязаемые результаты обучения для университета в целом и предполагаемых работодателей.....	77
Оценка правовой компетентности выпускника КазНМУ.....	80
Принципы формирования правовой компетенции выпускника КазНМУ.....	83
Модель формирования правовой компетенции выпускника КазНМУ.....	83
Схемы поэтапного развития правовой компетентности выпускника КазНМУ.....	85
Конечные результаты достижения правовой компетентности по специальностям и уровням обучения	91
Компетенции выпускника специальности «общая медицина», направление подготовки – «врач общей практики » «внутренние болезни-терапия».....	92

Введение

Модель медицинского образования КазНМУ им. С.Д.Асфендиярова предусматривает компетентно-ориентированный подход к профессиональной подготовке будущего специалиста. Одной из ключевых компетенций является **правовой компонент**. (Модель медицинского образования КазНМУ им. С.Д. Асфендиярова. Вып. 1. – Алматы: КазНМУ им. С.Д. Асфендиярова, 2010. – Ч.1. - 103 с.).

Что же такое «правовая компетенция»? Компетенция является интегральным свойством личности, основанным на правовых ценностях общества, отражающим способность и готовность данной личности применять систему правовых знаний и умений в осуществлении социально-правовой защиты пациентов, проявляя при этом такие профессионально значимые качества, как правовая активность, ответственность, коммуникативность и толерантность.

Формирование правовой компетенции у студентов не юридического ВУЗа является сложным и специфическим процессом. Однако характер деятельности квалифицированного медика неразрывно связан с правовыми аспектами. Модель формирования правовой компетенции основывается на принципах преемственности, последовательности, функциональности, профессиональной направленности, коллективного взаимодействия.

Модель формирования правовой компетенции выпускников КазНМУ представляет собой систему взаимосвязанных и последовательных этапов - целевой, содержательный, организационно-деятельностный и результативный.

Рисунок 1. **Принципиальная модель формирования правовой компетенции**

Согласно принципиальной модели формирования компетенции (рисунок 1), технология формирования правовой компетентности напрямую зависит от уровня обучения. На младших курсах (1-2) предусмотрено развитие начальных навыков через общеобразовательные дисциплины, включенные в ГОСО, на 3-4 курсе – формирование базовых знаний и навыков через освоение элективных дисциплин, начиная с 5 курса – освоение специальных знаний, отвечающих запросам выбранной специальности, при этом уже с 5-го курса студент должен

демонстрировать приобретенные правовые навыки. С 6-го курса – совершенствование специализированных навыков, владение ими в клинической практике.

Видение формирования правовой компетентности студентов медицинских ВУЗов может основываться и на общепризнанной модели **Киркпатрика** (Kirkpatrick), состоящей из четырех шагов, и, соответственно уровней оценки результатов обучения:

1 Целевой шаг. Постановка цели и задач. Выбор методики формирования правовой компетенции, удовлетворяющей ожидания обучающегося.

Целью формирования правовой компетентности является подготовка квалифицированного специалиста, грамотно действующего в правовом поле медицины и смежных специальностей (медико-биологические).

Задачами развития правовых компетенций является формирование:

- знаний и навыков по грамотному, обоснованному и эффективному применению в профессиональной деятельности нормативно-правовой базы организации и осуществления врачебной деятельности в Республике Казахстан;
- знаний этических и правовых норм, регулирующих отношение человека к человеку, обществу, окружающей среде и навыка по их использованию;
- знаний особенностей налогового и административного права в ведущих странах мира и Республике Казахстан в области здравоохранения и фармации.

Актуализация правовых компетенций осуществляется с помощью активных методов обучения (кейс-метода, деловой игры, метода проектов и др.).

Для реализации модели формирования правовой компетенции необходим комплекс создаваемых в процессе их профессиональной подготовки педагогических условий:

- организации образовательной среды, поддерживающей правовые установки и социально-правовые ценности (уважение права, уважение прав и свобод человека, законность и др.);
- реализации правового образования (правового обучения и правового воспитания) студентов на протяжении всего периода их обучения в рамках учебно-профессиональной, научной, социально-культурной деятельности и деятельности в период практики;
- интеграции содержания учебных дисциплин основной образовательной программы.

Для формирования правовых компетенций студентов КазНМУ необходимо:

- 2** обеспечить освоение студентами норм права, признаков норм права, санкций за нарушение норм права;
- 3** способствовать усвоению студентами признаков нормативно-правовых актов; правонарушений, их признаков; функций юридической ответственности и ее видов, основания для привлечения к юридической ответственности; понятий законность, правопорядок, особенности правопорядка, структура и содержание правопорядка,
- 4** познакомить студентов с правовой идеологией и правовой психологией.
- 5** формировать у студентов потребности в овладении правовой культурой и ее составляющей - содержанием правового образования. Это достигается путем систематического, последовательного формирования познавательного интереса к процессу обучения и профессиональной деятельности (средствами деловых и правовых игр).
- 6** Привлекать студентов к самостоятельному решению правовых проблем в различных ситуациях.
- 7** На кафедрах создавать системы познавательных задач для управления учебной деятельностью студентов. Особенно важным здесь является выработка практических навыков применения юридических знаний, правовых норм.
- 8** Всестороннее углубление правовой, патриотически-воспитательной тематики в учебных курсах по философии, этике, политологии, истории, культурологии; а также на кураторских часах всех кафедр
- 9** Создание курса (кафедры) охраны труда, на которой студенты бы получали исчерпывающую информацию по трудовому законодательству, технике безопасности и др. вопросам профессиональной деятельности
- 10** На кафедре коммуникативных навыков углубить тематику этики и деонтологии

2 Содержательный шаг. Определение содержания. Формирование знаний и навыков правовой компетенции.

В КазНМУ проводится подготовка по специальностям «Общая медицина» (направления подготовки «терапия», «врач общей практики», «хирургия», «акушерство и гинекология», «педиатрия»), «Общественное здравоохранение» (направление «гигиена и эпидемиология»), «Стоматология» (направление «врач – стоматолог общей практики»), «Сестринское дело» (направление подготовки «медицинская сестра - менеджер»), «Фармация» (направление подготовки «Фармацевт-провизор»), «Менеджмент» («Менеджер в здравоохранении и фармации»).

Содержание правовой компетенции или «Адвокат здоровья» выпускников различных специальностей конкретизировано по уровням обучения, что предполагает их расширение и совершенствование от курса к курсу. Данный подход позволяет диагностировать последовательность формирования правовой компетентности и разработать подходы к оценке уровня её достижения у обучающихся.

Учитывая большой спектр образовательных возможностей университета, содержание вопросов по данной компетенции может быть разделено на две группы - универсальные, обеспечивающие будущему выпускнику социально-правовую грамотность и специальные, соответствующие профилизации дисциплины, представленные в таблице 1.

Таблица 1. **Содержание вопросов правовых компетенций по курсам обучения**
(из книги «Модель медицинского образования КазНМУ им. С.Д.Асфендиярова.
Часть 2. Образовательные программы»)

Универсальные компетенции (начальные, базовые)		Уровень обучения
Знания	Навыки	
Информированность о Политике КазНМУ	Соблюдение принципов Политики КазНМУ	1
Знание Правил внутреннего распорядка	Соблюдение Правил внутреннего распорядка	1
Знание прав и обязанностей студента	Соблюдение их	1
Знание Кодекса чести студента	Соблюдение Кодекса чести студента	1
Знание основ права и применение их в своей деятельности	Знание основ права и применение их в своей деятельности	1
Знание этических и правовых норм, регулирующих отношение человека к человеку, обществу, окружающей среде	Развитие навыка применения этих знаний	1
Знание правил техники безопасности при работе с хим. реактивами медицинским оборудованием	Развитие навыка применения этих знаний	1
Знание Конституционного права	Соблюдение конституционных прав пациентов и будущего врача	1
Знание Закона об образовании РК.		1
Владение информацией по основам экологического и процессуального права РК		1
Знание законов и нормативных документов Республики Казахстан в области здравоохранения		2
Ознакомление с принципами государственной политики в области здравоохранения		2
Знание основ единой информационной системы фармации РК		2

Знание приемов и методов административно правового и организационно-правового регулирования		2
Базовые медицинские и специализированные компетенции		Уровень обучения
Принципы правил обеспечения конфиденциальности информации о пациентах	Развитие навыка применения этих знаний	3
Основы экспертизы в области здравоохранения	Развитие навыка применения этих знаний	3
Знание формирования требований к лечебно-охранительному, санитарно-гигиеническому и санитарно-эпидемиологическому режиму в медицинских учреждениях	Развитие навык формирования требований перечисленным видам режима в медицинских учреждениях	3
Знание основ законодательства о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения Казахстана и	Развитие навыка применения этих знаний	3
Освоение вопросов правового обеспечения взаимоотношений «врач-пациент»	Применение в практике знаний правового обеспечения взаимоотношений «врач-пациент»	3
Основы прав и обязанностей в области здравоохранения и гарантии их обеспечения	Развитие навыка применения этих знаний	4
Знание требований к лечебно-охранительному, санитарно-гигиеническому и санитарно-эпидемиологическому режиму в медицинских учреждениях	Развитие навыка применения этих знаний	4
Формирование знаний по нормативно-правовой базе по правам пациента.	Развитие навыка применения этих знаний	4
Знание прав и обязанностей медицинского работника	Развитие навыка применения этих знаний	4
Знание структуры, требований к оформлению медико-экономических протоколов ведения больных разных возрастных групп	Формирование навыка оформления медико-экономических протоколов ведения больных разных возрастных групп	4
Основы правовых вопросов охраны общественного здоровья.	Формирование навыка применения этих знаний	5
Информированность в вопросах международной политики в области		5

здравоохранения		
Знание принципа соблюдения прав пациентов при оказании им профессиональной помощи в практической деятельности	Применение принципа соблюдения прав пациентов при оказании им профессиональной помощи в практической деятельности	5
Знание прав пациента	Умение обосновать с медицинской точки зрения и осуществить защиту прав пациентов	5
Совершенствование специализированной компетентности		Уровень обучения
Правовые вопросы оказания медико-социальной помощи отдельным категориям больных	Развитие и совершенствование навыка оказания медико-социальной помощи отдельным категориям больных	6
Знание прав и обязанностей пациента, врача, гарантии обеспечения прав в области здравоохранения, врачебной тайны, донорства и трансплантации, виды экспертиз	Совершенствовать навык по применению знаний	6
Формирование знаний и навыков по соблюдению врачебной тайны	Формирование и развитие навыков по соблюдению врачебной тайны	6
Правовой статус и социальная защита медицинских работников.		7
Приоритеты и направления международного сотрудничества в области здравоохранения	Применение в практике полученных знаний	7
Знание об обеспечении конфиденциальности информации о пациентах	Развитие навыка обеспечения конфиденциальности информации о пациентах	7
Нормативно-правовые и законодательные базы в сфере врачебной деятельности	Развитие навыка применения нормативно-правовой и законодательной баз в сфере врачебной деятельности	7

Для системности реализации модели формирования правовой компетентности необходимо знать, каковы конечные результаты достижений правовой компетентности студента по уровням обучения в соответствии со специализацией (рисунок 2).

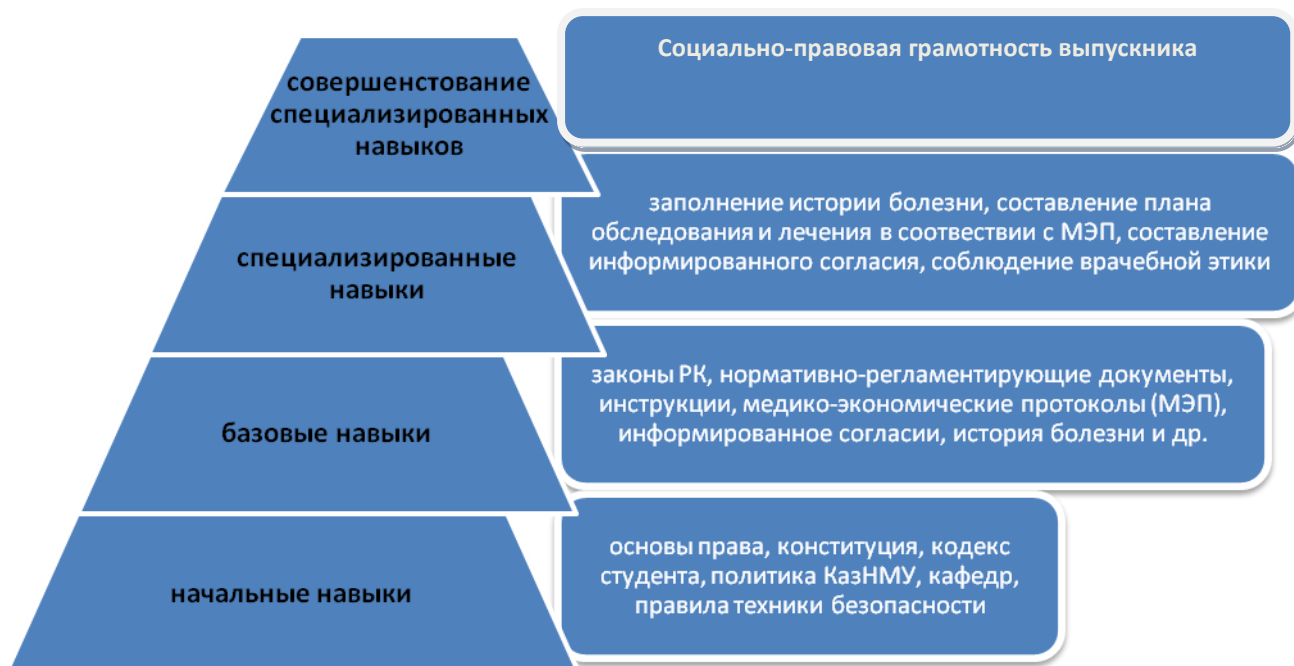

Рисунок 2. Уровни достижения правовой компетентности выпускника КазНМУ.

На первом уровне формирования правовой компетентности (1-2 курсы обучения) происходит *целостное развитие личности*, связанное с освоением ею новой социальной роли и овладением общенаучными основами профессии. Данный этап направлен на профессиональное самоопределение студента в процессе ознакомления с видами деятельности медицинского работника. Студенты впервые наблюдали за деятельностью профессионалов, сравнивая ее со своими ожиданиями и возможностями. Как правило, профессиональные мотивы к социально-правовой деятельности студента-первокурсника еще не сформированы, что может привести к нарушениям прав окружающих, нежеланию включаться в правовую деятельность.

В связи с этим, обучение правовым знаниям помимо предмета, включенного в ГОСО, необходимо осуществлять на каждой кафедре. С этой целью рекомендуется разработать перечень вопросов, касающихся правового поля изучаемой дисциплины и выбрать наиболее эффективную методику обучения, интересную обучающимся. Надо учесть, что особое место в процессе формирования правовой компетенции занимает воспитательная работа. В рамках правового воспитания происходит интенсивная превентивная и профилактическая работа против возможного асоциального, противоправного поведения студентов. Правовое воспитание влияет на приобщение студентов к соблюдению правил распорядка в университете, норм права окружающими, формирует активную жизненную позицию, развивает личностные качества и корректирует жизненные ценности и мотивы деятельности.

На этапе *специализированного развития личности* (3-5 курсы обучения) студенты обретают уверенность и самостоятельность, включаются во все формы обучения и воспитания, получают общую подготовку. Усиливаются внимание студентов к специальным – профилирующим – дисциплинам, мотивация и интерес к профессиональной деятельности. Этот этап способствует углублению профессиональных знаний, отработке правовых умений. На этом уровне рекомендуется применять обучающие методики, направленные на разработку и реализацию мероприятий правового характера (решение стандартных ситуационных задач, проведение дебатов и дискуссий). Обосновано включение правовых вопросов при прохождении

производственной практики. На этот период возлагается задача формирования определенной системы правовых знаний, создание условий для развития личностных качеств – ответственности, правовой активности, коммуникативности.

На третьем этапе развития личности студента (6-7 курсы обучения) происходит **повышение степени профессиональной готовности**, обусловленной установками на будущую деятельность, переход в активно-действенное состояние, побуждающее осваивать и совершенствовать наиболее рациональные способы и приемы работы, приобретать, закреплять необходимые для этого знания, навыки и умения; осуществляется непосредственное интегрирование в будущую профессию. На этом уровне студенты должны отрабатывать на практике технологии социально-правовой защиты пациентов, создавать и реализовывать проекты правовой направленности. Конечным итогом поэтапного правового образования является формирование грамотного не только в медицинском аспекте, но и в социально-правовом, специалиста.

Таким образом, в рамках непрерывного формирования правовой компетенции происходит поэтапное расширение перечня знаний и навыков (рисунок 3), усложнение форм, методов и способов реализации формирования правовой компетентности.

Рисунок 3. Взаимосвязь уровней правовых компетенций студента КазНМУ

3 Организационно- деятельностный шаг. Как в результате обучения изменилось поведение, студента и может ли его уровень компетентности обеспечить эффективное поведение в рабочей обстановке.

Какие компетенций для будущего профессионального медика являются правовыми один из сложных и дискуссионных вопросов. Составляющими правовой модели формирования компетентности являются универсальные знания и навыки в правовых вопросах, приобретаемые в процессе основного обучения, а так же правовые навыки, относящиеся к специальным биомедицинским знаниям и характеризующие профессионализм будущего выпускника КазНМУ.

Правовое поле студента-медика включает универсальные, биомедицинские и профессиональные знания.

В таблице 2. представлены составляющие правовой модели по курсам обучения, правовые навыки, которые студент должен сформировать и рекомендуемые методы оценки

Таблица 2. Компоненты правовой компетентности и уровни их формирования

Курс	Составляющая правовой модели	Необходимые навыки	Опыт медико-правовых отношений	Рекомендуемые методы оценки
1 курс	Основанное на практике обучение	находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов)	Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов	Письменный отчет о надежности найденной информации
	Биомедицинские знания	Демонстрировать знания по биомедицинским и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти знания для решения поставленных задач	Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных вмешательств. Дидактические конференции и мастер-классы (преклинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знанию медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)	Экзамены
2 курс	Основанное на практике обучение	находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов)	Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов	Письменный отчет о надежности найденной информации; Письменный отчет по уходу за больным
	Внутриличностные и коммуникативные	Эффективно общаться с пациентами, их родственниками, с обществом по	Понимание проблем пациентов и социальных детерминант, которые	Написание письма или другой корреспонденции о поведении

	навыки	широкому кругу социально-экономических и культурологических вопросов	влияют на здоровье. Идентифицировать и правильно адресовать правовые аспекты.	больного
	Биомедицинские знания	Демонстрировать знания по биомедицинским и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти знания для решения поставленных задач	Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных вмешательств. Дидактические конференции и мастер-классы (преклинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знание медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)	Экзамены
	Профессионализм	А) показать чувствительность и отзывчивость на различные категории пациентов, включающих, но не ограничивающих различия по половым, возрастным, религиозным, расовым, национальным, культурным, физическим и психическим особенностям; Б) быть ответственным за пациента, общество,	А) фокусироваться на правовых нуждах в этих областях, которые влияют на здоровье пациента Б) эффективная забота об уязвимых категориях больных, например, симуляционные упражнения (тренинги), позволяющие провести скрининг правовых нужд пациентов	А) Письменный отчет по уходу за больным с акцентом на правовые аспекты (нужды и возникшие ситуации) Б) прямое наблюдение; глобальная оценка

		и свою профессию		
	Системно-основанная практика	<p>А) отстаивать (пропагандировать) качество ухода за пациентом и оптимизировать систему ухода (заботы) о пациенте;</p> <p>Б) знать практику правовых взаимоотношений в коллективе и с пациентами</p>	<p>А) описать влияние политики на здоровье пациента.</p> <p>Идентифицировать и адресовать правовые нужды, которые влияют на здоровье, как часть стандартной системы заботы о пациенте;</p> <p>Б) понимать ограничение систем при столкновении с правовыми нуждами пациентов</p>	<p>А) Студенческие проекты</p> <p>письменные отчеты по уходу за пациентом;</p> <p>Б) экзамены</p>
3 курс	Основанное на практике обучение	находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов)	Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов	<p>Письменный отчет о надежности найденной информации;</p> <p>Письменный отчет по обследованию и уходу за больным</p>
	Внутриличностные и коммуникативные навыки	Эффективно общаться с пациентами, их родственниками, с обществом по широкому кругу социально-экономических и культурологических вопросов	<p>Понимание проблем пациентов и социальных детерминант, которые влияют на здоровье.</p> <p>Идентифицировать и правильно адресовать правовые аспекты.</p>	Письменный отчет по обследованию и уходу за больным
	Биомедицинские знания	Демонстрировать знания по биомедицинским и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти	Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных	Экзамены

		знания для решения поставленных задач	вмешательств. Дидактические конференции и мастер-классы (преклинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знанию медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)	
	Профессионализм	А) показать чувствительность и отзывчивость на различные категории пациентов, включающих, но не ограничивающих различия по половым, возрастным, религиозным, расовым, национальным, культурным, физическим и психическим особенностям; Б) быть ответственным за пациента, общество, и свою профессию	А) фокусироваться на правовых нуждах в этих областях, которые влияют на здоровье пациента Б) эффективная забота об уязвимых категориях больных, например, симуляционные упражнения (тренинги), позволяющие провести скрининг правовых нужд пациентов	Письменный отчет по обследованию и уходу за больным с акцентом на правовые аспекты (нужды и возникшие ситуации) Б) прямое наблюдение; глобальная оценка
	Системно-основанная практика	А) отстаивать (пропагандировать) качество ухода за пациентом и оптимизировать систему ухода (заботы) о пациенте; Б) знать практику правовых взаимоотношений в коллективе и с	А) описать влияние политики на здоровье пациента. Идентифицировать и адресовать правовые нужды, которые влияют на здоровье, как часть стандартной системы заботы о пациенте; Б) понимать	А) Чат-обзоры, письменные отчеты по обследованию и уходу за пациентом; портфолио Б) экзамены

		пациентами	ограничение систем при столкновении с правовыми нуждами пациентов	
4 курс	Основанное на практике обучение	находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов)	Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов	Письменный отчет о надежности найденной информации; Письменный отчет по обследованию больного Чат-обзор
	Внутриличностные и коммуникативные навыки	Эффективно общаться с пациентами, их родственниками, с обществом по широкому кругу социально-экономических и культурологических вопросов	Понимание проблем пациентов и социальных детерминант, которые влияют на здоровье. Идентифицировать и правильно адресовать правовые аспекты. Тренинг «Практический скрининг правовых нужд пациентов»	Письменный отчет по обследованию больного
	Медицинские знания	Демонстрировать знания по биомедицинским, клиническим, эпидемиологическим и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти знания для решения поставленных задач	Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных вмешательств. Врачебные конференции и мастер-классы с юристами и практическим врачами	Экзамены

			(клинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знанию медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)	
Профессионализм	А) показать чувствительность и отзывчивость на различные категории пациентов, включающих, но не ограничивающих различия по половым, возрастным, религиозным, расовым, национальным, культурным, физическим и психическим особенностям; Б) быть ответственным за пациента, общество, и свою профессию	А) фокусироваться на правовых нуждах в этих областях, которые влияют на здоровье пациента Б) эффективная забота об уязвимых категориях больных, например, симуляционные упражнения (тренинги), позволяющие провести скрининг правовых нужд пациентов; туры и посещения немедицинских подразделений (заводов общественного питания, учреждений общественного питания, адвокатских контор, прокуратур, СЭС и т.п.)	Письменный отчет по обследованию больного с акцентом на правовые аспекты (нужды и возникшие ситуации); Чат-обзоры Б) глобальная оценка	
Системно-основанная практика	А) отстаивать (пропагандировать) качество ухода за пациентом и оптимизировать систему ухода (заботы) о пациенте; Б) знать практику	А) описать влияние политики на здоровье пациента. Идентифицировать и адресовать правовые нужды, которые влияют на здоровье, как часть стандартной	А) Чат-обзоры, письменные отчеты по обследованию пациента; портфолио Б) экзамены	

		правовых взаимоотношений в коллективе и с пациентами	системы заботы о пациенте; Б) понимать ограничение систем при столкновении с правовыми нуждами пациентов	
5 курс	Основанное на практике обучение	<p>А) находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов)</p> <p>Б) систематически анализировать ситуации, возникающие на практике и осуществлять изменение с целью улучшения практики</p> <p>В) участвовать в образовании пациентов, их родственников и других участников медико-правовых отношений</p>	<p>А) Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов;</p> <p>Б) обнаруживать правовые нужды определенных категорий больных и анализировать эффективность участия;</p> <p>В) медико-правовые тренинги межпрофессиональных команд (2-4 недельные); Обучение пациентов и их родственников их правам</p>	<p>А) Письменный отчет о надежности найденной информации;</p> <p>Письменный отчет по обследованию и лечению больного</p> <p>Б) письменный отчет об обследовании и лечении пациента с акцентом на правовые нужды пациента и возникшие правовые ситуации; обзор данных практики или чат-обзор</p> <p>В) экзамены, ОСКЭ (для стом.фак), письменный отчет об обследовании и лечении пациента с акцентом на правовые нужды пациента и возникшие правовые ситуации;</p>

	Внутриличностные и коммуникативные навыки	Эффективно общаться с пациентами, их родственниками, с обществом по широкому кругу социально-экономических и культурологических вопросов	Понимание проблем пациентов и социальных детерминант, которые влияют на здоровье. Идентифицировать и правильно адресовать правовые аспекты. Тренинг «Практический скрининг правовых нужд пациентов»	Письменный отчет по обследованию и лечению больного; ОСКЭ для стом.фак
	Медицинские знания	Демонстрировать знания по биомедицинским, клиническим, эпидемиологическим и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти знания для решения поставленных задач	Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных вмешательств. Врачебные конференции и мастер-классы с юристами и практическим врачами (клинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знание медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)	Экзамены, ОСКЭ для стом. факультета
	Забота о пациенте	Обеспечивать заботу о пациенте, что повышает эффективность лечения	Включает идентификацию и трактовку правовых нужд пациента, разработку скрининговых вопросов правового характера для историй	Чат-обзор, письменный отчет о скрининговых вопросах по правовым нуждам пациентов

		болезни	
Профессионализм	<p>А) показать чувствительность и отзывчивость на различные категории пациентов, включающих, но не ограничивающих различия по половым, возрастным, религиозным, расовым, национальным, культурным, физическим и психическим особенностям;</p> <p>Б) быть ответственным за пациента, общество, и свою профессию</p>	<p>А) фокусироваться на правовых нуждах в этих областях, которые влияют на здоровье пациента</p> <p>Б) эффективная забота об уязвимых категориях больных, например, симуляционные упражнения (тренинги), позволяющие провести скрининг правовых нужд пациентов; туры и посещения немедицинских подразделений (заводов общественного питания, учреждений общественного питания, адвокатских контор, прокуратур, СЭС и т.п.)</p>	<p>Письменный отчет по обследованию и лечению больного с акцентом на правовые аспекты (нужды и возникшие ситуации); портфолио</p> <p>Б) глобальная оценка</p>
Системно-основанная практика	<p>А) отстаивать (пропагандировать) качество ухода за пациентом и оптимизировать систему ухода (заботы) о пациенте;</p> <p>Б) знать практику правовых взаимоотношений в коллективе и с пациентами</p> <p>В) работать в межпрофессиональных командах для</p>	<p>А) описать влияние политики на здоровье пациента.</p> <p>Идентифицировать и адресовать правовые нужды, которые влияют на здоровье, как часть стандартной системы заботы о пациенте;</p> <p>Б) понимать ограничение систем при столкновении с правовыми нуждами пациентов; уметь</p>	<p>А) Чат-обзоры, письменные отчеты по обследованию и лечению пациента; портфолио, глобальная оценка</p> <p>Б) экзамены; портфолио</p> <p>В) глобальная оценка</p> <p>ОСКЭ для</p>

		усиления безопасности пациентов и улучшения качества заботы о больных	написать письма и другие статьи по правовым нуждам пациентов В) включает юристов как часть межпрофессиональных команд, чтобы улучшить исчерпывающий уход за пациентом и выздоровление его.	стоматологов
б курс	Основанное на практике обучение	А) находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов) Б) систематически анализировать ситуации, возникающие на практике и осуществлять изменение с целью улучшения практики В) участвовать в образовании пациентов, их родственников и других участников медико-правовых отношений	А) Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов; Б) обнаруживать правовые нужды определенных категорий больных и анализировать эффективность участия; В) медико-правовые тренинги межпрофессиональных команд (2-4 недельные); Обучение пациентов и их родственников их правам	А) Письменный отчет о надежности найденной информации; Письменный отчет по обследованию и лечению больного Б) письменный отчет об обследовании и лечении пациента с акцентом на правовые нужды пациента и возникшие правовые ситуации; обзор данных практики или чат-обзор В) экзамены, ОСКЭ
	Внутриличностные и коммуникативные навыки	А) Эффективно общаться с пациентами, их родственниками, с обществом по широкому кругу	Понимание проблем пациентов и социальных детерминант, которые влияют на здоровье. Идентифицировать и	А) Письменный отчет по обследованию и лечению больного;

		<p>социально-экономических и культурологических вопросов</p> <p>Б) Эффективно общаться с врачами и другими работниками учреждений здравоохранения и подразделениями, относящимся к ним</p> <p>В) эффективно работать в качестве члена или лидера команды (профессиональной группы) по уходу и лечению больного</p>	<p>правильно адресовать правовые аспекты.</p> <p>Тренинг «Практический скрининг правовых нужд пациентов»</p> <p>Б) вовлечение юристов в члены межпрофессиональных команд</p> <p>В) врачебно-юридическая команда в качестве эффективного адвоката пациента</p>	<p>ОСКЭ</p> <p>Глобальная оценка</p> <p>Б) глобальная оценка</p> <p>В) глобальная оценка</p>
	Медицинские знания	<p>Демонстрировать знания по биомедицинским, клиническим, эпидемиологическим и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти знания для решения поставленных задач</p>	<p>Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных вмешательств.</p> <p>Врачебные конференции и мастер-классы с юристами и практическим врачами (клинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знанию медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)</p>	ОСКЭ
	Забота о пациенте	<p>Обеспечивать заботу о пациенте, что повышает эффективность</p>	<p>Включает идентификацию и трактовку правовых нужд пациента,</p>	<p>письменный отчет о скрининговых вопросах по правовым нуждам</p>

		лечения	разработку скрининговых вопросов правового характера для историй болезни; Работа в междисциплинарных командах – совместно с юристами описывают юридические вмешательства	пациентов; письменный отчет о работе в междисциплинарных командах или отчет об обследовании и лечении пациента
Профессионализм	А) показать чувствительность и отзывчивость на различные категории пациентов, включающих, но не ограничивающих различия по половым, возрастным, религиозным, расовым, национальным, культурным, физическим и психическим особенностям; Б) быть ответственным за пациента, общество, и свою профессию	А) фокусироваться на правовых нуждах в этих областях, которые влияют на здоровье пациента Б) эффективная забота об уязвимых категориях больных, например, симуляционные упражнения (тренинги), позволяющие провести скрининг правовых нужд пациентов; туры и посещения немедицинских подразделений (заводов общественного питания, учреждений общественного питания, адвокатских контор, прокуратур, СЭС и т.п.); Патронаж с юристами	Письменный отчет по обследованию и лечению больного с акцентом на правовые аспекты (нужды и возникшие ситуации); ОСКЭ Б) глобальная оценка или отчет о патронаже с юристами	
Системно-основанная	А) отстаивать (пропагандировать) качество ухода за	А) описать влияние политики на здоровье	А) Чат-обзоры, Портфолио,	

	практика	<p>пациентом и оптимизировать систему ухода (заботы) о пациенте;</p> <p>Б) знать практику правовых взаимоотношений в коллективе и с пациентами</p> <p>В) работать в межпрофессиональных командах для усиления безопасности пациентов и улучшения качества заботы о больных</p>	<p>пациента.</p> <p>Идентифицировать и адресовать правовые нужды, которые влияют на здоровье, как часть стандартной системы заботы о пациенте;</p> <p>Б) понимать ограничение систем при столкновении с правовыми нуждами пациентов; уметь написать письма и другие статьи по правовым нуждам пациентов</p> <p>В) включает юристов как часть межпрофессиональных команд, чтобы улучшить исчерпывающий уход за пациентом и выздоровление его</p> <p>Г) идентифицировать и отвечать на запросы правовых органов</p>	<p>глобальная оценка, письменные отчеты об обследовании и лечении пациента;</p> <p>Б) экзамены; портфолио</p> <p>В) ОСКЭ</p>
7 курс	Основанное на практике обучение	<p>А) находить, объединять научные данные (например, касающиеся правовых проблем пациентов)</p> <p>Б) систематически анализировать ситуации, возникающие на практике и осуществлять изменение с целью</p>	<p>А) Доклады о влиянии медико-правовых отношений на здоровье и самочувствие пациентов;</p> <p>Б) обнаруживать правовые нужды определенных категорий больных и анализировать эффективность</p>	<p>А) Письменный отчет о надежности найденной информации; чат-обзор</p> <p>Б) обзор данных практики или чат-обзор</p> <p>В) ОСКЭ</p>

		улучшения практики В) участвовать в образовании пациентов, их родственников и других участников медико-правовых отношений	участия; В) медико-правовые тренинги межпрофессиональных команд (2-4 недельные); Обучение пациентов и их родственников их правам	
Внутриличностные и коммуникативные навыки	А) Эффективно общаться с пациентами, их родственниками, с обществом по широкому кругу социально-экономических и культурологических вопросов Б) Эффективно общаться с врачами и другими работниками учреждений здравоохранения и подразделениями, относящимся к ним В) эффективно работать в качестве члена или лидера команды (профессиональной группы) по уходу и лечению больного	Понимание проблем пациентов и социальных детерминант, которые влияют на здоровье. Идентифицировать и правильно адресовать правовые аспекты. Тренинг «Практический скрининг правовых нужд пациентов» Б) вовлечение юристов в члены межпрофессиональных команд В) врачебно-юридическая команда в качестве эффективного адвоката пациента	А) Письменный отчет по обследованию и лечению больного; ОСКЭ Глобальная оценка Б) глобальная оценка В) глобальная оценка	
Медицинские знания	Демонстрировать знания по биомедицинским, клиническим, эпидемиологическим и социально-поведенческим наукам и уметь применить эти	Знание того, как правовые нужды пациентов влияют на здоровье пациентов; знание правовых и эффективных вмешательств. Врачебные	ОСКЭ	

		знания для решения поставленных задач	конференции и мастер-классы с юристами и практическим врачами (клинические конференции и тренинги) по правовым нуждам и знанию медико-правовых аспектов (медицинской этики и деонтологии)	
	Забота о пациенте	Обеспечивать заботу о пациенте, что повышает эффективность лечения	Включает идентификацию и трактовку правовых нужд пациента, разработку скрининговых вопросов правового характера для историй болезни; Работа в междисциплинарных командах – совместно с юристами описывают юридические вмешательства	письменный отчет о скрининговых вопросах по правовым нуждам пациентов; письменный отчет о работе в междисциплинарных командах или отчет об обследовании и лечении пациента
	Профессионализм	А) показать чувствительность и отзывчивость на различные категории пациентов, включающих, но не ограничивающих различия по половым, возрастным, религиозным, расовым, национальным, культурным, физическим и психическим	А) фокусироваться на правовых нуждах в этих областях, которые влияют на здоровье пациента Б) эффективная забота об уязвимых категориях больных, например, симуляционные упражнения (тренинги), позволяющие провести скрининг	А) ОСКЭ Б) глобальная оценка или отчет о патронаже с юристами

		<p>особенностям;</p> <p>Б) быть ответственным за пациента, общество, и свою профессию</p>	<p>правовых нужд пациентов; туры и посещения немедицинских подразделений (заводов общественного питания, учреждений общественного питания, адвокатских контор, прокуратур, СЭС и т.п.);</p> <p>Патронаж с юристами</p>	
	Системно-основанная практика	<p>А) отстаивать (пропагандировать) качество ухода за пациентом и оптимизировать систему ухода (заботы) о пациенте;</p> <p>Б) знать практику правовых взаимоотношений в коллективе и с пациентами</p> <p>В) работать в межпрофессиональных командах для усиления безопасности пациентов и улучшения качества заботы о больных</p>	<p>А) описать влияние политики на здоровье пациента.</p> <p>Идентифицировать и адресовать правовые нужды, которые влияют на здоровье, как часть стандартной системы заботы о пациенте;</p> <p>Б) понимать ограничение систем при столкновении с правовыми нуждами пациентов; уметь написать письма и другие статьи по правовым нуждам пациентов</p> <p>идентифицировать и отвечать на запросы правовых органов</p> <p>давать показания в суде</p> <p>В) включает юристов как часть межпрофессиональных команд, чтобы</p>	<p>А) Чат-обзоры, глобальная оценка;</p> <p>Б) экзамены</p> <p>В) ОСКЭ</p>

			улучшить исчерпывающий уход за пациентом и выздоровление его	
--	--	--	---	--

4 Результативный шаг. Каковы осязаемые результаты обучения для университета в целом и предполагаемых работодателей.

Согласно Модели формирования правовых компетенций для реализации уровнево-результативного этапа, разработаны критерии оценки, включающие мотивационно-ценностный, когнитивный, деятельностно-рефлексивный и личностный компоненты (таблица 3.). Уровни формирования правовой компетенции оцениваются как высокий, средний и низкий, соответственно студент получает от 100 до 0 баллов. Данная градация может служить рекомендацией к текущему контролю формирования компетенций, осуществляемой преподавателем на практических занятиях, а так же для проведения самооценки студентов. Очевидна и роль тренингов по правовой компетентности на практических занятиях с решением конкретных стандартизированных, в т.ч. клинических ситуаций. Программы тренингов каждая кафедра может разрабатывать сама и согласовывать их содержание с кафедрами, преподающими правовые вопросы.

Таблица 3. Критерии, показатели и уровни сформированности правовой компетенции у выпускников КазНМУ

Критерии	Уровни		
	Высокий (76-100 б.)	Средний (50-75 б.)	Низкий (0-49 б.)
<i>мотивационно-ценностный</i>	Студенты осознанно относятся к правовым ценностям;	Студенты более осознанно относятся к правовым ценностям;	Студенты неосознанно относятся к правовым ценностям;
	ставят их на первые места в иерархической шкале ценностей;	ставят их ближе к середине иерархической шкалы ценностей;	не считают их приоритетными; не испытывают
	испытывают позитивное отношение к социально-правовой деятельности;	редко испытывают позитивное отношение к социально-правовой деятельности;	позитивного отношения к социально-правовой деятельности;
	проявляют уважительное отношение к нормам права;	не всегда проявляют уважительное отношение к нормам права;	проявляют неуважительное отношение к нормам права;

	признают обязательность соблюдения норм права собой и окружающими.	частично признают обязательность соблюдения норм права собой и окружающими.	не признают обязательность соблюдения норм права собой и окружающими.
	Мотивы к социально-правовой деятельности сформированы в полной мере;	Мотивы к социально-правовой деятельности сформированы частично;	Мотивы к социально-правовой деятельности не сформированы;
	потребность в социально-правовой деятельности проявляется (позиция устойчивая, осознанная).	потребность в социально-правовой деятельности редко проявляется (ситуативно).	потребность в социально-правовой деятельности не проявляется.
когнитивный	Студенты обладают полными знаниями в области права, социально-правовой защиты пациентов;	Студенты обладают достаточно полными знаниями в области права, социально-правовой защиты пациентов, но наблюдается некая поверхностность этих знаний;	Студенты имеют недостаточно полные знания в области права, социально-правовой защиты пациентов, наблюдается поверхностность, фрагментарность этих знаний;
	стремятся к их постоянному пополнению и совершенствованию; объем правовых знаний высокий.	объем правовых знаний достаточный.	объем правовых знаний низкий.
	Активно используют знания в нестандартных ситуациях. Активно оперируют правовыми понятиями.	Оперируют правовыми понятиями.	Не умеют оперировать правовыми понятиями.
	Когнитивный потенциал высокий.	Когнитивный потенциал характеризуется узнаванием, запоминанием и воспроизведением учебного материала.	Когнитивный потенциал характеризуется восприятием, запоминанием учебного материала.
	Интерес к получению правовых знаний ориентирован на себя и окружающих.	Интерес к получению правовых знаний ориентирован на себя и окружающих.	Интерес к получению правовых знаний избирательный (ориентация на себя).

деятельностно-рефлексивный	Студенты обладают высоким уровнем сформированности правовых умений;	Студенты обладают средним уровнем сформированности правовых умений	Студенты обладают низким уровнем сформированности правовых умений
	способны самостоятельно и оперативно проводить поиск и анализ нормативно-правовых документов, быстро определить проблему и способы ее решения, оказывать социально-правовую помощь пациентам и их родителям (в педиатрии).	Допускают ошибки при отборе и анализе нормативно-правовых актов и др., но проявляют способность достаточно быстро определить проблему и найти пути ее решения.	Не умеют работать с правовой информацией, подбирать и анализировать нормативно-правовые документы, применять правовые знания в решении профессиональных ситуаций и др..
	Активно участвуют в подготовке и проведении мероприятий по правовой тематике;	Активно участвуют в подготовке и проведении мероприятий по правовой тематике;	Неохотно участвуют в подготовке и проведении мероприятий по правовой тематике;
	способны самостоятельно разработать, провести мероприятия правового характера, проекты, программу.	провести могут под руководством преподавателя разработать, мероприятия правового характера.	могут провести мероприятия правового, профилактического характера по предложенному образцу.
	Имеют высокий уровень коммуникативных способностей.	Имеют средний уровень коммуникативных способностей;	Имеют низкий уровень коммуникативных способностей.
	Навыки самооценки и самоанализа выражены.	недостаточный коммуникативный контроль, приводящий к несдержанности в общении.	Испытывают трудности в установлении и поддержании контакта с собеседником.
	Проявляют требовательность к правомерному поведению окружающих.	Навыки самооценки и самоанализа демонстрируются нерегулярно.	Навыки самооценки и самоанализа выражены слабо.
	личностный	Студенты проявляют толерантное отношение к различным категориям	Студенты проявляют среднюю правовую активность, толерантное отношение к

	пациентов;	различным категориям пациентов;	категориям пациентов эпизодически.
	активно включаются в правовую деятельность. Характеризуются наличием высоко развитых профессиональных качеств (правовой активности, ответственности, толерантности).	осознают и проявляют ответственность в своей деятельности.	Не в полной мере осознают и проявляют ответственность в своей деятельности.

Оценка правовой компетентности выпускника КазНМУ

Оценка результатов формирования правовой компетентности должна быть текущей и итоговой. Для этого кафедрой по согласованию с Комитетом образовательных программ и Учебным Департаментом должны быть регламентированы условия контроля формирования правовой компетенции, т.е. форма оценки (устно, тесты, задания, задачи), количество контролей (однократно по завершению модуля или чаще), перечень вопросов для самостоятельной подготовки студентами. Оценка студенту выставляется за выполнение конкретного задания, определенного перечнем.

Текущий контроль формирования правовой компетенции рекомендуется проводить на практических занятиях в форме решения студентами тестовых заданий или ситуационных задач (на старших курсах). Каждая дисциплина определяет перечень контрольных правовых вопросов непосредственно касающихся изучаемого предмета. На первом занятии дисциплины или модуля преподаватель информирует студентов о проведении тестирования по правовой компетенции, обеспечивает перечнем вопросов, дает указания на литературу, которую должен изучить студент как с преподавателем (на занятии), так и самостоятельно.

В оценке уровня компетентности может быть применена ранее представленная шкала, где выявляется высокий, средний и низкий уровни по 100 бальной шкале. Причем такая характеристика компетентности, студенту будет наиболее понятной.

Тестирование рекомендуется проводить на последних занятиях модуля или дисциплины. Оценка за тестирование или решение ситуационной задачи отмечается в учебном журнале и учитывается при подведении итоговой оценки.

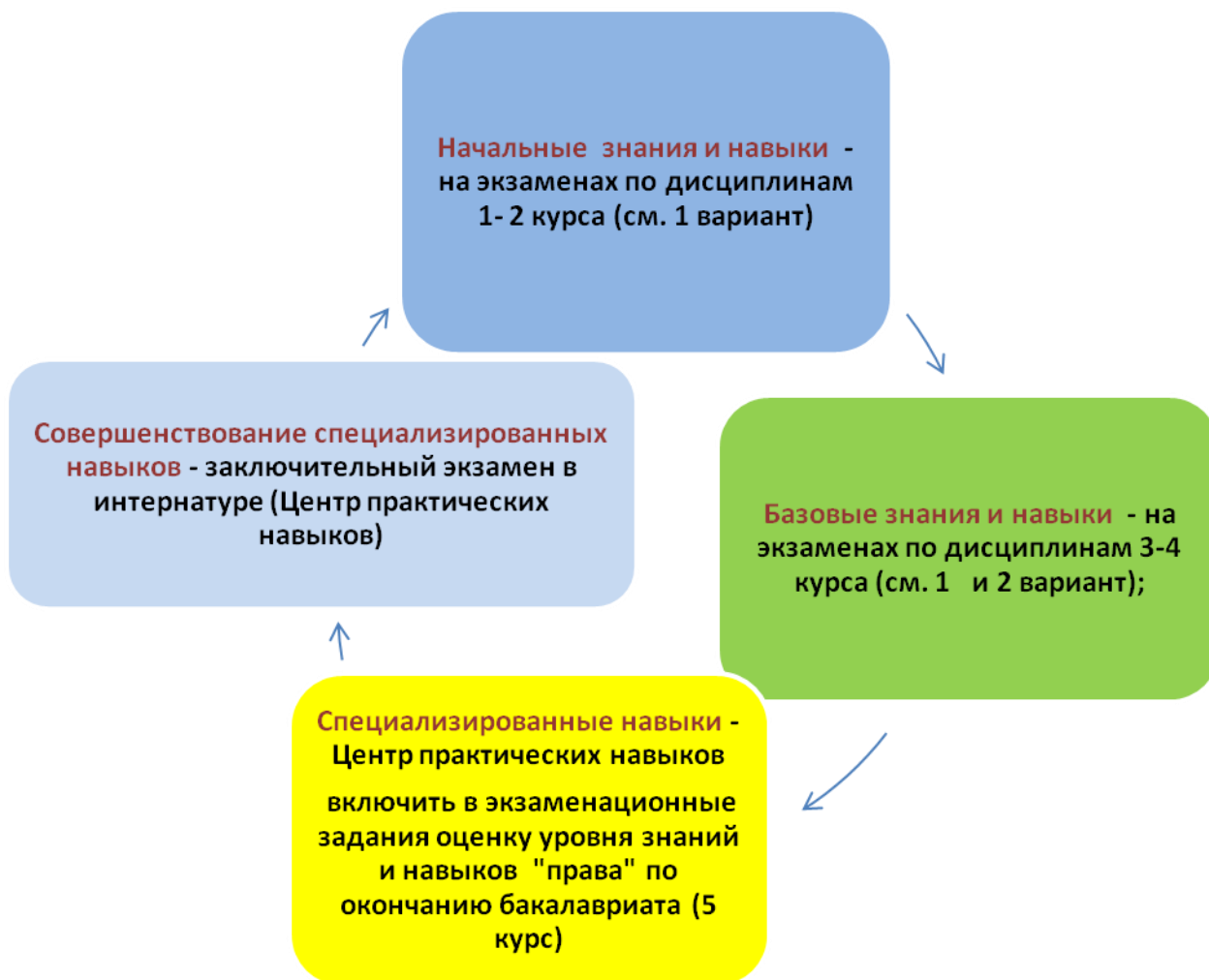
Для проведения оценки правовой компетенции каждой кафедре необходимо разработать тесты или ситуационные задачи (задания) в которых будут отражены вопросы формирования компетенции «Адвокат здоровья», т.е. правила техники безопасности, содержание основных документов, регламентирующих деятельность по профилю изучаемой дисциплины, нормативные документы, вопросы этики и деонтологии.

Например, ситуационная задача по диагностике и лечению конкретной нозологической единицы. В вопросах по лечению рекомендуется ввести задание по оценке безопасности выбранного способа терапии для пациента.

Наиболее приемлемой формой оценки правовой компетентности студентов КазНМУ является тестирование.

Оценку итогового уровня компетентности рекомендуется проводить следующим образом:

На первых этапах определения ключевых достижений студентов в понятие «Адвокат здоровья» в первую очередь вкладывалось знание и навыки по защите прав пациента, знание определяющих профессиональную деятельность нормативных документов. В настоящее время значение этой компетенции расширилось и более точное её определение, как социально-правовая компетентность, которая так же включает формирование знания и умения в области взаимодействия с общественными институтами и людьми, владение приемами профессионального общения и поведения. Таким образом, эта компетенция показывает интегральное свойство личности, основанное на правовых ценностях общества, отражающее способность и готовность данной личности применять систему правовых знаний и умений в осуществлении социально-правовой защиты пациентов любого возраста, проявляя при этом такие профессионально значимые качества, как правовая активность, ответственность, коммуникативность и толерантность.

Предлагаются варианты текущей и итоговой оценки компетентности:

1 вариант. В Центре тестирования. Каждая дисциплина, включая элективы, формирует вопросы по правовой тематике, непосредственно касающиеся преподаваемой дисциплины. Например, кафедра биофизики разрабатывает тесты по правилам техники безопасности при работе с оборудованием т.д.

Тестовые задания редактируются, рецензируются в соответствии с требованиями к подготовке тестов и сдаются в Центр тестирования (ЦТ). В справке о сдаче тестов в ЦТ необходимо указать количество подготовленных тестов для оценки компетенции «Адвокат здоровья».

При проведении экзамена по изучаемой дисциплине, студенту так же будут предоставлены для самостоятельного изучения «правовые тесты». Итоговая оценка по экзаменационному тестированию так же будет включать результаты ответов на правовые вопросы. Кафедра будет обеспечена возможностью проанализировать результаты тестирования компетенции «Адвокат здоровья» для того, чтобы планировать корректирующие мероприятия.

Процентное содержание правовых вопросов в экзаменационных тестах дисциплин в зависимости от курса обучения представлено в таблице ниже.

Примерный перечень оцениваемых навыков	Инструменты оценки
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Навык применения техники безопасности ▪ Знание основных законов РК ▪ Кодекс здоровья РК ▪ Знание нормативных документов по конкретным дисциплинам ▪ Понятие об информированном согласии пациента на проведение исследований ▪ Врачебная тайна ▪ Врачебная ошибка ▪ Приказы МЗ РК, регламентирующие лечебно-профилактическую работу ▪ и другие 	<p>В тестовые экзаменационные задания для студентов, в зависимости от курса обучения, рекомендуется включать определенный процент «правовых» вопросов по изучаемой дисциплине:</p> <ul style="list-style-type: none"> • для 1 и 2 курса до 3 % * • для 3 и 4 курса до 5 % • для 5 и 6 курса до 10 % от общего объема тестов • на 7 курсе – в форме решения клинической ситуации.

* например, из общего количества экзаменационных тестов (3000) по дисциплине «Детские болезни» для студентов 4 курса, 150 тестовых заданий включают правовые вопросы.

Например, студент на экзамене по дисциплине вместо 50 профильных тестов, должен будет ответить на 55 тестов, включая 5 вопросов по правовой компетенции.

2 вариант. Правовые вопросы рекомендуется включить в виде одного из этапов в экзамен по приему практических навыков (наряду с коммуникативными навыками).

Например, на кафедрах терапевтического профиля, при оценке навыка «экспертиза истории болезни», одним из этапов может быть демонстрация знаний и навыков студента по оценке безопасности лечения больного. На кафедре анатомии, студент при демонстрации практического навыка «покажите, перечислите и назовите на латинском языке органы, располагающиеся в грудной клетке», может показать уровень правовых знаний по корректности обращения с трупным материалом. На кафедре инфекционных болезней, при оценке навыка «определите у пациента менингеальные симптомы», правовой «шаг» может заключать в себе знание приказов МЗ РК и др. документов, определенных перечнем заданий и т.д.

При применении 2-го варианта оценки, студент пройдет **межкомпетентностную интегрированную оценку** формирования 4-х ключевых компетенций – знание, практические, коммуникативные и правовые навыки. Учитывая уровень оценки, данный вариант наиболее приемлем для старших курсов, начиная с 4-го и особенно актуален для интернатуры.

Принципы формирования правовой компетенции выпускника КазНМУ

Формирование правовой компетенции у будущих медиков – сложный и длительный процесс, который должен осуществляться в течение всего периода обучения в вузе; тем более что образовательный процесс вуза благодаря своим особенностям (непрерывности, системности, последовательности, практикоориентированности) обладает для этого большим потенциалом.

Целью модели формирования правовой компетентности является создание условий для формирования правовой компетентности, поэтому она представляет собой систему

взаимосвязанных и последовательных этапов – целевой, содержательный, организационно-деятельностный и результативный.

Структура правовой компетенции включает четыре взаимосвязанных компонента, которые в последующем включены в систему оценки формирования данной компетенции:

- 5) *мотивационно-ценностный* (система социально-правовых ценностей, мотивирующих и мобилизующих студента на деятельность в рамках правового поля и формирующих позитивное отношение к ней и осознание общественной значимости будущей профессии);
- 6) *когнитивный* (система знаний о правовых основах профессиональной деятельности, необходимых для ее осуществления);
- 7) *коммуникативный* (умения и готовность устанавливать межличностные связи, согласовывать свои действия с действиями других субъектов права);
- 8) *деятельностно-рефлексивный* (умения, навыки и готовность решать различные проблемы и ситуации правовой направленности; планировать и организовывать социально-правовую деятельность, сознательно контролировать результаты деятельности; профессионально значимые качества личности (правовая активность, ответственность, коммуникативность, толерантность), позволяющие успешно реализовывать профессиональные обязанности.

Методологической основой модели стали аксиологический, деятельностный, контекстный, компетентностный и личностно ориентированный подходы (Коротун, А. В. Формирование правовой компетентности будущих социальных педагогов / А. В. Коротун, С. И. Глухих // Педагогическое образование и наука. – 2008. – № 10. – С. 96-99.):

Аксиологический подход позволяет сориентировать систему педагогического образования на формирование у будущих специалистов реальных представлений о подлинных и мнимых ценностях жизни и деятельности (праве, уважении прав и свобод других, законности и др.), на выбор позитивной стратегии взаимодействия с окружающим миром.

Деятельностный подход рассматривает деятельность как главный источник формирования личности и фактор ее развития. В деятельности студент приобретает опыт. В целом деятельностный подход предполагает ориентацию на развитие творческого потенциала личности и позволяет учесть индивидуальные и возрастные особенности каждого студента посредством включения в деятельность, способствует самореализации и личностному росту.

Контекстный подход предполагает осуществление учебного процесса в контексте будущей профессиональной деятельности посредством воссоздания в формах и методах учебной деятельности реальных производственных связей и решение конкретных профессиональных задач.

Компетентностный подход в профессиональном образовании обеспечивает ценностно-результативную направленность профессиональной подготовки специалистов. Компетентностный подход – это приоритетная ориентация на цели-векторы образования: обучаемость, самоопределение, самоактуализацию, социализацию, развитие индивидуальности.

Личностно ориентированный подход заключается в признании студента главной действующей фигурой всего образовательного процесса, при этом и студент, и преподаватель выступают как его субъекты, а их отношения построены на принципах сотрудничества и свободы выбора. Целью обучения в этом случае является развитие личности обучающегося, его индивидуальности.

Модель формирования правовой компетенции выпускника КазНМУ

Этапы формирования правовой компетенции представлены на схеме 1 и включают 4 раздела, структурное содержание которых заимствовано (Коротун А.В. Формирование правовой компетенции у будущих социальных педагогов в процессе профессиональной подготовки. Дисс. канд. пед. наук, Екатеринбург, 2010) и адаптировано к образовательным условиям медицинского ВУЗа:

- I. Цели и задачи** формирования правовой компетенции. Целевой этап создает предпосылки для объединения других блоков в целостное единство, их целенаправленного подбора и развития.
- II. Содержание компонентов правовой компетентности.** Реализуется в соответствии с социальным заказом общества, нормативными документами и включает развитие правовых ценностей, мотивации к социально-правовой деятельности, усвоение целостной системы знаний и умений, профессионально значимых качеств личности будущего медицинского работника (правовой активности, ответственности, коммуникативности, толерантности), овладение разнообразием технологий, форм и методов реализации компетенции на практике в соответствии с нормами права.
- III. Организационно-деятельностный этап.** Организационная деятельность и методическое обеспечение качества поэтапного правового образования и воспитания медицинского работника в рамках учебно-профессиональной деятельности, деятельности в период практики, социально-культурной и научной деятельности. Включает педагогические методы и формы формирования правовой компетенции будущих специалистов. Среди методов и форм, применяемых в процессе формирования правовой компетенции, наиболее приемлемыми являются проблемные методы, мозговой штурм, кейс-метод, деловые и учебные игры, метод проектов, семинары, работа в малых группах, конференции, круглые столы и др.
- IV. Результативный этап** включает оценку эффективности формирования правовой компетенции (осуществление мониторинга и оценки действенности формирования правовой компетенции), критерии, показатели и уровни сформированности правовых знаний, умений, определенных навыков и профессионально значимых качеств личности.

ГОСО, основанная на компетентностно-ориентированном обучении

• Формирование правовой компетентности выпускников КазНМУ

Цель: совершенствование профессиональной подготовки специалистов медиков и создание условий для формирования правовой компетентности

•Задачи: формирование правовых знаний и умений, развитие профессионально значимых качеств.

Методологическая основа:

•аксиологический, деятельностный, контекстный, компетентностный, личностно ориентированный подходы

Принципы - приемственность, последовательность, функциональность, профессиональная направленность, коллективное взаимодействие.

•Содержание компонентов правовой компетентности

Мотивационно-ценностный компонент

• необходимость правовых знаний для будущего врача и фармацевта
• начальные, базовые и специальные знания и навыки

Когнитивный компонент

• систематическое накопление правовых знаний
• осмысление правовой информации

Коммуникативный компонент

• развитие способности к сотрудничеству,
• установление межличностных связей между субъектами права

Схема 1. Модель формирования правовой компетенции выпускника КазНМУ

Схемы поэтапного развития правовой компетентности выпускника КазНМУ.

На 1-2 курсах - обучение начальным уровням правовой компетентности (схема 2). Мониторинг развития компетентности проводится Учебным Департаментом и группой независимых экспертов по качеству проведения практических занятий (опрос, анкетирование, анализ). Разработка методов обучения и оценки осуществляется кафедрами общеобразовательных и базовых дисциплин.

На 3-4 курсах проводится обучение базовым навыкам правовой компетентности студента-медика и фармацевта (схема 3). Мониторинг развития компетентности проводится Учебным Департаментом и группой независимых экспертов по качеству проведения практических занятий (опрос, анкетирование, анализ). Разработка методов обучения и оценки осуществляется кафедрами базовых и профильных дисциплин.

На 5 курсе проводится обучение специализированным навыкам правовой компетентности студента-медика и фармацевта (схема 4). Мониторинг развития компетентности проводится Учебным Департаментом и группой независимых экспертов по качеству проведения практических занятий (опрос, анкетирование, анализ). Разработка методов обучения и оценки осуществляется кафедрами профильных дисциплин совместно с Центром практических навыков.

На 6-7 курсе (интернатура) осуществляется совершенствование профессиональной правовой компетентности студента-медика и фармацевта (схема 5). Мониторинг развития компетентности проводится Учебным Департаментом дисциплины и группой независимых экспертов по качеству проведения практических занятий (опрос, анкетирование, анализ). Разработка методов обучения и оценки осуществляется кафедрами профильных дисциплин совместно с Центром практических навыков.

На каждой схеме нашел отражение дополнительный источник информации - постоянное обновление и пополнение правовой странички сайта КазНМУ, из которой обучающийся может получить достоверную информацию по правовой компетенции. Ответственными за правовую информацию на сайте университета является Школа «Адвокат здоровья» и студенческий актив (ТОП-100). Студент может оставлять свои комментарии, которые послужат рычагом для корректирующих мероприятий.

Группа эдвайзеров и ассистентов-эдвайзеров из числа активных студентов проводят работу по обоснованию важности выбора элективных дисциплин, углубляющих знания по правовым аспектам деятельности будущего врача и фармацевта. Одним из инструментов формирования правовой компетентности могут быть тренинги и конференции.

Модель формирования правовой компетентности выпускника КазНМУ является последовательной в соответствии с уровнями обучения системой эффективных мероприятий, осуществление которой должно контролироваться **координационным правовым центром**, включающим представителей группы независимых экспертов, Учебных департаментов и Комитетов образовательных программ дисциплин.

Координационная работа и мониторинг формирования правовой компетентности осуществляется постоянно.

Анализ эффективности внедрения модели формирования правовой компетентности студента КазНМУ проводит Центр МАКО и НСРМО.

Курс 1-2

Уровень освоения компетенций

начальный

Методика преподавания:

- традиционное
- интерактивное обучение

Формы преподавания:

- лекции,
- семинары, круглые столы, дебаты,
- дискуссионный клуб

**Инструмент
Процедура**

**формирование через
общеобразовательные дисциплины
в соответствии с ГОСО**

Основы права, История Казахстана, Философия, Иностранный язык, Казахский (русский) язык, Информатика, Экология, Политология, Социология, Основы экономической теории, химия, Медицинская биофизика

Источник информации

Преподаватель
Учебная литература
Законодательные документы
Правила
Инструкции
Школа «Адвокат здоровья»

Страничка сайта КазНМУ

«Правовое поле»
Обратная связь - комментарии

Методы оценки

1. текущая - устный опрос, тесты
2. итоговая - тестирование

**Конечные результаты достижений
уровня обучения:**

основы права, конституция, кодекс студента, политика КазНМУ, кафедр, правила техники безопасности

Эдвайзеры – выбор «правовых» элективов на 2, 3, 5 курсах

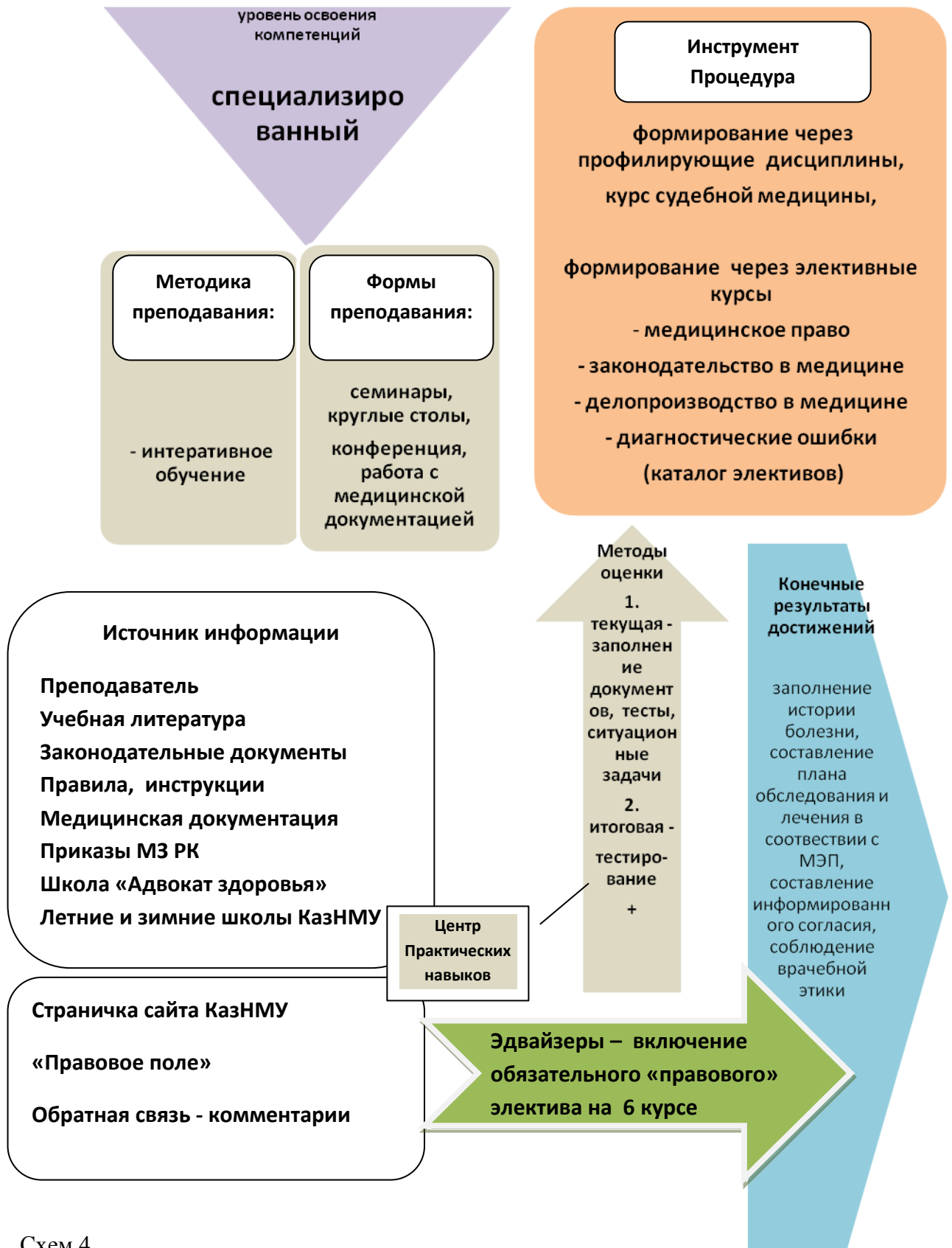

Эдвайзеры – выбор «правовых» элективов на 5-6 курсах

Схема 3.

Курс 5

Схем 4.

Курс 6-7 (интернатура)

Конечные достижения правовой компетентности выпускника КазНМУ

Анализ информации о необходимом конечном уровне правовой компетентности выпускника КазНМУ по специальностям «Лечебное дело», «Педиатрия», «Стоматология» показал, что к 6-7 курсу обучающиеся должны обладать знаниями и умениями по следующему кругу вопросов:

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩАЯ МЕДИЦИНА»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «ВРАЧ ОБЩЕЙ ПРАКТИКИ » «ВНУТРЕННИЕ БОЛЕЗНИ-ТЕРАПИЯ»**

Наименование компетенции	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5	Курс 6	Курс 7
Формирование правовых знаний и навыков:							
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Принципы государственной политики в области здравоохранения.	- Принципы государственного контроля и надзора в области здравоохранения.	- Принципы правил обеспечения конфиденциальности информации о пациентах; - Основы экспертизы в области здравоохранения	- Основы прав и обязанностей в области здравоохранения и гарантии их обеспечения.	- Основы правовых вопросов охраны общественного здоровья.	- Правовые вопросы оказания медико-социальной помощи отдельным категориям больных.	- Правовой статус и социальная защита медицинских работников.

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩАЯ МЕДИЦИНА»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «ХИРУРГИЯ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5	Курс 6	Курс 7
Формирование правовых знаний и навыков:							
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Знание этических и правовых норм, регулирующих отношение человека к	- Знание экономических законов и форм их проявления; Теоретико-методологические	- Знание кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения» - Знание законов о присвоении	- Знание требований к лечебно-охранительному, санитарно-гигиеническому	- Знание Законов и нормативных документов РК в области здравоохранения;	- Знание прав и обязанностей пациента, врача, гарантии обеспечения прав в области	- Приоритеты и направления международного

	<p>человеку, обществу, окружающей среде, в том числе и в хирургической практике;</p> <p>- Знание Конституционного права;</p> <p>- Знание Закона об образовании РК.</p>	<p>основы науки, политики, истории и политической жизни;</p> <p>- Основные проблемы здравоохранения и медицины в их связи и взаимозависимост и с другими сферами социальной политики;</p> <p>Международная политика в области здравоохранения;</p> <p>- Знание законов и нормативных документов Республики Казахстан в области здравоохранения;</p> <p>Основы единой информационной системы здравоохранения республики, электронного правительства.</p>	<p>патентов, свидетельств интеллектуального труда, порядка выдачи патентов и предпатентов и др.</p>	<p>и санитарно-эпидемиологическому режиму в медицинских учреждениях (соблюдение стационарного режима в медицинских хирургических подразделениях);</p> <p>- Знание Закона РК о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения.</p>	<p>- Международная политика в области здравоохранения.</p>	<p>здравоохранения, врачебной тайны, донорства и трансплантации, виды экспертиз.</p>	<p>сотрудничества в области здравоохранения, обеспечении конфиденциальности информации о пациентах.</p>
--	--	---	---	--	--	--	---

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩАЯ МЕДИЦИНА»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5	Курс 6	Курс 7
Формирование правовых знаний и навыков:							
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Знание этических и правовых норм, регулирующих отношение человека к человеку, обществу, окружающей среде, в том числе и в хирургической практике; - Знание Конституции РФ; - Знание Закона об образовании РК.	- Знание основ охраны репродуктивного здоровья женщин и планирования семьи; - Теоретико-методологические основы науки, политики, истории и политической жизни; - Основные проблемы здравоохранения и медицины в их связи и взаимозависимости с другими сферами социальной политики; - Международная политика в области	- Знание кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения» - Знание законов о присвоении патентов, свидетельств интеллектуального труда, порядка выдачи патентов и предпатентов и др.	- Знание требований к лечебно-охранительному, санитарно-гигиеническому и санитарно-эпидемиологическому режиму в медицинских учреждениях (соблюдение стационарного режима в медицинских хирургических подразделениях) ; - Знание Закона РК о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения.	- Знание Законов и нормативных документов РК в области здравоохранения; - Международная политика в области здравоохранения; - Кодекс РК «О здоровье народа и системе здравоохранения» - Знание статей: Статья 96 Права и обязанности граждан в сфере охраны репродуктивных прав. Статья 97 Охрана здоровья женщин в период беременности, родов и после	- Знание прав и обязанностей пациента, врача, гарантии обеспечения прав в области здравоохранения, врачебной тайны, донорства и трансплантации, виды экспертиз.	- Приоритеты и направления международного сотрудничества в области здравоохранения, обеспечении конфиденциальности информации о пациентах.

		<p>здравоохранения; - Законы и нормативные документы Республики Казахстан в области здравоохранения; - Основы единой информационной системы здравоохранения республики, электронного правительства.</p>			<p>родов. Статья 102 Использование контрацепции.</p>		
--	--	---	--	--	---	--	--

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩАЯ МЕДИЦИНА»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «ПЕДИАТРИЯ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5	Курс 6	Курс 7
Формирование правовых знаний и навыков:							
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- тенденции и развития управления предприятиями и национальной экономики	- Формирование знаний по экономическим законам и формам их проявления; - теоретико-методологические основы науки, политики,	- формирования требований к лечебно-охранительному, санитарно-гигиеническому и санитарно-эпидемиологическому режиму в	-формирование знаний по нормативно-правовой базе по правам пациента. -права и обязанности медицинского работника.	- соблюдение прав пациентов при оказании им профессиональной помощи. Обоснование с медицинской точки зрения и защита	- нормативно-правовые и законодательные базы в сфере детской врачебной деятельности - формирование знаний и	- нормативно-правовые и законодательные базы в сфере детской врачебной деятельности

	<p>в целом; - методы и инструменты государственной политики по регулированию экономической жизни Казахстана и других государств, внешнеэкономической деятельности; этические и правовые нормы, регулирующие отношения человека к человеку, обществу, окружающей среде, в том числе и в профессии</p>	<p>ис-тории и политической жизни; - основные проблемы здравоохранения и медицины в их связи и взаимозависимости с другими сферами социальной политики; - международная политика в области здравоохранения; - законы и нормативные документы Республики Казахстан в области здравоохранения; - основы единой информационной системы здравоохранения республики, электронного правительства.</p>	<p>медицинских учреждениях;</p>	<p>-медико-экономические протоколы ведения больных разных возрастных групп. -законы об охране окружающей среды.</p>	<p>прав пациентов.</p>	<p>навыков по соблюдению врачебной тайны</p>	
--	--	--	---------------------------------	---	------------------------	--	--

	нальной сфере; - владеть информацией по основам экологического и процессуального права РК.						
--	---	--	--	--	--	--	--

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩАЯ МЕДИЦИНА»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «ГИГИЕНА И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5	Курс 6	Курс 7
Формирование правовых знаний и навыков:							
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Принципы государственной политики в области здравоохранения.	- Принципы государственного контроля и надзора в области здравоохранения.	- Принципы правил обеспечения конфиденциальности информации о пациентах; - Основы экспертизы в области здравоохранения	- Основы прав и обязанностей в области здравоохранения и гарантии их обеспечения.	- Основы правовых вопросов охраны общественного здоровья.	Формирование основ: о государственном надзоре в области коммунальной гигиены, больничной гигиены, гигиены питания, гигиены детей и подростков; предупредительный санитарный надзор с целью профилактики заболеваний среди детского и взрослого	Формирование основ: о принципах здравоохранения Республики Казахстан; законодательства об охране здоровья граждан; правовой деятельности специалистов госсанэпидслужб

						<p>населения, в том числе инфекционных, вирусных, паразитарных, пищевых отравлений, заболеваний, обусловленных химическим антропогенным загрязнением объектов среды; здорового образа жизни детей и подростков, гигиенического обучения и воспитания.</p>	<p>ы РК; управления качеством в здравоохранении РК и стран зарубежья; санитарно-эпидемиологического, природоохранного законодательства РК; предупредительного и текущего санитарного надзора в области гигиены труда; оценки состояния здоровья работников; санитарной охраны территории и границ Республики Казахстан от завоза и распространения особо опасных и конвенционных инфекций.</p>
--	--	--	--	--	--	---	--

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЕ»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ – «ГИГИЕНА И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5
Формирование правовых знаний и навыков:					
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	<ul style="list-style-type: none"> - Основы государственной политики по регулированию экономической, духовной жизнью общества; - Основы этики и правовых взаимоотношений между людьми и человека к обществу, к окружающей среде; - Основы международной политики в области здравоохранения; - Знание единой информационной системы здравоохранения РК; - Знание приоритетов государственной программы развития здравоохранения Казахстана. 	<ul style="list-style-type: none"> - Знание основ экономического и социального развития общества; - Основы социальных факторах, формирующих здоровье населения; - Принципы организации здравоохранения в обществе; - Знание исторических путей развития медицины в Казахстане и элементов современной рыночной экономики в здравоохранении; - Знание гомеостаза и функций организма; внешних и внутренних причин болезни; механизмов защиты организма от вредных факторов; - Принципы профилактики заболеваний. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основы законодательства о санитарно-эпидемиологическом благополучии населения Казахстана; - Принципы гигиенического нормирования; - Знание доказательной и клинической медицины; - Основы законодательства об оздоровлении окружающей среды; - Основы законодательства для улучшения общественного здоровья; - Маркетинг и менеджмент в здравоохранении и биостатистике; - Принципы диспансерного учета 	<ul style="list-style-type: none"> - Основы государственного надзора в области коммунальной, больничной гигиены, гигиены питания, гигиены детей и подростков; - Принципы санитарного надзора с целью профилактики заболеваний среди детского и взрослого населения, в том числе инфекционных, вирусных, паразитарных, пищевых отравлений, заболеваний, обусловленных химическим антропогенным загрязнением объектов среды; - Принципы здорового образа жизни детей и подростков, 	<ul style="list-style-type: none"> - Принципы здравоохранения Республики Казахстан; - Основы законодательства об охране здоровья граждан; - Основы правовой деятельности специалистов госсанэпидслужбы РК; - Принципы управления качеством в здравоохранении РК и стран зарубежья; - Основы санитарно-эпидемиологического, природоохранного законодательства РК; - Принципы предупредительного и текущего санитарного надзора в области гигиены труда; - Оценка состояния здоровья работников; - Принципы санитарной охраны территории и

			инфекционных больных; - Знание о профессиональных заболеваниях и их профилактике.	гигиенического обучения и воспитания.	границ Республики Казахстан от завоза и распространения особо опасных и конвенционных инфекций.
--	--	--	--	---------------------------------------	---

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «СТОМАТОЛОГИЯ»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «ВРАЧ-СТОМАТОЛОГ ОБЩЕЙ ПРАКТИКИ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5	Курс 6
Формирование правовых знаний и навыков:						
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Принципы государственной политики РК в области здравоохранения.	- Знание вопросов государственного контроля и надзора РК в области здравоохранения.	- Освоение вопросов правового обеспечения взаимоотношений «врач-пациент».	- Освоение принципов деонтологии, моральных и этических принципов врача-стоматолога.	- Знание основ законодательства о здравоохранении и директивных документов, определяющих деятельность государственных и частных стоматологических учреждений РК; - Основы организации стоматологической помощи	- Принципы государственной политики и государственного контроля и надзора в области здравоохранения; - Обеспечение конфиденциальности информации о пациентах; - Вопросы информированного согласия пациента.

					населению в условиях рыночных отношений; - Знание прав и обязанностей врача-стоматолога.	
--	--	--	--	--	---	--

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ФАРМАЦИЯ»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ – «ФАРМАЦЕВТ-ПРОВИЗОР»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4	Курс 5
Формирование правовых знаний и навыков:					
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Тенденции развития управления предприятиями и национальной экономики в целом; - Методы и инструменты государственной политики по регулированию экономической жизни Казахстана и других государств, внешнеэкономической деятельности; - Этические и правовые нормы, регулирующие	- Знание экономических законов и форм их проявления; - Теоретико-методологические основы науки, политики, истории и политической жизни; - Принципы международной политики в области фармации; - Основы единой информационной системы фармации РК; - Знание приемов и методов административно правового и организационно-	- Основные проблемы фармации в их связи и взаимозависимости с другими сферами социальной политики; - Способы защиты предпринимательской деятельности; - Основные гарантии развития предпринимательства по законодательству РК; - Способы защиты прав потребителей; - Выбор оптимальных вариантов хозяйственной	- Основные проблемы фармации в их связи и взаимозависимости с другими сферами социальной политики; - Требования к санитарно-эпидемиологическому режиму в аптеках; - Законы и нормативные документы Республики Казахстан в области фармации; - Основные положения охраны	- Основные проблемы фармации в их связи и взаимозависимости с другими сферами социальной политики; - Требования к санитарно-эпидемиологическому режиму в аптеках; - Знания Законов и нормативных документов РК в области фармации; - Основные положения охраны труда и техники безопасности; - Принципы предупреждения

	<p>отношения человека к человеку, обществу, окружающей среде, в том числе и в профессиональной сфере;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мировоззренческий подход к решению проблем; - Основы защиты информации; - Основные принципы охраны природы и природных ресурсов на законодательной основе; - Гражданская позиция на понимание законов и закономерностей экономического развития; - Административно-правовое и организационно-правовое регулирование. 	<p>правового регулирования.</p>	<p>деятельности производственной организации с учетом законодательных актов РК;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Использование зарубежного опыта в отечественных условиях; - Основные законы, регулирующие предпринимательскую деятельность в Казахстане; - Знание Закона РК «Об инновационной деятельности»; - Хозяйственное право. 	<p>труда и техники безопасности.</p>	<p>производственных несчастных случаев;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хозяйственное право.
--	--	---------------------------------	--	--------------------------------------	--

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «МЕНЕДЖМЕНТ»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ «МЕНЕДЖЕР В ЗДРАВООХРАНЕНИИ И ФАРМАЦИИ»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4
Формирование правовых знаний и навыков:				
Правовая компетенция	- Гражданская позиция и восприятие закономерности экономического развития;	- Систематизация инструментов правового регулирования	- Освоение вопросов правового обеспечения бизнеса в здравоохранении;	- Применение нормативов правового регулирования трудовых отношений в коллективе;

(адвокат здоровья)	- Основы правовой защиты информации, охраны природы и природных ресурсов на законодательной основе.	государством экономики; - Анализ правовых основ функционирования предприятия и ведения его хозяйственной деятельности.	- Освоение вопросов регулирования приобретения статуса предпринимателя, правовой защищенности интеллектуальной собственности и инноваций.	- Анализ правового обеспечения коммерческой деятельности предприятий и организаций здравоохранения; - Анализ степени правовой защищенности торговых марок производителей фармацевтической продукции; - Анализ правовой компетентности управленческих решений.
---------------------------	---	---	---	---

**КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО»,
НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ - «МЕДИЦИНСКАЯ СЕСТРА - МЕНЕДЖЕР»**

Наименование компетенций	Курс 1	Курс 2	Курс 3	Курс 4
Формирование правовых знаний и навыков:				
Правовая компетенция (адвокат здоровья)	- Знание Конституции РК, Кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения», Экологического кодекса РК, Законов РК «О языке», «Об образовании» и других нормативно-правовых документов; - Знание «Программы снижения информационного неравенства в РК на 2007-2009 годы»; - Знание Программы «Развития электронного правительства РК на 2008-2010 годы».	- Знание Конституции РК, Кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения», Экологического кодекса РК, Законов РК «О языке», «Об образовании» и других нормативно-правовых документов; - Знание ГОСТа РК «Надлежащая лабораторная практика»; - Знание Приказа МЗ РК №442 «Об утверждении Правил проведения	- Знание Конституции РК, Кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения», Экологического кодекса РК, Законов РК «О языке», «Об образовании» и других нормативно-правовых документов; - Основы законодательства об охране здоровья граждан, санитарного, природоохранного законодательства РК; - Знание приказов,	- Правовые основы экономики, маркетинга и предпринимательства в здравоохранении РК; - Знание конституционного права граждан и отдельных групп населения на охрану здоровья и медико-социальную помощь населению РК; - Основы защиты прав и социальной поддержки медицинских работников; - Знание нормативно-правовых документов, регламентирующих деятельность ЛПО;

		<p>доклинических исследований, медико-биологических экспериментов и клинических испытаний в РК»;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основы нормативно-законодательной документации в сфере санитарно-эпидемиологической службы; - Основы санитарного, природоохранного законодательства РК; - Правовые основы деятельности специалистов госанэпидслужб; - Знание Приказа МЗ РК №289 от 21.05.08 «Правила выписывания рецептов и отпуска в медицинских целях», Приказа МЗ РК №173 от 07.04.05 «Правила использования в медицинских целях наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров, подлежащих контролю в РК». 	<p>СанПиНов по инфекционному контролю;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Знание законов, положений, инструкций о системе здравоохранения и особенностях оказания скорой и неотложной медицинской помощи в РК; - Использование правовых знаний для реализации профессиональных функций в области здравоохранения. 	<ul style="list-style-type: none"> - Знание Кодекса РК «О труде», Государственной программы «Салауатты Казахстан»; - Основы административно-правового и трудового законодательства РК; - Знание подзаконных нормативно-правовых актов и положений, регулирующих деятельность медицинской организации; - Знание основных нормативных актов (приказы, СанПиН) по инфекционному контролю; - Защиты прав пациентов в спорных и конфликтных ситуациях; - Анализ и проведение научной аргументации правовой информации, применение правовых знаний в жизни; - Защита своих профессиональных прав и прав населения в сфере охраны здоровья.
--	--	---	--	---

**С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина Университетінің медициналық білім үлгісі:
студенттерді кәсіби дайындау барысында құқықтық компетенцияларын қалыптастыру стратегиясы**

**Модель медицинского образования Казахского национального медицинского университета имени
С.Д.Асфендиярова:
стратегия формирования правовой компетентности в процессе профессиональной подготовки студентов**